

Torsdagen den 23 april

Kl. 12.00–17.11

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 2 april justerades.

§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2019/20:27 för torsdagen den 16 april i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från miljö- och jordbruksutskottet.

§ 3 Anmälan om faktapromemorior

Talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2019/20:FPM24 EU och Afrika – Mot en övergripande strategi
JOIN(2020) 4 till utrikesutskottet

2019/20:FPM25 En jämlikhetsunion: jämställdhetsstrategi för 2020–2025
COM(2020) 152 till arbetsmarknadsutskottet

2019/20:FPM26 En ny industristrategi för EU *COM(2020) 102* till näringsutskottet

2019/20:FPM27 En SMF-strategi för ett hållbart och digitalt EU
COM(2020) 103 till näringsutskottet

2019/20:FPM28 En ny handlingsplan för den cirkulära ekonomin
COM(2020) 98 till miljö- och jordbruksutskottet

2019/20:FPM29 Meddelande om hinder och handlingsplan för bättre efterlevnad av inre marknadsreglerna *COM(2020) 94*, *COM(2020) 93* till näringsutskottet

2019/20:FPM30 En europeisk klimatlag *COM(2020) 80* till miljö- och jordbruksutskottet

2019/20:FPM31 Samordnad ekonomisk reaktion på Covid-19-utbrottet
COM(2020) 112, *COM(2020) 114*, *COM(2020) 113*, *COM(2020) 123*,
COM(2020) 141, *COM(2020) 142*, *COM(2020) 138* till finansutskottet

Prot. 2019/20:110
23 april

§ 4 Ett nytt konto- och värdefackssystem

Finansutskottets betänkande 2019/20:FiU33
Ett nytt konto- och värdefackssystem (prop. 2019/20:83)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 12.)

*Riksrevisionens
rapport om det
kommunala
utjämningsystemet*

§ 5 Riksrevisionens rapport om det kommunala utjämningsystemet

Finansutskottets betänkande 2019/20:FiU39
Riksrevisionens rapport om det kommunala utjämningsystemet (skr.
2019/20:77)
föredrogs.

Anf. 1 LARS THOMSSON (C):

Herr talman! Jag måste börja med att säga att det är väldigt trevligt att se herr talman igen efter att jag har varit på Gotland en månad.

I den coronasituation vi just nu befinner oss i blir det väldigt tydligt vad som egentligen bär upp den svenska välfärden, nämligen kommunernas och regionernas verksamhet, bland annat sjukvård och äldreomsorg. Det hindrar inte att vi måste se lite framåt. Därför ska jag prata om skatteutjämnningen framöver.

Just nu ser vi att det är helt oacceptabelt stora skillnader i kommunala skattesatser mellan de kommuner som tvingas betala högst skatt i landet och de som betalar lägst skatt. Enligt oss i Centerpartiet är det faktiskt inte rimligt.

Fakta 2020 är att den kommun som har lägst kommunalskatt är Österåker med 29,18 skattekrönor eller procent. Efter Österåker följer Solna, Täby och Vellinge i bottenkiktet. Som alla hör är det storstadskommuner eller storstadsnära kommuner som har en gynnsam struktur, och det är därför de ligger där de gör i skatteskalen.

I den andra änden, i toppen av skatteskalen, ligger Dorotea med 35,15 i procentsats, följt av Bräcke, Sorsele och Vindeln. Som alla vet är de glesbefolkade kommuner i norra Sverige, långt ifrån storstäderna.

Skattegapet i år är alltså 5,97 kronor, nästan 6 kronor. Centerpartiet tycker att det är helt orimligt.

Det är dessutom så att de kommuner som tvingas betala den högsta skatten oftast får mindre del av den statliga, offentliga servicen. Det är rätt tydligt att man i de här regionerna och kommunerna har sämre infrastruktur och oftast färre statliga jobb. Ett annat exempel är den statliga kulturpolitiken, som man får mycket mindre del av i Sorsele jämfört med Stockholm. Man betalar i praktiken alltså mer skatt men får mindre välfärdsutbud. Det tycker vi är oacceptabelt.

Nu måste jobbet gå vidare för att verkligen rätta till det här och säkra att vi får ett bättre system än det vi har i dag.

Det nya kostnadsutjämningsystemet, som vi tillsammans med regeringen och andra partier fick på plats den 1 januari, är ett steg i rätt riktning,

men det går inte hela vägen fram. Det grundades på väldigt kloka övervägningar och gör att vi får ett lite mer balanserat system.

Herr talman! Centerpartiet menar att det nu är dags och angeläget att genomföra en översyn av hela skatteutjämningsystemet. Det finns flera skäl till det. Ett skäl är det som jag just har belyst: det stora skattegapet. Ett annat skäl är att det nya kostnadsutjämningsystemet trots allt bara utgör 10 procent av det totala skatteutjämningsystemet. De andra fyra delarna utgör 90 procent.

I dag går väldigt mycket av skatteutjämningsresurserna till tillväxtkommunerna, som i grund och botten har goda förutsättningar för en stark tillväxt och god ekonomi. Det tycker vi inte är riktigt rimligt.

Lägger man sedan till megatrenderna i världen – urbanisering, demografisk utveckling och till viss del klimatanpassningar – pekar det snarare på att vi kommer att behöva ha mer skatteutjämning framöver, inte mindre. Möjligen pekar digitalisering, den fjärde megatrenden, åt motsatt håll.

Centerpartiet vill alltså göra en total översyn av skatteutjämningsystemet utifrån några rådande principer.

Den första princip som vi vill hävda är en garanterad servicenivå i hela landet, det vill säga att ingen landsända ska vara utan en viss nivå av service. Det behövs verkligen, för den regionala klyvningen ökar. Det innebär i praktiken att vi kommer att behöva mer utjämning, inte mindre.

En andra princip tycker vi ska vara att incitamenten för företagande, jobb och tillväxt ska öka i det system vi ska ha. Det måste löna sig att jobba för tillväxt.

En tredje bärande princip är att skatteutjämningsystemet ska bygga på strukturella förutsättningar, inte på ambitionsnivå och inte på effektivitet i systemet.

En fjärde bärande princip är ökad tyngd för faktorn gleshet och tätortsgrad. Utan detta är det svårt att säga att vi över huvud taget klarar en rimlig välfärd i de glesare delarna av vårt land.

Herr talman! Vi vet att det är väldigt svårt att hitta ett bra system och helt omöjligt att hitta ett rättvist system. Vi vet att det förmodligen är svårt att få acceptans för ett nytt system rakt upp och ned. Men vi behöver trots det faktiskt hitta ett nytt system, för det som vi har i dag är inte tillräckligt bra. En grundläggande faktor är riktade statsbidrag, som har varit regeringens favoritlösning under lång tid men som har en negativ påverkan på skatteutjämningsystemet.

Herr talman! Det finns andra delar i skatteutjämningsystemet som är viktiga. Eftersom jag är gotlänning tänker jag givetvis på merkostnaderna för sjukvården på Gotland. Region Gotland var vinnare på det nya kostnadsutjämningsystemet, som kompenserar för vissa faktorer. Men det är långt ifrån helheten för att skapa en långsiktigt hållbar lösning.

Gotlands sjukvård har flera unika förutsättningar. Den mest avgörande faktorn, kombinationen oläge och en väldigt liten befolkning, finns det ingen kompensation för. Öläget med tio mil till den närmaste att samverka med gör att det blir svårt och dyrt.

Dessutom har vi en stor sommarbefolkning, som alla känner till. Så blir det möjligen inte i år, tyvärr, men andra år. Gotland är också en strategiskt viktig punkt för totalförsvaret. Det kräver att vi har en god sjukvårdsförmåga på Gotland.

Prot. 2019/20:110
23 april

*Riksrevisionens
rapport om det
kommunala
utjämningsystemet*

Grundproblemet är att Gotland alltid behöver ha ett fullvärdigt akutsjukhus. Detta innebär bland annat att vi behöver alla jourlinjer, och det är väldigt kostnadsdrivande. Skälet är att det är för långt till grannen och att transportererna är både dyra och långsamma eller väderberoende.

Normalt underlag för ett fullvärdigt akutsjukhus är 150 000 invånare. Gotland har 60 000. Det är detta som driver kostnaden på ett helt orimligt sätt. Med det lilla akutsjukhuset kommer också småskalighetskostnader i form av nya medicintekniska investeringar. Vi behöver dubblerad utrustning för redundans ibland, vi har dyra transporter, som jag har sagt, och vi behöver personal som ibland måste tjänstgöra på annat håll för att få en tillräcklig volym i sitt tjänstgörande.

Om vi ska klara sjukvårdens portalparagraf om en jämlik vård över hela Sverige behöver staten gå in och ta ett ökat ansvar för Gotlands sjukvård. Det behövs antingen en öfaktor i skatteutjämningsystemet eller ett riktat statligt stöd direkt till Gotlands sjukvård.

Med detta, herr talman, yrkar jag och Centerpartiet bifall till reservation 1.

Anf. 2 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Dagens debatt handlar om Riksrevisionens rapport om kommunal utjämning. Jag tänkte säga ett par ord om Vänsterpartiets åsikt om kommunal utjämning och hur den bör utvecklas.

Jag höll med om mycket av det som Lars Thomsson sa, i varje fall före Gotlandsinlägget då han gick över till att bli gotländsk regionalpolitiker. När det kommer till de stora delarna, där man måste se hela Sverige, kanske man inte bara ska se till Gotlands utmaningar, även om de är viktiga aspekter att ta med.

Riksrevisionen visar i sin rapport att det kommunala utjämningsystemet är i behov av mer utjämning och bättre förvaltning och även hur kostnadsutjämnningen kan användas i större utsträckning för att utjämna kostnadsskillnader mellan kommuner. I rapporten rekommenderar Riksrevisionen regeringen att utveckla sin befintliga kostnadsutjämning så att den i större utsträckning utjämnar för kostnadsskillnader som uppstår på grund av att kommuner har olika yta, antal invånare och befolkningsförutsättningar och utgår från olika klassmässiga förutsättningar.

En sådan utjämning skulle framför allt gynna landsbygdskommuner som i dag har en hög skattesats, precis som Lars Thomsson var inne på. Riksrevisionen menar att glesbygden är underkompenserad, att gleshetskompensationen är för liten och att det behövs ytterligare ändringar i systemet för att skapa likvärdiga förutsättningar. Just detta med likvärdiga förutsättningar var kanske det man menade att Kostnadsutjämningsutredningen försökte med när utredningen lanserades – lite mer lika. Det som många gånger har präglat kommunal kostnadsutjämning är att man gör lite justeringar, inte för stora, i den riktning som behövs, för att alla ska komma med på banan.

Riksrevisionen uppmanar också regeringen att utvidga kostnadsutjämnningen till att även avse biblioteksverksamhet, som är lagstadgad, och att väga för- och nackdelar med att utvidga kostnadsutjämnningen till att omfatta fler enligt lag frivilliga verksamheter som i dag i huvudsak är skattefinansierade. Det är framför allt kulturområdet men också fritidsområdet som kan övervägas. Regeringen uppmanas även att överväga om struktur-

bidraget ska avvecklas och om Tillväxtverket ska ges i uppdrag att förvalta utjämningsystemet.

Förvaltning av utjämningsystemet kan låta som en fruktansvärt tråkig sak, men om man tittar på systemet i dag ser man att det i praktiken förvaltas av de olika statliga utredningar som med stor regelbundenhet har tillsats av olika regeringar. Jag tycker att man snarare skulle fundera på det som Parlamentariska landsbygdskommittén var inne på, nämligen att det behövs en parlamentarisk kommitté eller något slags kansli med parlamentarisk förankring som regelbundet, varje år, ser över utjämningsystemet så att man minskar ryckigheten i systemet och i stället får en löpande del. Det är lite konstigt att vi har ett stort ekonomiskt system som svävar någonstans vid sidan av hela Myndighetssverige.

Regeringen anger i skrivelsen att den inte avser att vidta några åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer. Vi i Vänsterpartiet anser, till skillnad från regeringen, att det är viktigt att nu gå vidare med ytterligare förändringar i systemet utifrån rapporten. Man måste också titta på inkomstsidan, för om man bara ser på kostnadssidan blir det bara ena benet i det kommunala utjämningsystemet som man tittar på. Det är egentligen också det lilla benet. Om vi ska skapa likvärdiga och rättvisa förutsättningar över hela Sverige behöver vi också kolla på inkomstsidan.

De ändringar som nyligen har gjorts är ett steg i rätt riktning, men om man inte tar tillräckliga steg når man inte upp till de effekter som gör att det blir likvärdigt mellan kommunerna. Här visar Riksrevisionens rapport att det kan röra sig om ganska stora kostnadsmässiga justeringar för många landsbygdskommuner. Därför menar jag och Vänsterpartiet att det är dags att inleda en ny översyn av utjämningsystemet och återkomma till riksdagen med förslag om ett utvecklat utjämningsystem.

Med detta sagt yrkar jag bifall till reservation 2.

Anf. 3 FREDRIK OLOVSSON (S):

Herr talman! En jämlik välfärd som kommer alla medborgare i landet till del är grundläggande för ett starkt och sammanhållet Sverige. Därför behöver vi skapa likvärdiga villkor för att välfärd ska kunna bedrivas i hela vårt land. Om vi vill skapa rättvisa möjligheter för medborgarna måste vi utjämna strukturella och ekonomiska skillnader mellan olika kommuner runt om i vårt avlånga land.

Som har sagts här tidigare beslutade riksdagen förra året om ett nytt system för kostnadsutjämning, som gäller från och med i år. I det nya systemet kompenseras kommuner med sämre förutsättningar i högre grad än tidigare. Vi stärker de kommuner där exempelvis hemtjänsten behöver åka långt därför att det är glest mellan de äldre och de regioner som har svårare att rekrytera personal på grund av sitt geografiska läge. Man kan se att till exempel Jämtland och Gotland kom allra bäst ut i det nya systemet. Samtidigt kompenseras nu kommuner och regioner i högre grad för socioekonomiska utmaningar.

Den viktigaste faktorn för omfördelning är demografi. Det är barnomsorgen, skolan och äldreomsorgen som skapar de stora kommunala kostnaderna. Det är kommuner med en stor andel barn och äldre som behöver mer resurser jämfört med de kommuner som har en stor andel av befolkningen i yrkesverksam ålder.

Prot. 2019/20:110

23 april

*Riksrevisionens
rapport om det
kommunala
utjämningsystemet*

Framåt 2030 kan vi förvänta oss en 50-procentig ökning av antalet äldre över 80 år, men de är inte riktigt jämnt fördelade över landet. Det är kommuner i glesbygd som kommer att se de största ökningarna, också av behovet av välfärd. Då är det uppenbart att Sverige behöver en stark och långtgående utjämning. Det är helt enkelt en viktig politik för att värna barn och äldre i hela landet.

Precis som lyfts fram i Riksrevisionens rapport kan vi omfördela och utjämna mer. Systemet bör med jämna mellanrum ses över och uppdateras för att vara fortsatt träffsäkert. Vi ser framför oss en ny översyn av system när det har varit i kraft i något eller några år.

Herr talman! Utjämning är alltså viktigt, och den är helt central för mig som socialdemokrat. Men kommunsektorns samlade resurser är också väsentliga, inte minst när det gäller de kostnader som beräknas bli högre när vi har en demografisk utveckling med allt fler barn och äldre i hela landet. Detta ställer krav på välfärden överallt. Det krävs alltså omfattande resurstillskott framöver.

Under förra mandatperioden kunde vi skjuta till ytterligare 35 miljarder till välfärden, och därför jobbar 100 000 fler i vår gemensamma välfärd nu jämfört med när regeringen tillträdde 2014. Det är en utveckling som behöver fortsätta.

Precis som sagts tidigare sätter coronakrisen extra fokus på välfärdens behov. Kostnader ökar, framför allt inom äldreomsorg och sjukvård, och samtidigt kan vi befara stora tapp i kommunernas och regionernas skatteintäkter framöver. Nu när vi står mitt uppe i coronakrisen blir det dessutom glasklart vad välfärden egentligen handlar om. Det handlar om människors liv och hälsa – på riktigt allvar. Välfärdens personal sliter hårt för att skydda och vårda våra gamla och sjuka i dag. Därför måste vi fortsätta med tillskott till välfärden, för att säkra den. Vi kommer att se till att kommuner och regioner nu kompenseras för alla extraordinära sjukvårdskostnader med anledning av coronaviruset, oavsett var de har uppstått, efter behov, helt enkelt.

Vi har därutöver ökat Socialstyrelsens ram med 5 miljarder kronor för att köpa in och fördela skyddsmaterial som munskydd men också utrustning som respiratorer, utöver kommunernas och regionernas egna inköp. Staten tar över sjuklöneansvaret, som också innebär att miljardkostnader lyfts bort från kommuner och regioner. I vårändringsbudgeten skjuter vi också till ytterligare 20 miljarder kronor till välfärden, där 12 ½ miljard kronor permanentas för kommande år. Det skapar långsiktighet och möjligheter för kommuner och regioner att planera också för nästa år, så att de vet att det finns ekonomiska resurser för att betala löner till sjuksköterskor, undersköterskor och lärare. Vi har dessutom en hög beredskap för att göra mer om det krävs för att klara välfärden genom denna svåra kris.

Herr talman! Nu är det tydligare än någonsin att Sverige behöver hålla ihop. Då behöver vi också ge kommuner och regioner förutsättningar att leverera den välfärd som lägger grunden för trygghet och utveckling. En stark och rättvis omfördelning kommer fortsättningsvis att vara nödvändig för ett starkt och sammanhållet Sverige. Vi kommer att behöva göra mer på detta område.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 4 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Fredrik Olovsson talar länge och väl om vad regeringen gör med anledning av coronaepidemin och det rådande läget. Det är än så länge svårt att utvärdera hur det har gått. Men det går ändå relativt bra för Sverige att möta krisens utmaningar. Jag tycker att politiken har varit ganska snabbfotad både från regeringens och riksdagens sida.

Det som man emellertid ska ha klart för sig i denna situation är att vi redan före krisen såg att välfärden behövde mer finansiering. Det var också skälet till att Vänsterpartiet, Moderaterna och Kristdemokraterna tog initiativ i riksdagen för att se till att välfärden fick mer pengar än vad regeringen ville tillföra. Det handlade om ungefär 7 ½ miljard kronor, vilket kan jämföras med regeringens 5 miljarder kronor.

Detta visade sig sedan vara ett förspel till en riktig välfärdskris som kom runt hörnet och som de facto innebär stora påfrestningar för våra kommuner och regioner. Som Fredrik Olovsson redogjorde för kommer staten att gå in och ta ett ökat ansvar för kostnader kopplade till coronaepidemin. Man har också lovat mer pengar till kommuner och regioner, vilket i grunden är bra. Men samtidigt är det troligt att detta inte kommer att räcka. Även om 15 miljarder kronor är en jättesatsning kommer skatteintäkterna att minska som en konsekvens av att ekonomin nu backar. I nuläget har vi redan en underfinansierad välfärd. Tittar man i statsbudgeten ser man att det i praktiken är så att regeringen planerar för nedskärningar i välfärden.

Min fråga till Fredrik Olovsson är: Tror du att dessa 15 miljarder kronor kommer att räcka? Kommer det att behövas mer pengar till den kommunala och regionala sektorn? Lars Thomsson var inne på riktade och generella statsbidrag. Det är mycket viktigt att kommuner och regioner får generella statsbidrag så att de själva får bestämma vad de gör med pengarna och att pengarna inte delas upp i olika riktade satsningar.

Anf. 5 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Herr talman! Jag är alldeles övertygad om att vi under lång tid framöver, inte bara i den akuta krisen, kommer att behöva öka resurserna till kommuner och regioner till välfärdens verksamheter – skola, vård och omsorg – från den statliga nivån. Jag är alldeles övertygad om det, inte bara på grund av coronakrisen utan på grund av den underliggande demografiska utvecklingen där vi har många barn och gamla samtidigt. Och det är barn och gamla som driver upp de kostnader som kommuner och regioner har för skola, vård och omsorg.

Det är vår uppfattning att detta är ett långsiktigt åtagande, och vi ser att denna utveckling kommer att fortgå framåt 2030–2035. Under denna period kommer vi att behöva prioritera välfärden före andra insatser, även efter denna mer akuta kris.

Sedan är det otroligt svårt att i ett sådant här snabbt krisförlopp göra prognoser för exakt hur mycket pengar olika verksamheter behöver och vilket genomslag den ekonomiska utvecklingen får på skatteintäkterna. Jag tror att man ska ha en mycket stor ödmjukhet inför detta. Med tanke på det snabba krisförloppet blir det mer gissningar än prognoser. Men vårt budskap är att vi vill skjuta till de resurser som krävs för att ta välfärden genom denna kris. Sedan ska vi möta den demografiska utvecklingen som vi ser åren därefter. För oss är detta en oerhört viktig fråga och någonting som vi prioriterar mycket högt.

Anf. 6 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Som vi såg under vintern och våren planerade kommuner och regioner för nedskärning efter nedskärning. Hade riksdagen inte steppat upp och gett kommuner och regioner de pengar som Vänsterpartiet, Moderaterna och Kristdemokraterna såg till att de fick hade dessa nedskärningar blivit än värre än de blev i ett första skede.

Samtidigt kan vi se att välfärden inte var rustad för den kris som vi befinner oss i och som vi har befunnit oss i en kortare tid. Det är givetvis svårt att gissa hur lång krisen kommer att bli och vilka effekter vi kommer att få. Men i praktiken blir det ändå så att regeringen prognostiserar för nedskärningar när man inte klarar av att täcka upp med nya pengar för de förväntade minskningarna av skatteintäkter från kommuner, när vi redan vet att välfärden är underfinansierad.

Vi har alltså två saker som vi måste klara av att göra samtidigt. Vi måste stärka kommuners och regioners finansiering så att de har motsvarande belopp som de skulle ha haft före krisen. Vi måste också göra förstärkningar av välfärden och se till att fler människor kan jobba inom äldreomsorgen och inom vården för att just hjälpa till vid denna typ av kriser. Det är mycket uppenbart att de 15 miljarder kronorna inte kommer att räcka till det.

Jag förstår att Fredrik Olovsson inte kan stå här i dag och lova några pengar. Men jag tror att det är mycket viktigt att regeringen är tydlig i sin signalering till kommuner och regioner. Jag känner nämligen en stor oro för att vi, när vi har tagit oss över den första krisfasen och börjar få koll på siffror och prognoser framåt, kan få en sommar då kommuner och regioner börjar planera för nedskärningar i välfärden, i en tid när demografin, precis som Fredrik Olovsson säger, pekar på att vi faktiskt behöver stärka välfärden – inte tvärtom.

Anf. 7 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Herr talman! Vi och regeringen planerar för att fortsätta stärka välfärden. Det är därför vi skjuter till stora belopp för generella statsbidragsökningar, och det är därför vi planerar för att fortsätta att göra det – för att möta de demografiska behov som finns. Det innebär inte bara att vi behöver se till att det finns mer pengar i kommuner och regioner. Det innebär också att det måste utbildas fler undersköterskor, sjuksköterskor, läkare och lärare. Det är naturligtvis en helhet för att kunna möta just den demografiska utvecklingen.

Sverige är också sällsynt bra rustat för att göra det. Vi har starka offentliga finanser som vi nu kan använda, både för att värna jobb och företag, som är en viktig grund för att vi ska ha resurser långsiktigt, och för att värna välfärden genom stora tillskott till kommuner och regioner. Vi är väl rustade eftersom vi har haft ordning och reda i de offentliga finanserna. Det är klart att många länder runt om i Europa nu tittar på sitt läge med stora underskott. Vi är naturligtvis glada över att vi har kunnat hålla ordning och reda och därmed också har en stor styrka i en sådan här svår situation.

Anf. 8 JAN ERICSON (M):

Herr talman! Den 11 mars, för bara en dryg månad sedan, inledde jag mitt anförande om kommunala frågor på följande sätt:

”EU och Sverige upplever just nu ett antal allvarliga hot mot välfärd, samhällsekonomi och trygghet. Det går inte att debattera frågor som rör statens och kommunernas ekonomi utan att peka på de följder vi kan tvingas uppleva av coronavirus, oro för nya omfattande asylströmmar och en hotande lågkonjunktur. Sverige går in i denna situation med rekordsvaga förutsättningar: den snabbast stigande arbetslösheten i EU, den svagaste ekonomiska tillväxten i EU och en mycket hög arbetslöshet för att just ha gått igenom en stark högkonjunktur. Ovanpå detta har vi alltför många kommuner med mycket svag ekonomi.”

Tyvärr gick utvecklingen mycket snabbare än vad någon av oss kunde ana. Läget i de svenska kommunerna och inom sjukvården är nu extremt pressat. Det är i ljuset av detta som vi ska se frågan om kommunal utjämning och Moderaternas särskilda yttrande i detta ärende. Det lyder:

”Frågan om den kommunala utjämningen och behovet av ökade generella resurser till kommuner och regioner kommer att bli mycket viktig när den akuta coronakrisen är över. Moderaterna ser denna fråga som en av de centrala för att stimulera ekonomin och få igång den ekonomiska tillväxten igen efter krisen, och det är också något vi påpekat i vårt förslag till krispaket.

Att i dag i detalj diskutera behoven och utjämningsystemets optimala utformning är däremot nästan omöjligt. Det krävs en grundlig analys av läget när vi vet hur hårt krisen slagit mot samhällsekonomin. Vi kommer att återkomma till detta när den akuta krisen är över.”

Det är helt enkelt inte seriöst att i det läge vi nu befinner oss i diskutera i detalj hur den framtida skatteutjämningen mellan de svenska kommunerna ska se ut. Nu behövs i stället statliga kristillskott, som flera här inne har nämnt. Det behövs inte minst till sjukvården men även till kommunerna, som under lång tid kommer att plågas av sjunkande skatteintäkter i spåren av ökad arbetslöshet – samtidigt som kostnaderna kvarstår eller till och med ökar. Det är nämligen de svenska kommunerna som alltid är den sista försvarslinjen i en kris. Det är de som måste garantera människor en försörjning när alla andra utvägar fallit bort.

Samtidigt kvarstår de tidigare kostnadsökningarna till följd av bland annat demografiska förändringar och en tidigare hög invandring. För många kommuner var situationen redan före coronakrisen helt ohållbar. Situationen har som jag brukar nämna försämrats dramatiskt sedan 2015, när dagens regering tog över ansvaret. SKR, Sveriges Kommuner och Regioner, redovisade i en omfattande rapport 2016 hur det under Alliansens regeringstid rädde balans mellan skatteintäkter och utgifter för kommunsektorn och att kommunsektorn då också redovisade stabila överskott, även under finanskrisen. Men de senaste åren har obalanserna ökat. Nu ser vi rena larmrapporter om att kommun efter kommun i praktiken inte får ekonomin att gå ihop, och det gällde redan före coronakrisen.

En viss tröst är såklart det tillskott om totalt 7,5 miljarder som Håkan Svenneling nämnde tidigare och som blev resultatet av Moderaternas initiativ i finansutskottet i början av januari med stöd av övriga oppositionen. Men i dagens krisläge lär dessa pengar inte räcka.

Herr talman! Grunden för den moderata politiken och våra moderata budgetar är alltid: Det viktigaste först. Det har varit vårt huvudbudskap i alla ekonomisk-politiska debatter de senaste åren – att man måste prioritera.

Vi moderater sa redan i höstas nej till friår, och vi sa nej till det ineffektiva ingångsavdraget för nyanlända. Vi skar ned på biståndet, som i dag ligger långt högre än FN:s rekommendationer, och vi sparade på ineffektiv klimatpolitik, alltför höga migrationskostnader och meningslösa byggsubventioner. Vi avvecklade också onödiga myndigheter och satsade i stället på det som är allra viktigast för skattebetalarna och viktigast för Sverige: kommunerna, välfärden och tryggheten. Vi gjorde det samtidigt som vi tog viktiga steg mot tillväxt, ökad sysselsättning, sänkta skatter och minskat bidragsberoende. Man kan göra båda samtidigt – om man prioriterar.

Herr talman! Spridningen av coronaviruset är allvarlig ur flera aspekter, inte bara de medicinska. Effekterna för samhällsekonomin blir allt tydligare, och detta kommer att slå stenhårt mot kommunsektorn i ett läge där det är extra viktigt att kommuner och regioner står starka. Under finanskrisen tillförde alliansregeringen mycket stora belopp till kommunsektorn, vilket gjorde att man slapp göra sig av med personal. Vi tryggade välfärdsverksamheterna trots den djupa krisen. Samma sak lär bli nödvändigt i dagens kris.

Det finns dessutom all anledning att ha beredskap i statens budget för att permanent prioritera kommunsektorn och välfärden. Och att prioritera vissa delar betyder som bekant även att man måste prioritera bort annat. Om regeringen behöver tips på besparingar rekommenderar jag som sagt Moderaternas budgetmotion från i höstas, och vi lär återkomma med mer i kommande budgetmotioner.

Herr talman! Under de år jag har haft ansvaret för de kommunala frågorna för Moderaterna i finansutskottet har jag envist, i varje anförande, varnat för att vi en dag kommer att gå in i sämre tider och att det då är allvarligt att förutsättningarna är så mycket sämre än de hade kunnat vara. Nu ser vi hur det har blivit.

Sverige hade redan före coronakrisen EU:s lägsta tillväxt per capita, enligt prognoserna, och vi hade den snabbast stigande arbetslösheten i hela EU. När regeringen Löfven tillträdde låg Sverige på plats 12 i EU när det gällde arbetslösheten, och redan före coronakrisen hade vi halkat ned till plats 22 av EU:s 28 länder. Arbetslösheten i Sverige steg redan före krisen snabbast i hela EU, och nu ökar arbetslösheten snabbt. Regeringen har förtuttit alla chanser att under högkonjunkturen göra viktiga reformer för att rusta Sverige. Det enda som fortfarande är till Sveriges fördel är den förhållandevis låga statsskulden, som minskat under både borgerliga och socialdemokratiska regeringar.

Sverige går nu i övrigt kraftigt försvagat in i en mycket osäker framtid. Vi går in i en ny kris med extremt låga räntor som inte möjliggör några större stimulanser den vägen, vi går in i den med EU:s lägsta tillväxt per capita, vi går in i den med den högsta arbetslöshet i högkonjunktur som Sverige upplevt i modern tid och vi går in i den med ett mycket stort utanförskap. Samtidigt ser vi stora brister i viktiga samhällsfunktioner som sjukvård och rättsväsen, och många kommuner har det extremt tufft ekonomiskt.

Det har sällan varit viktigare att prioritera än det är i dag. Med rätt prioriteringar kan vi motverka en onödigt stor ökning av statsskulden, stärka sjukvården och den kommunala välfärden och återstarta ekonomin genom investeringar, stimulanser och sänkta skatter. Men om vi prioriterar fel kommer coronakrisen att medföra långsiktigt allvarliga ekonomiska

konsekvenser som är svåra att överblicka, både för statsfinanserna och för den hårt prövade svenska kommunsektorn.

Att prioritera något innebär som sagt även att prioritera bort saker som är mindre viktiga. Kanske kan den pågående krisen få även regeringsunderlaget att inse behovet av prioritering? Jag hoppas det, för då finns det många bra moderata förslag att ta fasta på.

Herr talman! Just nu måste allt vårt fokus i denna kammare ligga på att hantera den akuta krisen, både vad gäller smittskydd och de samhällsekonomiska effekterna av coronakrisen. I det arbetet försöker vi moderater bidra med konstruktiva och väl genomarbetade förslag, som regeringen glädjande nog till stora delar tagit till sig helt eller delvis. Men en dag är krisen över, och då är det oerhört viktigt att svensk politik drar lärdomar.

Det är helt uppenbart för de flesta att samhällsekonomin samlade resurser inte använts optimalt för att förbereda samhället för oväntade kriser. Vi prioriterar inte heller de saker som medborgarna tycker är viktigast – sjukvård, omsorg och trygghet. Detta har givetvis alla regeringar och partier ett gemensamt ansvar för, även om det blivit betydligt sämre under nuvarande regering. Ska vi bli bättre på detta framöver gäller det också att politiken orkar prioritera betydligt bättre än vad man gjort tidigare. Två av de sektorer som måste prioriteras upp är just sjukvården och den kommunala omsorgen om framför allt våra äldre.

Anf. 9 CHARLOTTE QUENSEL (SD):

Herr talman! Riksrevisionen har granskat det kommunala utjämnings-systemet.

Redan innan coronaviruset drabbade Sverige gick många kommuner på knäna. Samtidigt som regeringen fört en värslös migrationspolitik har kostnaderna för detta vältrats över på kommunerna. Sverigedemokraterna har länge påpekat att staten måste ta ett större ekonomiskt ansvar för de kostnader som uppkommit på grund av hanteringen av migration och integration.

Sverige är ett stort land till ytan – ett av Europas största. Bland annat är det just att vi är ett stort avlångt land som ger kommuner olika förutsättningar att erbjuda den basservice som invånarna har rätt att förvänta sig. För glesbygdskommuner är det en utmaning att få budgeten att gå ihop då arbetstillfällena sällan är tillräckligt många. Därför anser Sverigedemokraterna att det är självklart att utjämningsystemet ska stötta glesbygdskommuner. Men vi har också stora städer, Malmö och Göteborg, som erhåller enorma bidrag i det kommunala utjämningsystemet.

Herr talman! Hur har det kunnat gå så här illa? När utjämningsystemet infördes på 1960-talet var tanken just att stötta glesbygden, inte de största städerna i Sverige. Något är fundamentalt fel när geografiskt välbelägna städer med stora grupper i arbetsför ålder behöver ekonomiska bidrag. Varför behöver Malmö mer ekonomiskt stöd än över 50 av de minsta kommunerna tillsammans?

Det finns säkert många anledningar till att Malmö vore bankrutt utan utjämningsstödet, och det borde ligga i hela Sveriges intresse att arbeta för att Malmö inte ska förbli en kommun som lever på bidrag under en oöverskådlig framtid. För att det kommunala utjämningsystemet ska fungera rättvist krävs det att arbetsföra invånare i storstäder faktiskt arbetar.

En kommun behöver skatteintäkter för sin drift, och en stor kommun som Malmö behöver stora intäkter. I Malmö är sysselsättningsgraden bland vuxna 67,8 procent. Den siffran ska jämföras med Sverige i sin helhet, där sysselsättningsgraden är över 82 procent. Det är mycket dyrt för samhället att arbetsföra invånare lever på bidrag i stället för att bidra med skatt.

Tyvärr är situationen mycket värre än vad sysselsättningsgraden visar. I förra veckan släpptes en rapport av Entreprenörskapsforum som heter *När blir utrikes födda självförsörjande?* Studien är gjord med anledning av att Sverige har det största sysselsättningsgapet mellan utrikes och inrikes födda i hela Europa.

Om man tittar bortom det trubbiga verktyget sysselsättningsgrad är självförsörjandegraden mer intressant. Självförsörjandegraden utgörs av fyra basbelopp, vilket 2019 var 186 000 kronor. Det är 15 500 kronor i månaden brutto – en blygsam nivå som ska täcka levnadskostnaderna i en storstad.

I rapporten kan man läsa följande: ”En majoritet av utrikes födda i arbetsför ålder har under perioden 1990 till 2016 inte uppnått självförsörjning. År 2016 var drygt 600 000 utrikes födda i arbetsför ålder inte självförsörjande. Högt räknat var 38 respektive 36 procent av individer med härkomst i Afrika respektive Mellanöstern självförsörjande 2016. Motsvarande uppskattningar för inrikes födda och individer från våra nordiska grannländer låg på 73 procent. Självförsörjningsgraden är betydligt lägre än sysselsättningsgraden.”

Vidare kan man läsa detta: ”Det finns stora lokala variationer i självförsörjningsgrad. Stockholms arbetsmarknadsregion uppvisar högre självförsörjningsgrad än rikssnittet och Malmö ligger under rikssnittet.”

Malmö ligger alltså under 38 respektive 36 procent när det gäller individer som kan försörja sig. För Malmös del förklarar detta säkert en hel del, och det är just det här vi bör ifrågasätta. Vi kan inte fortsätta med ett utjämningsystem som bidrar till att upprätthålla denna djupgrav mellan dem som är självförsörjande och dem som inte är självförsörjande. Sveriges välfärd bygger på att alla som är arbetsföra bidrar genom just arbete och genom att vara självförsörjande.

Herr talman! På grund av corona och de åtgärder regeringen och riksdagen därmed implementerar står Sverige just nu inför en enorm ekonomisk utmaning, såväl i landet som när det gäller vårt åtagande gentemot EU.

Sverigedemokraterna ser ingen anledning att i denna situation inkomma med vare sig en följdmotion eller ett särskilt yttrande, men jag vill ändå passa på att säga att vi inte är nöjda med det kommunala utjämningsystemet. Tvärtom – på sikt vill vi se att utjämningsystemet ses över i grunden.

Det är glädjande att komma ut som sista talare och höra att alla här är överens om att vi måste få in fler i arbete. Jag hoppas verkligen att vi gemensamt kan se till att alla de som är arbetsföra kommer in i arbete och kan försörja sig.

I detta anförande instämde Michael Rubbestad (SD).

Anf. 10 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Herr talman! Vi har i denna debatt kunnat ta del av regionalpolitiska beskrivningar. Det har bland annat handlat om att man vill förstärka en ända av landet som man känner ett stort engagemang för, exempelvis Gotland.

I detta anförande fick vi höra att en del av landet inte riktigt duger och bör märkas ut som bidragstagare som parasiterar på alla andra. Jag tycker att detta är väldigt märkligt i en situation då Sverige verkligen försöker att samla sig och se hela landet, alla människor och vår kraft gemensamt.

Hur kommer det sig då att en kommun som Malmö får mer resurser den här vägen än många andra? Charlotte Quensel kanske kan förklara vad som händer när 8 000 människor jobbar i Danmark och betalar inkomstskatt där som sedan kommer tillbaka till Sverige genom ett skatteavtal.

Tycker Charlotte Quensel att dessa pengar på något sätt inte ska återföras till Malmö? Är det fel att Malmö får tillbaka dessa pengar genom det här systemet? Om det är fel att Malmö får dessa resurser den här vägen, vilken annan lösning har då Charlotte Quensel? Vill Sverigedemokraterna skriva om avtalet med Danmark? Hur vill ni lösa det här problemet?

Anf. 11 CHARLOTTE QUENSEL (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan.

Jag vet inte om man kan använda uttrycket ”få tillbaka pengarna”, för de kommer från Danmark om jag förstår det rätt. Om det betalas skatt i ett annat land är det ju inte riktigt så att Stockholm och andra kommuner ska stå för det.

Jag vet inte heller om ledamoten menar att de människor som jag tog i mitt anförande och som jag sa inte arbetar i stället arbetar i Danmark och betalar skatt där. Har jag missuppfattat detta, och gäller det hela den rapport jag hänvisade till? Är det en missuppfattning? Är dessa människor i arbete i Danmark? Är de egentligen självförsörjande och får inga bidrag? Har jag och rapporten missuppfattat situationen i Malmö?

Anf. 12 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Herr talman! Det är alldeles uppenbart att Charlotte Quensel inte har en aning om hur resurserna när det gäller de människor som bor i Malmö och arbetar i Danmark sedan kommer tillbaka till Malmö genom vårt skatteavtal med Danmark. Det är alldeles uppenbart att hon antingen inte vet detta eller struntar i att det är på det viset. Människor arbetar och betalar skatt i Danmark, och Danmark betalar sedan tillbaka pengar till Sverige på grund av detta. Det ingår i vårt skatteavtal. Dessa pengar återförs därefter till Malmö genom skatteutjämningsystemet.

Detta är ju en väldigt viktig sak att känna till om man över huvud taget ska resonera om de här sakerna. Jag utgår dock från att Charlotte Quensel inte är helt okunnig om detta väldigt viktiga faktum och att det egentligen handlar mer om att tala illa om en del av Sverige därför att det finns politiska eller ideologiska skäl att göra det. Medan vi andra i denna kammare försöker att se till att vi håller ihop det här landet i en svår situation väljer Sverigedemokraterna en annan väg. Det beklagar jag.

Anf. 13 CHARLOTTE QUENSEL (SD) replik:
Herr talman! Det handlar inte om att tala illa.

Jag trodde faktiskt att Socialdemokraterna gillade skatteintäkter. För att vi ska maximera skatteintäkterna behöver personer som inte betalar skatt, som inte har ett arbete och som befinner sig i en situation med stort utanförskap komma in i arbete. Det skulle ju gagna hela landet om vi inte hade stora grupper av människor utanför arbetsmarknaden. Därför tar jag upp detta.

Jag önskar verkligen innerligt, av hela mitt hjärta, att alla människor kan få en inkomst och försörja sig själva, oavsett ursprung.

Däremot tog jag upp rapporten, och det står jag för. Den visar på ett stort gap – det största gapet i Europa. Det tycker jag att vi inte borde ha, och det är någonting som Socialdemokraterna faktiskt får ta ansvar för.

Gapet finns där. Det är inte min rapport, och det vet också ledamoten.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 12.)

§ 6 Ersättningsrätt och insolvensrätt

Civilutskottets betänkande 2019/20:CU12
Ersättningsrätt och insolvensrätt
föredrogs.

Anf. 14 MICHAEL RUBBESTAD (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation 1 om fordonsrelaterade skulder och fordonsmålvakter.

Begreppet bilmålvakt används om personer som av olika anledningar låter sig registreras som ägare till ett fordon i stället för den verkliga ägaren. Genom att använda en bilmålvakt slipper fordonets verkliga ägare betalningsansvar för fordonsrelaterade skatter och avgifter eftersom betalningsskyldigheten åligger den registrerade ägaren. Bilmålvakter betalar dock sällan eller aldrig vare sig skatter eller avgifter, och staten går därmed miste om stora intäkter.

Enligt Kronofogdemyndigheten var det sammanlagda beloppet för de fordonsrelaterade skulderna nära 1,9 miljarder kronor i början av 2018, och Sveriges tio värsta bilmålvakter äger tillsammans 15 000 bilar.

Trots den lag som trädde i kraft 2014 och som skulle råda bot på problemen är den organiserade brottsligheten kring bilmålvakter fortfarande ett stort problem. Förutom att de kriminella slipper undan skatt och böter används fordonen även som flyktbilar, murbräckor och narkotikagömmor, enligt Polismyndigheten.

Ett sätt att förhindra att nya bilmålvakter tillkommer eller att fler bilar får ägare i redan existerande målvakter är att begränsa det antal bilar en person har tillåtelse att äga. Skötsamma, laglydiga personer ska dock inte straffas för det som andra orsakar. Det är därför inte rimligt att begränsa antalet bilar någon som sköter sig ska få äga.

I stället ska bilägare med någon form av statlig oreglerad skuld – vare sig det är felparkeringsavgifter, obetalda fordonskatter eller trängselavgifter – inte ha tillåtelse att stå som ägare för fler bilar innan skulderna är

reglerade. Dessa personer ska beläggas med ett så kallat nyägandeförbud. På så vis försvåras läget för dem som vill utnyttja systemet.

I de fall en skuldbelagd person ändå försöker registrera sig som ägare till nya fordon ska ägandeskapet kunna överföras till Kronofogden till dess att skulden är reglerad. Det kan ske antingen genom att myndigheten säljer fordonet eller genom att den skuldsatte på annat sätt reglerar sin skuld.

Sverigedemokraterna anser också att det bör införas en reglering som innebär att en person med samordningsnummer kan äga högst en bil i Sverige.

Herr talman! Polisen behöver även få ökade befogenheter att ingripa. Detta kan ske genom att det införs ett användningsförbud för riktigt skuldtyngda fordon, vilket skulle öka polisens chanser att hitta fordonen. Det skulle också ge möjligheter för polisen att omhänderta skuldsatta bilar, oavsett om de är felparkerade eller inte.

Det behöver också vidtas fler åtgärder i förebyggande syfte. I vissa länder är det vanligt att myndigheterna gör hembesök hos personer som äger onormalt många bilar. Syftet är att säkerställa att bilarna förvaras korrekt och inte tar parkeringsplatser i anspråk. Man ska också kontrollera att ingen misstänkt olaglig verksamhet pågår. Ett sådant system skapar trygghet för skötsamma personer och är ett utmärkt sätt att arbeta förebyggande på.

Från Sverigedemokraternas sida är vi inte rädda för att ta i med hårdhandskarna mot brottslingar. Man ska inte kunna färdas lugnt i en bil med obetalda skulder eller använda den för kriminella ändamål, utan man ska veta att polisen och myndigheterna hela tiden är en på spåren. Man ska inte heller kunna bli ägare till nya bilar innan man har gjort rätt för sig. Det är en grundläggande värdering i vårt svenska samhälle och något som vi måste värna.

Det är dags att regeringen tar ett helhetsgrepp om problemet och gör någonting – på riktigt!

Anf. 15 MARTINA JOHANSSON (C):

Herr talman! Ett bra samhälle skapas bland annat av trygga medborgare. För att man ska vara trygg behövs åtminstone tak över huvudet, mat för dagen och en någorlunda bra fritid.

Det här har väldigt många människor tillgång till i dag. Om man försätts i skuld eller överskuldsetting kan de här bitarna dock skapa stora problem. Man kanske inte har råd att betala för sin bostad, inte för maten och framför allt inte för fritiden. Om det då är en barnfamilj som drabbas får barnen en mycket tuffare start i livet.

Att hamna i överskuldsetting behöver inte handla om att man är slarvig – att man har slarvat sig till detta. Det handlar många gånger om att man har drabbats av arbetslöshet eller sjukdom eller att man har separerat.

I den tid vi lever just nu riskerar ytterligare personer att drabbas av detta på grund av att de är hemma sjuka eller med symtom eller på grund av arbetslöshet. Det här är alltså någonting som kan hända vem som helst. Om det pågår under en lång period blir det risk för skuld eftersom man inte har råd att betala sina räkningar.

Herr talman! Även företagare riskerar att hamna i skuld, framför allt i krisituationer som den vi nu befinner oss i. Vi behöver företagen för att vi ska ha en tillväxt och för att vi ska ha ett samhälle även efter det att den

här krisen är över. Därför tycker jag att det är bra att även företagsrelaterade skulder kan bli en del av en skuldsanering.

Förutom det jag har räknat upp finns det ytterligare ett område som kan göra att man hamnar i skuld. Det handlar om missbruk. Det kan handla om alkoholmissbruk, drogmissbruk eller spelmissbruk. Om man har ett missbruk är det klassat som en sjukdom, och man har rätt till behandling. Denna möjlighet har vi nu infört.

För mig som centerpartist är frihet viktigt. Det är viktigt att man ska kunna välja själv, och det är viktigt att man ska ta ett eget ansvar. Det gäller även när man har försatt sig själv i en skuld. Men samhället och vi i riksdagen kan motverka detta så att inte fler hamnar i skuld av olika skäl. Jag tänker på företag som är oseriösa eller som gör saker som inte är helt seriösa. Det är företag som inte följer de riktlinjer som finns och de överenskommelser som är gjorda.

Vi har gjort en hel del när det gäller räntetak och snabblån och när det handlar om omregleringen av spelmarknaden, till exempel. Det är bra, och vi behöver följa detta så att de seriösa företagen fortfarande finns kvar. Men man ska inte genom att sätta upp för många regler och ställa för många krav störa ut de seriösa företagen när man egentligen riktar sig mot de oseriösa, som inte vill vara med i regleringsmarknaden.

Herr talman! När alla de här sakerna har hänt för olika personer, när man har satt sig i en överskuldssättning och när man sedan till slut kommer till det läge att man får möjlighet till skuldsanering tycker vi från Centerpartiet att det är viktigt att det går fort.

Det har tagit lång tid att hamna i de här situationerna, man har levt tufft och framför allt har man som sagt drabbats om man är en barnfamilj. Då gäller det att det går fort att få denna ekonomiska rehabilitering. Vi vill därför att det ska gå på tre år i stället för på fem år, som i dag, att få en skuldsanering. Det är viktigt för barnen och barnfamiljerna.

Med detta yrkar jag bifall till reservation nr 3.

Anf. 16 JON THORBJÖRNSSON (V):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation 7 i betänkandet.

I början av året publicerade Svenska Dagbladet en artikelserie, Kreditkrisen. Det var en artikelserie om bolag som har som affärsidé att få sina kunder att handla på kredit och leva på lånade pengar – något som för en del slutar i en total tragedi när de inte ser någon utväg längre. Skuldberget bara växer och växer och blir högre och högre, och orken tar slut – ibland orken att leva.

Överskuldssättning är ett stort problem. Det är ett problem för de skuldsatta och ett problem för samhället. Det är höga kostnader och risker, men vilka är det som står för kostnaderna och riskerna?

När lånekunderna har fastnat i skuldfällan garanterar staten att lånebolagen får tillbaka pengarna. Det kan till och med vara en affärsidé för kreditgivarna, enligt Kronofogden. Är det därför någon snabbt kan ta stora krediter och låna stora summor utan säkerhet? Är det därför många låneaktörer slarvar med en ordentlig kreditkontroll?

Det är inte bara skuldsatta som vittnar om detta. När Konsumentverket har granskat branschen har de märkt att många företag inte gör fullständiga kreditgranskningar. Det verkar alltså vara liten risk att låna ut. Samhället tar kostnaden och gör jobbet när skulderna ska drivas in.

Herr talman! Kronofogden beräknar att det finns ca 400 000 överskuldsatta i Sverige. Med anhöriga runt omkring är det många människor som påverkas. Trots tuffare regelverk runt högkostnadskrediter såsom sms-lån och liknande hittar flera av långivarna vägar runt regelsystemet, och problematiken finns kvar.

År 2013 hade över 95 000 personer i Kronofogdens register skulder från före 1992. En del människor dras fortfarande med skulder från 90-talets kris. Människor blir evighetsgäldenärer. Skuldsättningen riskerar att bli en livstidsdom.

Långvarig skuldsättning drabbar främst dem som redan har ont om pengar. Det är människor med små marginaler. Orsaken är ofta missbruk, arbetslöshet, skilsmässa eller sjukdom – plötsliga och oväntade händelser. Det kan också vara kriser i samhället som den finansiella krisen på 90-talet. Då räddades de stora bankerna, men många människor dras fortfarande med skulder efter detta.

Nu har vi en ny kris på grund av coronaviruset. Vi vill inte se en ny generation av skuldsatta om 30 år som inte blir av med sina gamla skulder.

Herr talman! I spåren av finanskrisen kom skuldsaneringslagen 1994. Det var en lättnad i synen på de ekonomiska problem som drabbade människor. Men det finns mer att göra nu. Vi kan inte bara se skuldsättning som ett personligt misslyckande utan också som ett marknadsmisslyckande. I utredningen *Överskuldsättning i kreditsamhället?* föreslås att det ska införas en slutlig preskriptionstid som den som finns i Finland. Det skulle innebära en slutlig preskriptionstid på 15–20 år beroende på omständigheterna och att den som är satt i skuld ska kunna se ett slut – att skulderna inte kommer att vara i evigheter.

Jag har hört röster från bland annat inkassobranchen om att det skulle leda till sämre betalningsmoral. Jag tror inte evighetsgäldenärerna håller med om det. Att leva på existensminimum i decennier är ingen dans på rosor. Är problemet kanske att vi har en för dålig utlåningsmoral när lån delas ut till människor som inte har möjlighet att betala tillbaka dem?

Herr talman! Det handlar inte om att människor plötsligt kan köpa allt de vill och sedan bara strunta i att betala. Det handlar om att ge människor en möjlighet till en nystart i livet och till en ny chans efter en lång och hård ekonomisk kamp. Det handlar om att få en andra chans i livet och få bli en del av samhället igen.

En slutlig preskriptionstid syftar till att säkerställa att den som under lång tid har levt med statliga tvångsåtgärder åtminstone ska garanteras att situationen kan få en lösning så småningom och att allting faktiskt kan gå åt rätt håll.

Herr talman! En grupp som drabbas hårt av överskuldsättning är barn. Barnombudsmannen har tidigare framfört kritik mot att barnens rättigheter inte har blivit tillräckligt belysta. Närmare 40 procent av de med skuldsanering har enligt den statliga utredningen *Ut ur skuldfällan* hemmavarande barn. Många av dessa barn förvägras en värdig, normal uppväxt. De har inte råd med fotbollsskor till träningen eller avgiften till musikskolan. Att fika med kompisarna eller att vara med på andra fritidsaktiviteter som

kostar några kronor kan bli ett problem. Det handlar inte om Thailandssressor, mopeder eller mopedbilar. Det handlar om små vardagssaker som för de flesta av oss är självklarheter.

Herr talman! Överskuldssättning ökar också risken för psykiska och fysiska besvär och kortare livslängd. Det i sin tur riskerar att spilla över på barnen i de här situationerna. Barnen oroar sig och försöker ta ansvar för den ekonomiska situationen. Forskning har visat att barn som vuxit upp i socialt utsatta situationer löper större risk jämfört med andra barn att själva hamna utanför och i en liknande situation i vuxen ålder.

Det är nödvändigt att belysa barnperspektivet på ett bättre och tydligare sätt när det gäller överskuldssättning, bland annat för att leva upp till barnkonventionen. Det behöver göras en ordentlig analys och förbättringar för barn som lever med överskuldssättning.

Låt barnen få vara barn – oavsett föräldrar och skulder.

(Applåder)

Anf. 17 LARRY SÖDER (KD):

Herr talman! Hur stort kan ett bilintresse vara? Det kan givetvis vara olika för olika personer. Mitt bilintresse sträcker sig till att vi i familjen äger *en* bil, och mitt intresse handlar mest om att ta mig från punkt A till punkt B. Vad som finns under huven på bilen är inte av intresse för mig.

Jag har dock förståelse för att det finns personer som har ett genuint intresse av bilar, inte bara för transporter utan av andra orsaker. Detta kan skapa den egenheten att man som person kan äga ett antal bilar. Det finns föreningar och andra sammanslutningar där man kan odla sitt intresse för fordon, vilket jag välkomnar och tycker är bra.

Men utöver detta har vi en grupp som har ett otroligt intresse för bilar. Den gruppen finns bland dem som får samordningsnummer hos oss och som har ett otroligt stort bilintresse och på kort tid lyckas bli ägare till en mängd bilar. Det handlar inte om 2 eller 3 bilar utan om 10, 20 eller ännu fler bilar. Tyvärr, för oss som stat och för dem som personer, verkar de lägga alla sina tillgängliga medel just på att samla på sig dessa bilar. De samlar i samma takt på sig en stor skuld som är kopplad till de bilar som de just har samlat på sig.

Min analys av den sista gruppen är givetvis att det inte finns ett fordonsintresse utan ett intresse av annan art. De utnyttjar en lucka i vår lag som gör det möjligt att använda detta för annat syfte och brottsliga sammanhang.

Enligt mitt sätt att se på saken är vi som samhälle ibland väldigt långsamma att se helt uppenbara samband. Det är givetvis så att dessa personer med samordningsnummer, som för övrigt ibland har flera samordningsnummer, inte har några goda avsikter med att äga alla dessa bilar, utan från början har de en helt annan verksamhet i sikte.

Enligt polisen finns det över 500 samordningsnummer med fler än 10 bilar registrerade på sig med stora skulder på många miljoner. Av dem är det 20 som har mer än 20 000 bilar skrivna på sig. Dessa fordon används obeskattade, obesiktigade och oförsäkrade och i de flesta fall som verktyg i de kriminella ligornas verksamhet. Dessutom betalar de givetvis inga p-avgifter eller trängselavgifter.

Polisen uppskattar att cirka hälften av alla inbrott och hela 90 procent av alla stölder av bilar, båtmotorer och jordbruksmaskiner begås av utländska stöldligor.

Så här kan vi givetvis inte ha det. Problemet med samordningsnumren ska vi inte ta upp i denna debatt, men att en person som inte fått uppehållstillstånd samlar på sig ett antal bilar som samlar på sig skulder måste vara ett uppenbart brottsligt problem som vi skulle kunna vara eniga kring och göra någonting åt ganska fort. Vi lyckas dock inte bara skapa *en* utredning rörande detta utan också två efterföljande rörande ett samband som borde vara helt uppenbart för alla.

I regeringens proposition 2019/20:67 *Användningsförbud och avskyltning av fordon med obetalda felparkeringsavgifter* föreslås att det ska bli förbjudet att använda ett fordon med obetalda felparkeringsavgifter som uppgår till mer än 5 000 kronor om det har gått minst sex månader sedan beloppet senast skulle ha betalats. Användningsförbudet ska gälla till dess att den skuld som lett till förbudet har betalats. Det föreslås också att en polisman eller en bilinspektör ska ta hand om fordonets registreringskyltar om användningsförbudet överträds. Propositionen kommer att behandlas i trafikutskottet under våren 2020, och lagändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2021.

Jag håller med om att detta är jättebra åtgärder, men det behövs mer. Alldeles för lång tid kan stöldligorna använda dessa bilar till verksamhet som vi inte vill ha. Det har även regeringen insett och – hör och häpna – tillsatt en ny utredning för att komma med fler förslag. Jag välkomnar det, men regering och riksdag har i dessa tider visat att det kan gå väldigt fort om vi har ett uppenbart problem som vi kan lösa. Jag menar att det här kommer alldeles för sent och än så länge är alldeles för lite för att lösa detta problem.

En person med samordningsnummer ska givetvis ha rätt att äga en bil, men redan där borde det vara stopp. Det räcker med en bil per samordningsnummer. Fordonsmålvakter och fordonsrelaterade skulder fortsätter att vara ett problem i vårt samhälle. Fordonsmålvakter har också blivit ett viktigt verktyg för den organiserade brottsligheten. Det bör därför införas en gräns för hur många fordon en person kan äga, och Transportstyrelsen bör vid en viss gräns neka registrering av ytterligare fordon på en och samma person.

Ett annat problem i detta sammanhang är att en och samma person, som inte är svensk medborgare, kan erhålla flera samordningsnummer. Det innebär att det finns ett antal digitala personer med samordningsnummer som inte motsvarar någon fysisk person. Dessa kan i sin tur äga ett flertal fordon, vilket är problematiskt. Jag anser därför att personer med samordningsnummer ska få äga högst *en* bil i Sverige. Regeringen bör därför ta initiativ till en reglering som innebär att antalet fordon en person kan äga begränsas och att personer med samordningsnummer endast ska få äga *ett* fordon.

Dessa frågor bör lämpligen utredas inom ramen för det uppdrag som regeringen har beslutat om och som ska redovisas i september 2020. Jag tror att det finns tid och möjlighet att lägga in detta i utredningen, och jag hoppas att vi kan gå på det.

Jag yrkar bifall till reservation nr 2 från Kristdemokraterna.

Anf. 18 LEIF NYSMED (S):

Herr talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till förslaget i betänkande CU12.

Att ha trygghet i den privata ekonomin är grunden för ett enklare liv. Det tror jag att vi alla kan vara överens om. Grunden för det är att ha ett jobb och därmed en inkomst. Därför är det viktigt för oss socialdemokrater att satsa på utbildning för hela livet, för att människor ska kunna ta de arbeten som finns eller känna trygghet i att själva driva företag. När det av olika anledningar inte fungerar är det viktigt att det finns fungerande socialförsäkringar så att människor kan känna sig trygga med att kunna betala för både mat och boende.

I de tider vi lever nu har det blivit extra tydligt hur skört det här kan vara. Många har på grund av pandemin ställts utanför arbetsmarknaden. Det är ett scenario som inte är önskvärt för någon.

Det är förstås alltid viktigt att förebygga att människor hamnar i skuld. En sak som vi nu resonerar en hel del om är vilka kunskaper människor får med sig ut i livet. Vi ser till exempel att unga män är överrepresenterade i skuldsättning.

Vi vill inte heller att det ska vara enkelt att hamna i skuld. Vi har alldeles nyligen bestämt att förstahandsalternativet vid betalning som erbjuds inte ska vara kredit, med extrakostnader som följd. Systemet med kreditupplysningar vi har i dag är också knepigt. De är inte samordnade, vilket gör att människor kan ta flera krediter på kort tid utan att det finns ett system som varnar.

I sammanhanget är det också viktigt med välfungerade budget- och skuldrådgivning i kommunerna.

Jag tänker kommentera några av huvudpunkterna i betänkandet och ska försöka att hålla det ganska kort.

I betänkandet berörs den viktiga rätten till skuldsanering vid överkuldsättning. När år 2020 startade hade ca 44 200 personer en pågående skuldsanering. Det är en ökning med nära 6 000 jämfört med året före. Tittar man på hur många som i dag har skulder hos Kronofogdemyndigheten kan man se att det är knappt 400 000 personer, vilket är den lägsta nivån på 30 år. Det är en positiv utveckling som vi noga ska följa.

En rad olika åtgärder har de senaste åren vidtagits för att motverka överskuldsättning. Det har blivit enklare att ansöka om skuldsanering, och fler skuldsatta ansöker om och beviljas skuldsanering. Det var också det övergripande syftet med den nya skuldsaneringslagen som nu har något år på nacken.

Utöver det har nya regler om högkostnadskrediter, räntetak samt en ny lagstiftning om spel om pengar trätt i kraft. Konsumentverket har haft i uppdrag att stärka den kommunala budget- och skuldrådgivningen genom att ta fram rekommendationer och att verka för en fördjupad samverkan mot överskuldsättning.

Konsumentverket har nyligen fått ett nytt uppdrag av ansvarig minister Lena Micko och regeringen om att göra en analys av situationen på marknaden för konsumentkrediter och risker för överskuldsättning. Regeringen har också i budgetpropositionen för 2020 anfört att den avser att följa upp och analysera de vidtagna åtgärderna.

I betänkandet ligger fokus också på frågan om fordonsmålvakter. Flera tidigare talare har varit inne på ämnet. Våren 2017 beslutade riksdagen

efter utskottsbehandling om ett tillkännagivande till regeringen om att se över möjligheten att skärpa lagstiftningen mot fordonsmålvakter. Sedan dess har regeringen vidtagit flera olika åtgärder, bland annat ett riktat statsbidrag för perioden 2018–2020 till kommunerna för kostnader för flyttning, uppställning och skrotning av vissa fordon.

I proposition 2019/20:67 föreslår regeringen också användningsförbud och avskyltning av fordon med obetalda felparkeringsavgifter. Den propositionen behandlas, som Larry tidigare nämnde, inte av vårt utskott utan av trafikutskottet senare i vår.

Regeringen beslutade i september 2019 att ge en utredare i uppdrag att göra en översyn av lagstiftningen om flyttning av fordon. I uppdraget ingår att göra en fullständig översyn av lagen och förordningen om flyttning av fordon i vissa fall, för att minska fordonsrelaterade skulder samt förekomsten av fordonsmålvakter och målvaktsfordon. Utredaren ska särskilt utreda om lagstiftningen även bör gälla annan mark än gatumark, omfatta fordon som inte är felparkerade samt om andra skulder än felparkeringsavgifter ska kunna ligga till grund för ett beslut om flyttning. Utredaren ska även utreda om uppställningstiden på tre månader enligt lagen om flyttning av fordon i vissa fall bör förkortas och om begreppet ”fordonets ägare” bör förtydligas.

Därutöver ingår bland annat följande i utredarens uppdrag:

- utreda om, och i sådana fall på vilket sätt, polisen bör ges utökade möjligheter att ingripa mot fordon med fordonsrelaterade skulder
- utreda om det bör införas en möjlighet att begränsa antalet fordon en person kan äga om han eller hon har omfattande fordonsrelaterade skulder eller har en stor mängd fordon registrerade på sig
- analysera om det är lämpligt att en person kan vara registrerad som fordonsägare i Sverige utan att ha rätt att vistas i Sverige
- utreda hur myndigheterna ska hantera ett fordon som saknar ägare till följd av att en person har angivit en falsk identitet vid fordonsregistreringen
- lämna förslag till ett lämpligt system för hur kostnader i samband med flytt och förvaring av fordon ska hanteras.

Det är alltså en hel del som ska utredas och som man ska titta på. Det bevisar att det är ett stort problem, vilket flera också har nämnt här i dag.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 1 september 2020. Jag ser fram emot det.

Herr talman! Det här är en viktig debatt, och vi har berört många aspekter av frågan. Det gläder mig att det finns ett stort intresse i utskottet när det gäller att minska överskuldssättning.

Det gläder mig också att vi vet att regeringen är på banan. Senast i dag kom ett utspel om hur vi ska försöka minska skuldsättning vid spel. I krisen ser vi nu signaler på att spelande ökar och att spelbolagen är aggressiva.

Mest av allt gläder det mig att vi nu har den lägsta nivån av skuldsatta hos Kronofogden på 30 år. Det är en bra utveckling. Den ska vi försöka hålla i.

Herr talman! Jag vill återigen yrka bifall till förslaget i CU12.

Anf. 19 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Jag vill uppehålla mig lite vid betalningsplanens längd vid skuldsanering.

När man har hamnat i situationen att man behöver skuldsanering har man oftast under lång tid varit i trångmål när det gäller ekonomin och är i en utsatt situation. Själva poängen med skuldsanering är att man ska kunna komma tillbaka till ett läge där man kan klara sin egen ekonomi och ha ett normalt liv framöver.

Vi är ett antal partier – Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna – som anser att skuldsaneringen på fem år, vilket är den generella regeln, är ganska lång. Vi skulle i stället vilja att den var på tre år och att man inom den perioden har möjlighet till några betalningsfria månader. Men majoriteten i utskottet, däribland Socialdemokraterna, har avstått från att gå på vår linje.

Det är 44 000 personer som är i den situationen. Jag vill hävda att de inte gör det med lätthet. Det är 44 000 personer som har det svårt och som tycker att det är jobbigt. Jag säger ibland att det är som att sitta på avbytarbänken i fem år för att sedan på ett eller annat sätt komma in i spel igen. De här personerna skulle gynnas av om skuldsaneringen var på tre år i stället för fem år.

Jag vill fråga riksdagsledamoten varför man anser att man inte kan gå med på förslaget om tre år i stället för fem år.

Anf. 20 LEIF NYSMED (S) replik:

Herr talman! Larry Söder frågar varför vi inte är beredda att korta tiden.

Jag ska villigt erkänna att jag inte är särskilt väl insatt i frågan, vilket Larry känner till. Men vad jag känner till finns det ändå en viss flexibilitet; man kan göra en bedömning från fall till fall och kan ha kortare tider. Den möjligheten är bra.

Jag tycker nog att det kan bli tufft att hinna med på tre år. Men jag uppfattar det som att Larry Söder föreslår att det ska finnas betalningsfria månader även med det kortare förslaget, vilket jag inte har uppfattat det som när jag har läst förslaget.

De betalningsfria månaderna, som ändå finns i dag, är viktiga. Det är som sagt hård press på de personer som är i skuldsanering just nu. Man kan behöva få andrum och ha möjlighet att ha en krona över, kanske över sommaren, för att kunna ha semester och kanske även till jul och nyår.

Som jag har uppfattat det finns det en flexibilitet i systemet som är på fem år. Det måste alltså inte vara fem år.

Anf. 21 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Det är riktigt att det finns en flexibilitet. Man kan besluta om kortare tid. Men då ska det finnas olika orsaker till att göra det. Den generella regeln är att man bestämmer att det ska vara fem år för allihop.

Det är min egen uppfattning att man ska ha någon sorts betalningsfri månad, även om perioden är på tre år. Det skulle vara bra. Det gäller exempelvis sommarmånaderna när det finns andra orsaker som gör att till exempel en barnfamilj behöver lite extra tillskott i kassan. Det gör att jag vurmar för den delen.

Jag uppfattar att Socialdemokraterna inte i grunden har något problem med att korta perioden till tre år. De tycker egentligen att det skulle kunna

vara helt okej, men de har inte gått med på förslaget eftersom man tycker att det ändå är så pass flexibelt.

Jag hävdar att det inte är särskilt flexibelt. Det är en regel som används med några få undantag där man frångår femårsregeln. Det är fem år man har på sig. Jag tycker att det är ganska lång tid att sitta på avbytarbänken. Det handlar inte bara om de fem åren, utan man har haft ett antal år före det med trasslig ekonomi och då man har haft svårt att sova eftersom man inte har vetat hur man ska klara av det.

När man kommer till skuldsaneringen kanske många känner: ”Puh, jag har i alla fall kommit hit.” Men då ska personen sitta på avbytarbänken, och då har vi som samhälle ändå konstaterat att man inte kommer att kunna klara av att betala sina skulder och att vi måste hjälpa till på ett eller annat sätt. I vår reservation tycker vi att det ska gå på tre år i stället.

Jag tycker ändå att jag hör på Socialdemokraterna att de i alla fall i framtiden kan tycka att det skulle kunna vara en väg att gå. I valet mellan fem och tre år tror jag att tre år är bättre för att kunna komma tillbaka och få möjlighet att utvecklas som människa.

Anf. 22 LEIF NYSMED (S) replik:

Herr talman! Jag kan tyvärr inte ge ett direkt svar på Larry Söders fråga huruvida vi socialdemokrater är beredda att korta ned perioden, vilket han känner till. Jag tycker dock att det är viktigt med en flexibilitet i systemen. Vi har ju ändå en pragmatisk hållning, och om det finns någon möjlighet finns det ingen anledning att hålla på och betala av i fem år. Det är min ingång i det hela. Men jag kan tyvärr inte ge ett konkret svar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 12.)

§ 7 Nedrustningsfrågor

Utrikesutskottets betänkande 2019/20:UU9
Nedrustningsfrågor
föredrogs.

Anf. 23 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Vi ska nu debattera de riktigt stora vapnen – kärnvapen – och framför allt behovet av att nedrusta kärnvapen, så att de aldrig kan förgöra och förstöra för mänskligheten igen.

Att vi vill ha en fredligare värld utan kärnvapen är det många som kan skriva under på. Utmaningen är dock att när vi debatterar vägen dit dyker alltid ett motstånd upp, alltid med hänvisning till det man kallar ”säkerhetspolitiska aspekter”, det vill säga att vi blir mer säkra om vi har var sitt vapen riktat mot varandra. Som vänsterpartist tror jag inte på sådan logik.

Gemensam säkerhet är ömsesidig. Det är en insikt om att höjd spänningsnivå, mer intensiv övningsverksamhet och en ständig rustningsspiral visserligen är ägnat att skapa säkerhet men ofta ger motsatt effekt. Endast ett mödosamt arbete för fred, avspänning och nedrustning ger resultat i form av ökad ömsesidig säkerhet.

Svensk försvarspolitik ska syfta till att bygga långsiktig säkerhet i vårt närområde och i vår omvärld. För det krävs att säkerhetsbegreppet vidgas till att inkludera fler områden än de militära, att vi utgör en aktiv part för nedrustning och fredliga lösningar i bland annat FN, att vi värnar vår militära alliansfrihet och att vi bygger säkerhet i gemenskap med vår omvärld.

Sverige har inga egna kärnvapen och står heller inte under något kärnvapenparaply såsom Nato. Ändå finns en glidning i den svenska debatten där vissa partier vill att det inte ska kunna uteslutas att kärnvapen används för svenska intressen, som något slags yttersta hot. Man är alltid väldigt vag i sina formuleringar, men målet är alltid väldigt tydligt: att kunna närma sig USA och Nato militärt. Därför väljer man att vara motståndare även till förslag som steg för steg skulle ta oss till en kärnvapenfri värld.

Vilka förslag är det jag talar om? Jo, runt om i världen finns det kärnvapenfria zoner där inte kärnvapen är tillåtna. Dessa zoner har upprättats på framför allt det södra halvklotet och har bidragit till avspänning och mot upprustning. Längre har det funnits en debatt och förslag om att inrätta en kärnvapenfri zon i Norden och i Arktis. Det skulle skicka en tydlig normerande signal till alla kärnvapenmakter och ena de nordiska länderna om en väg för avspänning i regionen. En kärnvapenfri zon i Europa skulle såklart vara snäppet bättre.

Inte ens Sverige är dock i dag en kärnvapenfri zon. Det finns nämligen inget förbud eller hinder för en kärnvapenstat att införa kärnvapen på svenskt territorium. Sverige har i dag långtgående militära försvarssamarbeten med kärnvapenländer som Frankrike, Storbritannien och USA vars trupper har varit i Sverige på övningar. Vi har också militära samarbeten och vapenexport till de icke erkända kärnvapenstaterna Israel, Pakistan och Indien. Det kan därför inte uteslutas att någon av dessa kärnvapenstater har ett intresse av att i en framtid föra in eller ha kärnvapen på svenskt territorium. Därför behövs en lag som förbjuder införsel och transitering av kärnvapen till Sverige. Detta handlar vår reservation nr 2 om.

En sådan lag finns i dag i vårt grannland Finland, och med tanke på vårt ökade militära samarbete med Finland vore det av godo om vi i Sverige hade samma slags lagstiftning som de. Då skulle även Finland kunna känna en trygghet i att det inte vare sig på finskt eller svenskt territorium finns kärnvapen.

Sverige har ett förflutet av aktivt arbete för nedrustning i allmänhet och kärnvapenavrustning i synnerhet. Genom Sveriges historia av militär alliansfrihet finns en unik röst som bör användas tydligare för en global kärnvapenedrustning.

Av de tre massförstörelsevapen man vanligtvis avser förbjöds biologiska stridsmedel 1972 och kemiska stridsmedel 1993. Även om övertramp har skett har förbuden haft stor påverkan på krigföringen runt om i världen. Nu återstår det tredje massförstörelsevapnet, kärnvapen.

I juli 2017 togs ett viktigt steg när FN beslutade om en förbudskonvention mot kärnvapen. Sverige deltog aktivt under förhandlingarna och röstade även ja till det avtal som antogs även om vi lämnade en röstförklaring med invändningar. Detta avtal innebär en tidigare oöverträffad möjlighet att ändra den internationella normen kring kärnvapen och på sikt uppnå total kärnvapenedrustning. Avtalet sluter cirkeln med förbud mot massförstörelsevapen. Kärnvapen har varit det enda massförstörelsevapnet som fram till nu inte har varit förbjudet i en internationell konvention.

Vi ser för övrigt ett stort intresse hos många länder att skriva under konventionen. I dag har 36 länder ratificerat avtalet. Det träder i kraft när 50 länder har ratificerat det, så det är inte långt kvar.

Avtalet tar avstamp i de katastrofala humanitära konsekvenserna av en kärnvapendetonation. Om ett kärnvapen kommer till användning igen finns det inget en stat eller internationell organisation kan göra för att hantera de humanitära konsekvenserna. Det är helt enkelt omöjligt för stater och humanitära hjälporganisationer att förbereda sig för ett kärnvapenkrig.

På den borgerliga sidan har man hävdat att FN:s kärnvapenkonvention står i strid med icke-spridningsavtalet, NPT. Det är såklart nonsens. I nästa vecka skulle översynskonferensen av NPT-avtalet, som äger rum vart femte år, inledas. Förutsättningarna för en lyckad konferens är dock sämre än på länge. Coronakrisen har gjort att översynskonferensen skjutits på framtiden. Vi får hoppas att coronaviruset i just detta fall är av godo och bidrar till ökad internationell samverkan och enighet.

Vänsterpartiet yrkar i dag bifall till två socialdemokratiska motioner. De är så bra och tydliga om kärnvapen och dess konsekvenser att inte ens Socialdemokraterna klarar av att rösta på dem. Jag yrkar härmed bifall till reservation 2.

Anf. 24 PYRY NIEMI (S):

Herr talman! Jag vill först yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna. Jag vill också framföra att Socialdemokraterna och Miljöpartiet har ett särskilt yttrande under punkt 1, Nedrustning.

Herr talman! Under kalla kriget fanns det närmare 70 000 kärnvapen i världen. I dag finns runt 14 000. Det har skett förändringar sedan NPT infördes för 50 år sedan, och det har sannolikt förhindrat liknande katastrofer som Hiroshima och Nagasaki. Kärnvapen är vår tids största utmaning, och Sveriges regering och riksdag är eniga om att vi alla vill ha en kärnvapenfri värld. Allt annat vore ansvarslost, inte minst visavi dem som växer upp i dag och ska bli morgondagens beslutsfattare.

Det åvilar ett stort ansvar hos kärnvapenmakterna att i alla lägen respektera NPT men också ha politiskt mod med en fredlig värld som mål och att agera ansvarsfullt, klarsynt och visionärt för att minska antalet kärnvapen och så småningom medverka till att uppnå en kärnvapenfri värld. Jag återkommer strax till detta.

Men nedrustning handlar inte bara om kärnvapen. Det cirkulerar 1 miljard små och lätta vapen runt om i världen. År 2018 dödades 600 000 människor av dödligt våld och 223 000 med små och lätta vapen. Enligt Oxfam är kostnaden för dödligt våld i Afrika 18 miljarder dollar. Det är horribla siffror. Bara som en icke-vetenskaplig jämförelse kan jag säga att ca 300 000 människor i världen dör av influensan och att 310 000 barn runt om i världen dör på grund av bristen på tillgång till rent vatten. Det är stora och omfattande siffror det handlar om när det gäller det dödliga våldet. Vi kanske också kan nämna att 7 200 människor dödas eller skadas årligen av kvarlämnade minor. Hälften av alla civila som drabbas av minor är barn. Minor hindrar samhällen som varit i konflikt att byggas upp igen, men framför allt skapar de ohyggligt lidande för dem som lemlästas på grund av skadorna.

Herr talman! Sveriges regering har tydligt deklarerat Sveriges stöd för inrättandet av en zon fri från kärnvapen och andra massförstörelsevapen, inklusive deras bärare, i Mellanöstern i linje med resolutionen från 1995 och slutdokumentet från 2010 års konferens för översyn av icke-spridningsfördraget. Men det är också viktigt att EU fortsatt håller fast vid JCPOA med Iran när USA valt att lämna avtalet. Det är verkligen otroligt märkligt att president Trump valde den vägen; president Obama lyckades skapa ett visst hopp i regionen tack vare EU:s och USA:s goda samarbete vid formandet av avtalet med Iran.

Ett område som kanske inte nämns så ofta men som både är och kommer att vara viktigt för Sveriges och Nordens säkerhet är Arktis. Jag tackar Håkan Svenneling för att han nämnde det. När klimatförändringarna och issmältningen fortsätter kommer stormakterna att göra sitt yttersta för att finna geopolitiska land- och vattenvinningar i Arktisområdet. Därför är det viktigt att Sverige står upp för minskad militär upptrappning och eskalering i Arktisområdet. Men det handlar också om andra insatser från Sverige och Norden, till exempel att säkerställa säkra handelsvägar och en bra kommunikationskontroll över området. Arktis är viktigt för Sverige och Norden. Det handlar naturligtvis också om att främja klimatet och se till att ursprungsbefolkningen har goda, fina och värdefulla livsbetingelser.

Herr talman! I en tid då Ryssland och USA står långt ifrån varandra avseende kärnvapennedrustning och Kina som kärnvapenmakt agerar för att vinna geopolitisk och ekonomisk makt i världen är det viktigt att vi i Sverige står upp för en kärnvapenfri värld. Regeringens mål är en kärnvapenfri värld. Detta är en del i en lång svensk tradition som bygger på ett brett och djupt politiskt engagemang, diplomati och stark teknisk expertis.

Sverige är sannolikt det land i världen som just nu gör mest för kärnvapennedrustning. Sedan 2014 har vi bland annat återupprättat Folkrätts- och nedrustningsdelegationen, tillsatt en ambassadör för kärnvapennedrustning och varit ordförande i Haagkoden mot spridning av ballistiska missiler. Vi har också anslutit oss till det humanitära initiativet om kärnvapens katastrofala humanitära konsekvenser. Vi står bakom Stockholmsinitiativet för kärnvapennedrustning, som följdes upp i Berlin i februari. Det är 16 länder som står bakom initiativet om att få kärnvapenmakterna att ta steg mot nedrustning vid årets konferens om icke-spridningsfördraget, NPT.

Vi har också varit starkt engagerade på Koreahalvön och för bevarandet av den kärntechniska överenskommelsen med Iran. Sverige är ordförande i IAEA. Vi inrättar nu ett kunskapscenter om kärnvapen och ser till att svensk kompetens stärks och kommer till nytta. Vi stöder ett sekretariat för kärnvapennedrustning inom FN.

FN:s konvention om ett förbud mot kärnvapen var en viktig signal i en farlig tid. Retoriken om kärnvapenanvändning skärps, kärnvapenstaterna moderniserar sina arsenaler och det sker en djupt oroväckande erosion av existerande rustningskontrollavtal. Sverige röstade ja till konventionen år 2017, men angav i röstförklaringen att delar av dess innehåll var problematiskt och att man skulle utreda eventuellt undertecknande och ratificering.

I röstförklaringen pekade Sverige på ett antal problem med textens innehåll, bland annat att det saknades en tydlig definition av vad som omfattas av förbudet, att det saknades ändamålsenliga bestämmelser om verifi-

kation av avtalets efterlevnad samt att konventionens koppling till icke-spridningsfördraget, NPT, och provstoppsavtalet, CTBT, var otydlig.

Herr talman! Regeringen valde att inte underteckna FN-konventionen mot kärnvapen i dess nuvarande form. Utöver problemen med texten fanns heller inte stöd i riksdagen för att ratificera konventionen, vilket är en förutsättning för att fatta större beslut om svensk säkerhetspolitik. Vi blir i Sverige observatörer till konventionen och håller dörren öppen för ett eventuellt framtida undertecknande.

Det finns för närvarande effektivare sätt att arbeta för en kärnvapenfri värld. Under rådande omständigheter bedömer regeringen att fokus på icke-spridningsfördraget NPT:s pågående översyn är det mest effektiva – och möjliga – sättet att verka för en kärnvapenfri värld. Kärnvapenkonventionen är ett historiskt viktigt initiativ för att förnya och fördjupa förhandlingarna om kärnvapenedrustning. Konventionen förbjuder utveckling, förvaring, transport och användning av kärnvapen samt hot om att sätta in sådana vapen. Det handlar om konkreta och nödvändiga steg som också ökar trycket på kärnvapenstaterna att nedrusta.

Herr talman! Kärnvapenkonventionen ska ses som ett viktigt komplement till redan existerande internationella ramverk och regimer om kärnvapen, inte som en ersättning. Sverige var ett av 123 länder som röstade för konventionen i FN:s generalförsamling 2017. Det gjordes med en röstförklaring som pekade på delar av konventionen som behövde besvaras eller kompletteras. I dag finns inte majoritet i riksdagen för en ratifikation. Socialdemokraternas och Miljöpartiets ambition är att arbeta för förtydliganden och kompletteringar som gör det möjligt för Sverige att ratificera konventionen.

Anf. 25 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! I det särskilda yttrande som Socialdemokraterna och Miljöpartiet har lämnat i betänkandet och även i Pyry Niemis anförande argumenteras för styrkorna i FN:s kärnvapenkonvention och varför konventionen är ett viktigt komplement till existerande regelverk och ramverk. Samtidigt skriver Socialdemokraterna och Miljöpartiet att man arbetar för det förtydligande och de kompletteringar som Pyry är inne på och att Sverige gör det i syfte att kunna ratificera konventionen i framtiden. Det är i grunden väldigt bra att man ändå har det som något slags långsiktig målsättning från regeringspartiernas sida. Jag tycker att det är positivt.

Men det finns ett argument, både i det särskilda yttrandet och i Pyry Niemis argumentation här i kammaren, som jag tycker är svagt och något märkligt. Det är att det inte finns en majoritet i Sveriges riksdag för en ratifikation.

Herr talman! Jag delar givetvis synen att Sverige inte ska underteckna avtal och konventioner om det inte finns en riksdagsmajoritet för det. Men det finns ju ingenting som hindrar regeringspartierna från att driva på för att det ska finnas en majoritet. Jag tycker att regeringspartierna Socialdemokraterna och Miljöpartiet fullständigt har backat undan från konventionen när de inte ens tydligt säger att de vill underteckna den utan hela tiden gömmer sig bakom argumentet att det inte finns en majoritet.

Lyssnar man på moderaten Hans Wallmark hör man att hans engagemang för att Sverige ska gå med i Nato inte har tystnat en sekund för att han inte har majoritet i Sveriges riksdag. Han trummar ju på varje dag för

att Sverige ska gå med i Nato, oavsett vad Sveriges riksdags majoritet säger och inte. Likadant borde faktiskt socialdemokrater och miljöpartister göra i frågan om att Sverige ska skriva under FN:s kärnvapenkonvention. Ni borde varje dag argumentera mycket hårdare och tydligare i sak för er egen politik.

Pyry Niemi! Hur kan riksdagsmajoriteten vara ett argument för att inte ha en egen politik vad gäller att skriva under FN:s kärnvapenkonvention?

Anf. 26 PYYRI NIEMI (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Håkan Svenneling för frågorna.

Ja, att det inte finns en majoritet är *ett* argument. Men det huvudsakliga argumentet är det som vi har framfört kopplat till den särskilda utredarens argumentation, nämligen att det finns otydligheter i själva kärnvapenkonventionen och i kopplingen till NPT och CTBT. Sverige avgav en röstförklaring i samband med det första undertecknandet; vi såg svagheter i underlaget och innehållet. Detta förhandlades också fram väldigt snabbt på slutet, som Håkan Svenneling väl känner till. På grund av dessa brister behövdes naturligtvis uppdatering, diskussion och framför allt analys i en svensk och en internationell kontext.

Jag tycker alltså inte att Håkan Svenneling har helt rätt i att vi skulle gömma oss bakom att det inte finns en majoritet.

Det är en viktig del. Men det viktigaste i det här sammanhanget är självklart att innehållet i kärnvapenkonventionen håller fullt ut. Vi har sagt att det är ett bra komplement till NPT, CTBT och annat för att kunna bygga en ännu starkare kärnvapenfri värld.

Vi kommer att jobba vidare med de här frågeställningarna. Det är klart att om det finns andra partier i Sveriges riksdag som kan tänka sig att reflektera på samma sätt, och som kanske tidigare har varit helt emot detta, är vi naturligtvis glada för det.

Slutligen: Jag vill inte kommentera vad Håkan Svenneling sa om Hans Wallmark. Men Håkan Svenneling vet mycket väl att Socialdemokraterna och Miljöpartiet inte vill gå med i Nato. Vi är inte alls intresserade av det. Vi har inget intresse av att ledas av Nato. Vi står fritt från det. Vi vill inte vara under Macrons eller Trumps kontroll.

Vi har den typen av säkerhetspolitisk agenda, som Håkan Svenneling väl känner till. Därifrån tar jag mitt steg tillbaka och konstaterar bara: Blanda inte ihop oss med Hans Wallmark och Moderaterna i den här frågan.

Anf. 27 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Det finns poänger i den röstförklaring som regeringen lämnade i samband med att man röstade ja i FN när konventionen antogs. Jag hoppas att konventionen kan komma igång genom att ratificeras av tillräckligt många länder för att träda i kraft och att Sverige deltar som observatör och driver på för att de utmaningar som finns i konventionen antas. Det är bra att regeringen och också Pyry Niemi här nu tydliggör att syftet är att en dag skriva under. Jag tycker att det är positivt. Jag vill ändå påpeka det.

När det gäller det Pyry Niemi kommer in på med kärnvapenparaply från andra länder, Natomedlemskap och liknande, uppskattar jag den tydlighet som Pyry Niemi framvisar. Men jag tror att regeringen skulle tjäna

på att tydliggöra det skriftligt ännu en gång. Nu har regeringen tillkännagett att den tänker lämna en skrivelse till riksdagen om ett antal militära samarbeten. De militära samarbetena innehåller ett antal kärnvapenstater och Nato i det här sammanhanget.

Här vore det bra att regeringen tydliggjorde att man från svensk sida inte står under något kärnvapenparaply. Man borde också tydliggöra att inget av dessa militära samarbeten handlar om att använda kärnvapen för svensk räkning, inte i något scenario och inte att man på något sätt utvecklar tekniken och liknande. I dag finns det en lucka.

Den tredje luckan som finns är det som jag var inne på. Man har i dag inte en lagstiftning, vilket gör att det fortfarande kan vara tillåtet för ett land att föra in kärnvapen på svensk mark. Det finns några uttalanden som säger att man inte tillåter det. Men det finns i praktiken ingen lagstiftning på samma sätt som det gör i Finland.

Jag tycker att en socialdemokratiskt ledd regering som står upp för arbetet för kärnvapenedrustning ska lägga fram ett sådant lagstiftningsförslag till riksdagen. Sedan vet vi att det är många partier i riksdagen som vacklar, men då får riksdagen rösta ned lagen. Det borde ändå regeringen kunna stå på sig om.

Anf. 28 PYRY NIEMI (S) replik:

Herr talman! Som Håkan Svenneling väl känner till fattar vi våra beslut självständigt. Vi ingår inte i några militära allianser. Så ser läget också ut för närvarande i Sveriges riksdag. Det finns alltså en majoritet för detta.

Vi är väldigt glada för att det är så. Det har också tjänat oss väl under ett antal hundra år, vill jag understryka. Jag tror inte att Håkan Svenneling ska känna en oro över att vi kommer att vika av från den linjen framöver. Det är viktigt att påpeka det.

Håkan Svenneling känner också väl till att det är regeringen som fattar beslutet när det gäller till exempel andra länders närvaro i Sverige och ingången när det gäller att ta sig in med militära eller andra typer av fartyg, flygplan och annat. Där har regeringen ett tydligt mandat att säga ifrån om det är så att de är kärnvapenbärare. Det är också ganska tydligt reglerat.

Vi får titta på hur det kommer att se ut. Jag tar med mig inspelen från Håkan Svenneling. Jag tror att någon från regeringen också sitter och lyssnar på de argumenten. Jag är rätt övertygad om det. Det är nu en väldigt viktig del av den demokratiska processen i Sverige. Jag antar att det sker digitalt, som det mesta just nu.

Jag vill också vara väldigt tydlig med att vi inte står upp för något Natomedlemskap. De militära allianser, diskussioner eller samarbeten som förekommer för Sverige, i år framför allt tillsammans med Finland, är något som vi känner att vi har ett stöd för i Sveriges riksdag.

Men det finns inget stöd för det som Håkan Svenneling antyder, att vi skulle gå in djupare i ett Natosamarbete. Det finns inte heller vad vi vet i dagsläget något stöd för det i opinionen i Sverige och ej heller i Sveriges riksdag. Jag tackar för en bra debatt.

Anf. 29 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! Jag behöver inte nämna Nato. Det har redan Vänsterpartiets Håkan Svenneling gjort.

Herr talman! Just i dessa dagar skulle några av oss ledamöter från riksdagen, tillsammans med diplomater och företrädare för Utrikesdepartementet, vidta de sista gemensamma åtgärderna för att tillsammans företräda Sverige vid den planerade översynskonferens som hålls vart femte år när det gäller att slå vakt om det så kallade icke-spridningsavtalet. Det är en konferens som skulle ha tagit sin början i slutet av april och hållit på ett par veckor in i maj. Icke-spridningsavtalet har funnits på plats i runt 50 år och utgör ett centralt fundament när det gäller att förhindra spridning av kärnvapen. Sverige har med olika regeringar med olika politiska inriktningar varit aktivt inom icke-spridning. Viktigt är också att de officiella kärnvapenägande nationerna är med i just detta arbete.

Nu blir inte översynskonferensen av, i varje fall inte för stunden. Det beror inte på avsaknaden av kärnvapenhot, tvärtom, utan på grund av den rådande pandemin. Det finns anledning att bekymrat se på den globala utvecklingen. Nordkorea har inte precis varit oblygt med sina ambitioner på kärnvapenområdet. Folkrepubliken Kina är en annan central aktör. I vårt närområde finns Ryssland som har en farlig lättsinnig retorik som maktens män i Kreml använder sig av med hot om användandet av kärnvapen. Det sker också en modernisering av stridsspetsarna i Ryssland, och Ryssland är enskilt det land som har störst innehav. En del finns mycket nära oss i vårt omedelbara närområde i Kaliningradenklaven vid Östersjön.

Det är en styrka när vi i bred politisk enighet kan markera Sveriges engagemang mot kärnvapen och för icke-spridning. Inför översynskonferensen har det funnits samsyn mellan regering och opposition.

Herr talman! Just därför, i enighetens namn, har det varit så olyckligt och fel av Socialdemokraterna och Miljöpartiet att som bärare av en smal och liten regeringskoalition så länge och mot bättre vetande, mot vad andra partier framfört, engagera Sverige i det som beskrivs som FN:s förbud mot kärnvapen, något som inte inbegriper de länder som har kärnvapen – något som hela tiden har riskerat att undergräva viktiga samarbeten, inklusive icke-spridningsavtalet, och något som uppenbart varit ett stickspår på rak väg in i en återvändsgränd.

Sommaren 2019 kom så till slut beskedet att Sverige inte har för avsikt att underteckna och ratificera denna konvention. Det kom efter en utredning och efter en debatt med många kritiska påpekanden. Det finns anledning att konstatera det utskottet gör i sitt betänkande, som nu ligger på kammarens bord: Utskottet stöder regeringens beslut.

Även om den tidigare utrikesministern kom med beskedet har den nuvarande innehavaren av posten, utrikesminister Linde, varit ännu tydligare så här i efterhand. Jag citerar ett uttalande som hon har gjort: ”Om det skall vara någon mening med en sådan resolution så skall det inte bara vara ett papper som det går att gömma sig bakom. Den måste vara skrivet på ett sådant sätt att det leder framåt och inte bakåt.” Jo, det var precis det några stycken av oss sa redan från början.

På en direkt fråga om det var rätt beslut att inte skriva på lyder svaret från den nuvarande utrikesministern: ”Ja. Det var rätt beslut. Det föregicks av analyser och utredningar.”

Herr talman! I ett särskilt yttrande från Socialdemokraterna och Miljöpartiet står dock, och det går också att läsa i detta betänkande: ”I dag finns inte majoritet i riksdagen för en ratifikation. Socialdemokraternas och

Miljöpartiets ambition är att arbeta för förtydliganden och kompletteringar som gör det möjligt för Sverige att ratificera konventionen”.

Herr talman! Är ett nej ett nej eller ett ja ett ja? Regeringspartier kan inte i sådana här viktiga frågor ägna sig åt någon form av dubbel bokföring. En klar, konsistent linje förutsätts av regeringsbärande partier även om de har ett svagt mandat för sin ministär i Sveriges riksdag.

Endera bör man ärligen göra som Vänsterpartiet gör och fortsätta att driva på frågan i stället för att beklaga att man tydligen inte har kunnat uppnå en riksdagsmajoritet, eller så bör man hålla fast vid det utrikesministern har framfört som svar på frågan: Var det rätt beslut att inte skriva på? Utrikesministern i Sveriges regering sa: Ja, det var rätt beslut.

Därför finns det anledning att påminna om detta: Sverige ska arbeta strukturerat och långsiktigt i nedrustningsfrågor. Det är ett centralt svenskt intresse att vårt land är en trovärdig säkerhetspolitisk partner i en alltmer osäker värld. Värnandet av den regelbaserade multilaterala världsordningen är i dag mer betydelsefullt än på flera decennier. Den utgör även en grundpelare i samarbetet kring nedrustningsfrågor. Det är av stor vikt att Sverige i engagemanget på nedrustningsområdet fokuserar på etablerade samarbeten för nedrustning och icke-spridning. Särskilt viktigt är att icke-spridningsfördraget inte försvagas eller åsidosätts.

Det är nu betydelsefullt att regeringen – och alldeles uppenbart regeringspartierna – drar lärdomar av hanteringen av frågan om ett så kallat kärnvapenförbud. Ärenden av denna dignitet måste hanteras med noggrann analys och god beredning. För Sveriges säkerhet och välbefinnande måste långsiktighet alltid eftersträvas i vårt lands utrikes- och säkerhetspolitik.

(Applåder)

(forts. § 9)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.51 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 8 Frågestund

Frågestund

Anf. 30 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av näringsminister Ibrahim Baylan, justitie- och migrationsminister Morgan Johansson, statsrådet Jennie Nilsson och arbetsmarknadsminister Eva Nordmark.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Näringsminister Ibrahim Baylan besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Anf. 31 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! Coronakrisen slår stenhårt mot företag och jobb i Sverige. Åtgärder har vidtagits av både regering och riksdag för att hjälpa näringslivet, men klart är att det som har gjorts av regeringen och stödpartierna C och L inte är tillräckligt. Mer behövs.

Om det görs för lite nu kan vi få en massarbetslöshet, och vi kan också försena återhämtningen efter krisen. Över 100 000 jobb riskerar i det korta perspektivet att gå förlorade om regeringen fortsätter att bromsa.

Det som behövs är direkta stöd till företag som har tappat en stor del av sin omsättning. Ger vi direkta stöd kan tusentals företag nu överleva i stället för att gå under. Det är bråttom!

Jag vill fråga näringsministern om han och regeringen kommer att införa direkta stöd för att rädda företag och jobb på det sätt som bland annat Moderaterna har föreslagit. Ja eller nej?

Anf. 32 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Den här krisen är helt unik i sitt slag. Den är både bred och djup på ett sätt som vi aldrig har sett i fredstid. Den är dessutom tredelad: Man har svårt att få fram sina insatsvaror och får därmed ibland lägga ned produktionen. Ibland handlar det om att den allmänna efterfrågan har försvunnit. Specifikt är det just tjänster som förutsätter en mänsklig kontakt som det inte är någon efterfrågan på.

Det är mot den bakgrunden, fru talman, som vi har vidtagit ett stort antal åtgärder. Hundratals miljarder i olika likviditetsförstärkande åtgärder såväl som direkta stöd till företagen har förts till. Räcker detta? Jag tror att det är viktigt att vara ödmjuk i det här läget och säga att inga insatser utesluts, av ett mycket enkelt skäl: Vi befinner oss nämligen fortfarande i början av den ekonomiska kris som är en följd av coronakrisen.

Anf. 33 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! Det får nog ses som ett svar men kanske inte på frågan som ställdes. Jag tror att om näringsministern i det här läget fortsätter att sitta på händerna kommer tusentals företag att gå under och kanske över 100 000 människor att bli arbetslösa helt i onödan.

Nu är det tid att agera, ge direkta stöd och rädda företag och jobb. Jag upprepar min fråga: Kommer näringsministern och regeringen att införa direkta stöd för att rädda företag och jobb på det sätt som Moderaterna och andra har föreslagit? Ja eller nej?

Anf. 34 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! I en mycket osäker tid tror jag att det är viktigt att presentera förslag när de är färdiga att presenteras.

Jag förstår naturligtvis att vi befinner oss i en orolig tid, och jag välkomnar det engagemang som finns i riksdagen för att vidta ytterligare åtgärder. Men det är också viktigt att komma ihåg att även om Sverige har väldigt starka statsfinanser är det viktigt att ställa olika åtgärder mot varandra så att vi använder våra resurser både över tid och här och nu på bästa sätt.

Anf. 35 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Dagligen vittnar företagare om att regeringens olika krispaket kommit för sent och varit otillräckliga. Den allmänna uppfattningen är att regeringen mot bättre vetande sparar på krutet.

Regeringen tycks ha en farlig övertro på hur lätt det är att rivstarta ekonomin efter pandemin när tiotusentals bolag redan hunnit gå i konkurs. Man tycks helt enkelt sakna förståelse för hur det är att driva bolag. Direktstöden för bolag med betydande omsättningsfall som återfinns i Danmark och Norge är bredare, enklare och mer än 15 gånger större än regeringens hyresersättning.

Hur motiverar näringsministern för svenska företagare att regeringen inte gjort mer för deras överlevnad?

Anf. 36 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Den här krisen saknar motstycke, men också de åtgärder som riksdag och regering har vidtagit saknar motstycke. Ta bara det korttidsarbete som är infört och som just nu beräknas kosta i runda tal 50 miljarder. Det är en beräkning; säkerligen kommer det att gå upp ännu mer innan vi är klara med det här. Vi vet ju inte när det tar slut.

Regeringen är beredd att vidta ytterligare åtgärder, eftersom vi vet att det är viktigt att hjälpas åt i den här situationen. Jag förstår, och jag tycker mig börja ana, att det politiska samtalet är tillbaka på en normal nivå. Men jag tror att det är farligt att tro att vi nu ska ägna oss åt att i princip banka varandra i huvudet politiskt. Om ytterligare åtgärder behöver vidtas kommer vi att göra det steg för steg, och vi kommer att presentera dem när de är klara och inte utifrån kortsiktiga politiska poänger. Åtgärderna ska hjälpa till att mildra den kris vi är mitt i.

Anf. 37 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Det är bra att näringsministern överväger ytterligare åtgärder, men det är en klen tröst för företagare att regeringen funderar på att stödja dem längre fram.

Direktstöd behövs nu. Det är ingenting som man kan sitta och ruva på tills vidare. Otaliga småföretagare kommer att hinna plocka ned skylten innan de ser skynten av regeringens åtgärder.

Anser näringsministern att han och regeringen bär ett ansvar för det?

Anf. 38 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Att vi är mitt i en kris som inte bara är allvarlig för vårt land utan för hela vår värld är otvetydigt. Det är mot den bakgrunden som vi har infört ett stort antal åtgärder som också används väldigt flitigt av företagare.

När man gör sådana här insatser är det också viktigt att se till att stödet hamnar där det ska och inte för brett eller i händerna på fuskare. Det ska ju träffa de många företag som i dag behöver hjälp eftersom de både saknar efterfrågan och ibland inte heller har insatsvaror.

Vi kommer att fortsätta arbeta intensivt för att stötta våra företag och mildra effekten på jobb och företagande i vårt land.

Anf. 39 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Nuvarande kris har visat att behovet av att hålla sig hemma är stort. Vi har också uppmanats till distansarbete i stor utsträckning. Då är det otroligt viktigt med en bra uppkoppling i hela landet.

Mitt i den här krisen har Jordbruksverket gått ut och sagt att man kommer att prioritera bort stöd till bredband. Bredbandet i landsbygdsprogrammet kom till under alliansregeringen och har varit väldigt viktigt, speciellt för att nå de tuffa mål för utbyggnad som vi har. Nu visar det sig att aktörer och föreningar som har sökt stöd men inte fått det handlagt inte kommer att få något stöd om Jordbruksverket får som det vill.

I sitt svar på en skriftlig fråga säger statsrådet Jennie Nilsson: ”Vi kommer skyndsamt att bereda frågan om en ändring i landsbygdsprogrammet och därefter lämna över programändringen till kommissionen för godkännande.”

Därför undrar jag om regeringen står bakom Jordbruksverkets beslut att ta pengar från bredband och lägga det på annat i stället.

Anf. 40 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Tack så mycket, Rickard Nordin, för en väldigt bra fråga!

Jag vill börja med att vara tydlig när det gäller landsbygdsprogrammet: Det är ett program som har kantats av många problem under hela programperioden. Det har varit försenade it-strukturer och väldigt många och små programpunkter. Jag tror att det är 1 300 budgetposter, många av dem väldigt små, fördelade på 21 länsstyrelser att hantera. Att vi har problem och utmaningar är alltså känt sedan länge.

Däremot har Jordbruksverket, givet det läge som uppstått, tagit ansvar för att lägga fram förslag på hur man ska hantera den budgetbrist som uppkommit. De förslagen kommer vi att bereda och återkomma om när vi hunnit titta närmare på dem. Det är för tidigt att säga något om det just nu.

Anf. 41 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Att aktörer och föreningar som sökt stöd och förväntat sig stöd men på grund av att Jordbruksverket varit segt i sin handläggning nu skulle bli helt utan stöd är för oss helt oacceptabelt, särskilt med tanke på de behov av distansarbete som finns just nu och ser ut att kunna finnas under ganska lång tid.

Låt mig omformulera frågan. Står regeringen bakom Jordbruksverkets förslag, eller har man något annat sätt att se på frågan när det gäller att ge mer stöd till utbyggnad av bredband för att nå de mål som vi gemensamt är överens om?

Anf. 42 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Jag delar Rickard Nordins bild av att det är ohyggligt viktigt att vi har bra bredbandstäckning i Sverige. Därför fördelar vi pengar till bredband på flera olika konton. Ett av dem är landsbygdsprogrammet.

Den uppkomna situationen just nu med ett underskott på 900 miljoner kronor för landsbygdsprogrammet har inneburit att Jordbruksverket lagt fram ett förslag där man fryser delar av sådant som inte är hanterat eller

utbetalt. Jag tycker att det är viktigt att vi seriöst tittar på det inför den programändring som görs. Antingen godkänner vi den programändringen, eller också måste vi ha en annan. Oavsett vad vi gör kommer det att göra ont.

Prot. 2019/20:110

23 april

Frågestund

Utvisning av barn

Anf. 43 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag har en fråga till migrationsminister Morgan Johansson.

Morgan Johansson! Det här är ett foto på Garid, 15 år. Det här är ett foto på Garids syster Sandra, 6 år. Båda bor i Enskede i Stockholm. Garid kom till Sverige som tvååring. Sandra är född i Sverige. De går båda i skolan i Enskedeskolan. De spelar fotboll i Enskede IK.

För några veckor sedan beslutade Migrationsverket att Garid och Sandra och deras mamma ska utvisas från Sverige.

Sedan i fredags har över 20 000 personer vädjat till Migrationsverket, Stefan Löfven och Morgan Johansson om att de ska få stanna i Sverige.

Sedan den 1 januari i år är barnkonventionen införd i svensk lag. Jag frågar mig: Var är barnperspektivet när en myndighet vill utvisa två barn till ett land som de inte har den minsta anknytning till?

Morgan Johansson! Något måste uppenbarligen ha gått snett här. Eller anser migrationsministern att det är förenligt med barnkonventionen att göra denna utvisning?

Anf. 44 Justitie- och migrationsminister MORGAN

JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag tror att alla vet att Sverige har tagit ett mycket stort ansvar när det gäller flyktingar och asylsökande de senaste fem åren. Ett exempel är alla som flydde från kriget i Syrien – här har Sverige gett skydd åt 175 000 syrier. Sverige är ett av de länder som har gett mest skydd och gjort mest i hela EU för att se till att människor som flyr från krig och förtryck har kunnat få en fristad, och det är jag i grunden oerhört stolt över.

Med det sagt har Sverige en reglerad flyktinginvandring. Det innebär att vi inte har fri invandring, utan vi gör en prövning av huruvida man har asylrätt eller inte. Den ordningen måste upprätthållas.

Vänsterpartiet drev faktiskt på för att vi skulle ha en domstolsprövning för detta. Jag kan inte lägga mig i enskilda ärenden och kommer inte att börja göra det nu. Jag kan bara konstatera att det är viktigt att upprätthålla de kriterierna och de principerna. Har man asylskäl får man stanna, annars måste man åka tillbaka.

Anf. 45 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag vill uppmana migrationsministern att läsa den skrivelse som hamnade på ministerns bord den 20 april. Den är från Enskede IK, fotbollslaget, från Hammarby och från skolan i Enskede, och den backas upp av över 20 000 invånare.

Jag vill att migrationsministern åtminstone ska sätta sig in i fallet och fråga sig om det är förenligt med barnets perspektiv att utvisa två barn som är fast förankrade här i Sverige och som har skolan och fotbollslaget och alla sina vänner här. Om inte, agera!

Anf. 46 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Jens Holm vet mycket väl att jag inte kan agera i enskilda ärenden. Då skulle jag bryta mot regeringsformen. Det är nämligen domstolar som beslutar i de här fallen. Skulle jag börja gå in och ompröva enskilda ärenden kommer jag inte att vara kvar här i kammaren särskilt länge, för då kommer jag att begå ett grundlagsbrott. Det kan jag inte göra.

Jag står fast vid de principer som gäller, det vill säga att man måste kunna visa att man har rätt att få asyl. Har man inte det måste man vara beredd att åka tillbaka. Det gäller alla.

Kontantstöd till företag

Anf. 47 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Sveriges företagarliv befinner sig i kris. Nedgången på efterfrågan i ekonomin har satt många människors livsverk och försörjning på pottkanten. För detta bär ingen här inne skulden, men det är vår sak att lindra krisen.

Vi kristdemokrater har föreslagit ett kontantstöd till alla företag som förlorat en viss del av omsättningen men sitter fast med samma kostnader för lokalhyra, maskiner och så vidare. Det är ungefär samma modell som både Norge och Danmark redan infört.

Regeringen har i stället inrättat ett stöd som bara gäller vissa branscher och som endast omfattar en del av hyreskostnaderna. Det stödet har inte haft avsedd inverkan, och många företagare har inte kunnat få ned sina hyreskostnader alls.

Min fråga är om regeringen är beredd att göra vad vi kristdemokrater föreslår och införa ett kontantstöd till alla företag som förlorat en viss andel av omsättningen. Förslagen finns, och de behövs nu.

Anf. 48 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Regeringen har jobbat intensivt för att få fram snabba förslag. Jag tror inte att vi någonsin tidigare sett den hastighet i vilken förslag beretts, lämnats till riksdagen och beslutats här och dessutom kommit ut till företagen.

Ett exempel är korttidsarbete, som nu prognostiseras omfatta 50 miljarder kronor i stöd till de anställda och till företagen. Där har redan över 27 000 ärenden beslutats.

Vi kommer att fortsätta jobba intensivt, fru talman, eftersom vi fortfarande är mitt i krisen och inte vet hur långvarig den är. Även när och om vi blir framgångsrika i kampen mot smittan och att rädda människoliv vet vi att den ekonomiska effekten kommer att fortsätta. Detta särskilt som vår omvärld, till exempel Danmark och Norge, har stängt och först nu börjar fundera på att öppna upp så som Sverige haft det hela tiden.

Vi fortsätter jobba intensivt och utesluter inga åtgärder för att stötta jobb och företagande.

Anf. 49 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Vi börjar nu få en hygglig bild av vilka åtgärder som har fungerat och vilka som inte gjort det. Regeringens företagärstöd har inte fungerat.

Det vore bra att få veta om regeringen inte kan tänka sig den modell som vi kristdemokrater har presenterat. Nu är det dags att agera. Därför vill vi kristdemokrater ha besked av regeringen i denna fråga senast nästa vecka. Annars är vi beredda att agera i riksdagen tillsammans med andra partier som också vill stötta detta.

Anf. 50 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag vet inte riktigt på vad Camilla Brodin baserar sitt påstående att detta inte fungerat. När vi ser på hur företagen både ansökt om och fått godkänt för många av dessa insatser ser vi att det finns både ett jättestort intresse och ett väldigt idogt arbete på myndigheterna för att få ut dessa stöd.

Jag har full respekt för att detta är en mycket djup och bred kris som gör att företagen kommer att behöva hjälp även i fortsättningen. Det är mot den bakgrunden vi inte utesluter några åtgärder i den kris vi befinner oss i.

Hjälp till barn som fötts genom surrogatarrangemang

Anf. 51 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Baylan.

Barn är alltid utsatta i kriser, så även under rådande coronapandemi. Vi kan exempelvis se att barn i adoptionsprocess och barn som fötts genom internationella surrogatarrangemang är särskilt utsatta. Inte bara är det svårt att ta sig till landet; det är dessutom många familjer som sitter fast i landet. Det finns nämligen problem med att få de resedokument som krävs för att kunna resa hem.

SVT har dessutom rapporterat om att barn som fötts via internationella surrogatarrangemang får sämre stöd och service än de barn som blir svenska genom internationella adoptioner.

Barn måste alltid skyddas till varje pris, särskilt i kristider. Att de hamnar i limbo i spåren av coronapandemin är inte acceptabelt.

Jag undrar därför vad regeringen gör för att hjälpa barnen hem till Sverige.

Anf. 52 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Tack, Arman Teimouri, för en angelägen fråga! Detta har varit ett av de stora problemen. Jag tror inte att vi någon gång i modern tid har varit med om att världen stängt på det sätt vi nu har sett när det gäller såväl transporter som gränser. Det har gjort att väldigt många svenskar, både barn och vuxna, har fastnat i delar av världen där man dessförinnan inte såg det som något större problem att resa.

Vi har via Utrikesdepartementet och dess konsulära arbete försökt göra vårt yttersta för att hjälpa människor att komma hem. Det har handlat både om logistikhjälp, till exempel via garantier för att se till att det finns flyg, och ibland om att utfärda tillstånd av olika slag så att man kan passera till exempel spärar eller för den delen gränskontroller.

Anf. 53 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Ja, frågan är komplex. Vi vet exempelvis att USA har slutat utfärda pass till barn som föds i landet. Det finns däremot en möjlighet för svenska myndigheter att utfärda tillfälliga resehandlingar vid nödsituationer. Den borde användas flitigt i dagsläget.

Det är mycket som är akut här och nu, men frågan om barn som är särskilt utsatta kräver mer fokus.

Anf. 54 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag tror att Arman Teimouri har helt rätt och att vi ska försöka hjälpa framför allt dem som är mest utsatta – barn är ofta mest behövande.

Jag tror dock också att det är viktigt att komma ihåg att UD gör sitt yttersta, men i en väldigt komplicerad situation. Vi kommer att fortsätta att jobba intensivt för att hjälpa våra medborgare hem.

Coronakrisen och ungdomsarbetslösheten

Anf. 55 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Först och främst är det nya coronaviruset en fara för människors liv och hälsa, men viruset får också allvarliga konsekvenser för ekonomin och jobben i Sverige. I detta sammanhang vill jag lyfta fram en grupp som är särskilt utsatt, nämligen ungdomar, i synnerhet de som inte fått sitt första jobb. Från tidigare kriser vet vi att ungdomsarbetslösheten kan få långvariga konsekvenser. I många av de branscher som vanligtvis brukar anställa unga har man nu svårt att hålla öppet, exempelvis i restaurang- och hotellbranschen.

När det första jobbet dröjer riskerar det att påverka hela yrkeslivet. För många unga är sommarjobbet det första steget in på arbetsmarknaden. I år riskerar coronakrisen att sätta stopp för det. Jag ställer min fråga till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark: Vad gör regeringen för unga som har eller kommer att ha svårt att komma in på arbetsmarknaden på grund av krisen?

Anf. 56 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Tack, Serkan Köse, för en otroligt viktig fråga! Till alla unga människor i Sverige skulle jag vilja säga: Det viktigaste du kan göra är att gå klart gymnasiet och utbilda dig. Regeringen gör nu massiva satsningar på utbildning – på yrkeshögskolan, folkhögskolan, regionalt yrkesvux och även högskolan.

I ett väldigt svårt läge på arbetsmarknaden, som det vi ser nu, är det klart att det första jobbet är väldigt viktigt. Av det skälet satsar regeringen nu 180 miljoner kronor på kommunala sommarjobb. Satsningen riktar sig till dem som precis har slutat nian eller som går i eller precis har lämnat gymnasieskolan och omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret. Så sent som i dag har vi gett detta uppdrag till Arbetsförmedlingen.

Jag har också en uppmaning till arbetsgivarna i Sverige: Ge unga människor möjligheten – utlys sommarjobb!

Anf. 57 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Jag tror att det är väldigt viktigt att vi härifrån kan ge unga framtidshopp. Det vi får till oss nu är att många unga människor har tappat hoppet om att få det första jobbet och kunna komma ut på arbetsmarknaden. Därför är det otroligt viktigt att vi härifrån kan ge våra ungdomar en chans men också ett framtidshopp om ett bättre liv.

Anf. 58 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Jag vill verkligen understryka det Serkan Köse lyfter fram. Möjligheten att få sin första rad på cv:t och att försörja sig själv samt den frihet detta innebär är helt centrala för att kunna känna framtidstro i en jättesvår situation på arbetsmarknaden, inte minst för unga. Där har vi ett viktigt jobb att göra.

Jag är stolt över att vi har kunnat presentera de här satsningarna. Vi behöver göra mer på ett antal olika områden som också är centrala.

Reglerna för korttidspermittering

Anf. 59 MARIA GARDFJELL (MP):

Fru talman! Coronakrisen saknar motstycke, och från Miljöpartiets sida har vi den djupaste förståelse för företagarnas svåra situation. Företag blöder, konkurser hotar och problemen växer ju längre tiden går.

Jag vill förmedla ett par frågor till näringsministern från företagare i Uppsala som jag har kontakt med. En av företagarna säger: För oss tjänsteföretag där efterfrågan viker men inte dör helt är korttidspermitteringen en jättebra lösning. Men det finns en del frågetecken kring flexibilitet och hur reglerna ska tolkas eftersom det är väldigt svårplanerat när kundtillströmningen är ojämn. Vilka möjligheter finns för företag att tackla tillfälliga arbetstoppar utan att riskera att mista allt ekonomiskt stöd?

En annan fråga som jag har fått från företagare är varför kollektivavtal är ett så viktigt kriterium.

Anf. 60 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! När den här krisen började komma igång fokuserade regeringen på tre saker: bekämpa smittan, rädda människoliv och mildra effekterna för företagen och löntagarna. Jag tror att vi alla kan se att hastighet var och är väldigt viktigt. Att få ett system på plats så snabbt som möjligt och dessutom retroaktivt från den 16 mars var oerhört viktigt.

Vi har sedermera dessutom förändrat regelverket från och med den 1 maj. Syftet är att skapa trygghet för både företagen och löntagarna i dessa företag och att se till att rädda jobben, men naturligtvis också att göra detta så flexibelt som möjligt. Man kan gå ned i tid i olika omfattning: 20, 40 eller 60 procent.

Så, fru talman, vi har försökt göra både och – stärka tryggheten och skapa flexibilitet i systemet.

Anf. 61 MARIA GARDFJELL (MP):

Fru talman! Näringslivet i Uppsala är engagerat, och Handelskammaren i Uppsala skriver i UNT i dag att det efter corona behövs en omstart.

Ett par av de frågor som tas upp är att nu säkra att länet klarar sin framtida försörjning med livsmedel, dricksvatten, el och energi samt att förbättra förutsättningarna att jobba för startup-företag i framtiden. Hur ser regeringen på omstarten efter corona?

Anf. 62 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Tack, Maria Gardfjell, för en viktig fråga! Jag vill ändå understryka att vi inte är igenom den värsta delen av krisen. Människor smittas och dör fortfarande i alldeles för hög grad. Vårt fokus ligger fortsatt på att bekämpa smittan och rädda människoliv.

Det är klart att vi samtidigt också måste börja fundera på hur vi stöttar vårt näringsliv när det gäller att kicka igång och komma igen när vi väl är igenom den akuta fasen. Men vi är inte där ännu.

Långsiktig strategi för att bli självförsörjande på livsmedel

Anf. 63 CECILIA WIDEGREN (M):

Fru talman! Jag vänder mig till landsbygdsminister Jennie Nilsson. I den starka vårsolen är jordbrukets årliga kassako i full gång på de grönskande fälten. Vårbruket är igång i Sverige – så viktigt för bondens ekonomi. Mitt i en historisk kris får dock den enskilde bonden inte bli sjuk. Då har vi ingen müsli och inget vetemjöl till brödet i höst.

Sårbarheten i det svenska jord- och skogsbruket är inte något nytt. Den kan inte heller härledas till någon pandemi, men den blir väldigt tydlig i dessa dagar. År efter år riskerar man lönsamheten, och det gör att livsmedelsberedskapen är på en lägstanivå. Självförsörjningsgraden är på en bottenivå i Europa, och jämfört med andra länder ligger vi lägst just nu. Den sårbarheten har vi inte råd med i framtiden. Så, regeringen, när kommer de långsiktiga tydliga strategierna för att vända dessa nivåer från bottenivåer i Europa och se till att Sverige kan försörja sig med livsmedel?

Anf. 64 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Tack, Cecilia Widegren, för frågan!

Det som lyfts upp av frågeställaren är en fråga som har identifierats sedan tidigare.

Vi är mitt uppe i en kris, och jag vill betona att livsmedelsförsörjningen fungerar väl. Den gör det därför att vi inte är ensamma om att inte ha en hög självförsörjningsgrad i Sverige. Det är ett problem och en utmaning, eller möjligen en möjlighet, som vi delar med alla länder inom EU, exempelvis, vilket innebär att vi har ett gemensamt intresse av att se till att export och import fungerar. Trots det behöver vi självklart jobba mer med att stärka framför allt lönsamheten, och det gör vi bland annat genom att stärka självförsörjningsgraden också i Sverige.

Av den anledningen tillsatte förra regeringen ett arbete med att ta fram en livsmedelsstrategi i Sverige. Vi fattade strax före jul beslut om en handlingsplan nummer två, där fokusområdena har varit regelförenkling, kompetensförsörjning, forskning, innovation och export, för att nämna några exempel.

Anf. 65 HENRIK VINGE (SD):

Fru talman! I mitten av mars meddelade regeringen att man slopade karensavdraget. Men nu har tusentals svenskar sett att det inte var sant. Det visar sig att för en normal löntagare är mer än halva karensavdraget kvar. För dem som trots allt fortfarande litar på regeringen är det naturligtvis en oerhörd besvikelse, inte minst för alla dem som just nu sliter väldigt hårt i vården. Många av dem känner sig blåsta.

Fru talman! Min fråga till statsrådet är: Varför sa regeringen att man slopade karensavdraget när man i själva verket inte gjorde det?

Anf. 66 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! När den här krisen bröt ut och dess verkningar blev tydliga började regeringen ett intensivt arbete för att mildra effekterna för såväl företag som löntagare, dessutom på ett sådant sätt att det bidrar till att minska smittspridningen.

I ett läge där utvecklingen går så snabbt blir hastighet en väldigt viktig faktor. Mot den bakgrunden tog vi bort karensdagen för att både minska smittspridningen och underlätta för löntagarna. Men vi gjorde det på ett sådant sätt att det inte skulle bli så byråkratiskt och en administrativ belastning för Försäkringskassan, utan vi kunde få detta att funka på en gång. Mot den bakgrunden valde vi just den här schablonmetoden för att det skulle gå snabbt och komma på plats på en gång och inte vara någonting som skulle komma längre fram.

Gotlands elförsörjning

Anf. 67 LARS THOMSSON (C):

Fru talman! I dessa coronatider finns det andra grundläggande behov som också behöver fungera, och då tänker jag på elektricitet. Därmed går min fråga till näringsminister Ibrahim Baylan.

I dag upplever Gotland ytterligare ett totalavbrott, och vi har före dagens avbrott haft 18 sådana de senaste två åren. Det är givetvis helt förödande för Gotlands utveckling. Näringslivet lider, alla lider. I grund och botten beror det på att vi har två gamla och små kablar från 80-talet som är fullbelagda.

Så sent som i valrörelsen lovade Ibrahim Baylan att agera i frågan. Min konkreta fråga i dag är: Kommer regeringen att agera i närtid för att säkra Gotlands elförsörjning?

Anf. 68 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Det är viktigt att komma ihåg att det handlar om orsak och verkan.

I grunden handlar det om att alla svenska företag och alla svenska hushåll ska ha tillgång till den el de behöver.

För att klara av försörjningen på Gotland finns det två kablar till Gotland. Var och en för sig klarar av överföringen utifrån det elbehov som finns på Gotland.

Precis som Lars Thomsson tar upp har vi haft väldigt många strömavbrott. Men det har inte handlat om kablarna i sig, vilket är viktigt att komma ihåg, utan det har handlat om att Vattenfall, som ju driver dessa, har uppdaterat en transformatorstation. Det har varit ett misslyckande som har gjort att vi har haft återkommande elavbrott. Jag vet inte och jag vet inte heller om Lars Thomsson vet vilka orsakerna är till det senaste strömavbrottet, men uppdateringen har varit huvudorsaken.

Jag sa i valrörelsen, vilket är viktigt att komma ihåg, att om vi är överens i denna riksdag om en ny ordning är vi beredda att pröva det.

En säker arbetsmiljö i kommunerna

Anf. 69 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Jag har en fråga till arbetsmarknadsministern, som är ansvarig för arbetsmiljöfrågor.

Regeringen har en nollvision för dödsfall i arbetet, och den står vi också bakom.

Nyligen hörde vi att en sjuksköterska förmodligen avlidit till följd av att hon vårdat covid-19-patienter. Det kommer nu in ett stort antal anmälningar till Arbetsmiljöverket om skador och tillbud relaterade till corona, som ju är en allvarlig smitta. Många kommer förmodligen inte ens att få det klassat som arbetsskada.

Personal ute i kommunala verksamheter sitter nu och klipper och klistrar ihop skyddsmaterial, eftersom Socialstyrelsen har prioriterat vården men inte dem i första linjen.

Mina frågor till statsrådet är: Vad gör statsrådet konkret för att personalen ute i kommunerna nu ska få en säker arbetsmiljö? Och varför har Socialstyrelsen inte prioriterat kommunerna när det gäller skyddsmaterial?

Anf. 70 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Tack, Désirée Pethrus, för en jätte viktig fråga!

Det som regeringen har arbetat intensivt med under de senaste veckorna är att säkra tillgången till skyddsutrustning. Min kollega näringsministern har tillsammans med företag i Sverige sett till att vi har kunnat ställa om produktion till inhemsk produktion av skyddsmaterial. Socialstyrelsen har fått ett uppdrag att vara nationell samordnare när det gäller att köpa in och fördela material. Och Arbetsmiljöverket, som lyder under Arbetsmarknadsdepartementet, har skapat ett snabbspår för godkännande för att säkra tillgången.

Det vi behöver säkerställa är att varje arbetsgivare tar det ansvar man har. Det är ytterst arbetsgivarens ansvar att se till att personal har den utrustning de behöver. Alla löntagare ska kunna känna sig trygga och säkra på sitt arbete. Arbetsgivaren har ett uppdrag att göra riskbedömningar tillsammans med de lokala fackliga organisationerna.

Information om stödåtgärder

Anf. 71 HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Fru talman! Jag har en fråga till näringsminister Ibrahim Baylan.

I måndags hade jag tillsammans med entreprenören Sandra Casos ett möte med vår rådgivande grupp med kvinnliga entreprenörer för att få fler

kvinnor att starta, driva och även äga företag. Självklart var mötet digitalt i dessa tider.

Det var inte helt förvånande att det var den rådande coronakrisen och dess inverkan på företagandet som upptog mötet. Vi gick igenom alla de omfattande stödpaket som regeringen har tagit fram tillsammans med Centern och Liberalerna. Men det som kom fram där är att det är svårt att få en heltäckande bild av alla dessa åtgärder som har genomförts.

Därför är min fråga till näringsministern: Vad gör regeringen tillsammans med myndigheterna för att samla informationen så att den blir lättillgänglig för småföretag och enmansföretag?

Anf. 72 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Tack, Helene Hellmark Knutsson, för en viktig fråga!

Så är det ju. Åtgärderna har dessutom presenterats i en hastighet som vi aldrig sett tidigare för beslut i riksdagen och sedan via presskonferenser och annat. Våra myndigheter har också fått i uppdrag att sprida informationen kring dessa.

Regeringen har nu samlat ihop informationen på ett och samma ställe, så jag vill passa på här i riksdagen att uppmana dem som undrar vad det finns för stöd och hjälp att få i denna väldigt desperata information att gå in på [regeringen.se/foretag](https://www.regeringen.se/foretag). Där har vi samlat all information om de olika åtgärder som regering och riksdag tagit beslut om för att just mildra effekten på jobb och företagande.

Företagare som fortfarande undrar, gå in på [regeringen.se/foretag](https://www.regeringen.se/foretag)! Där hittar ni informationen.

Lättnader i gymnasielagen

Anf. 73 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Min fråga går till migrationsminister Morgan Johansson.

Gymnasielagen är orättvis, inhuman och orimlig. En rad tunga remissinstanser dömde ut den när den kom, inte minst Lagrådet, som menade att gränsen var nådd. Moderaterna har röstat nej från dag ett.

De som omfattas av gymnasielagen har farit extremt illa. De kastas mellan hopp och förtvivlan, men i de allra flesta fall blir det bara en enda lång, utdragen utvisning. Ansvar vilar extremt tungt på de partier, däribland Socialdemokraterna, som valde att rösta igenom lagen.

Nu vill flera partier – Centerpartiet, Miljöpartiet och Vänsterpartiet – förändra lagen igen till följd av covid-19. Det vore lika fel som det en gång var att rösta igenom lagen.

Min fråga till justitie- och migrationsministern är: Kan han garantera att regeringen inte kommer att föreslå lättnader i gymnasielagen – ja eller nej?

Anf. 74 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Nej, vi har inga planer på att lägga fram några sådana lagändringar för riksdagen.

Maria Malmer Stenergard säger att ungdomarna har farit extremt illa till följd av lagen. Då ska man betänka att om Moderaterna hade fått som

de velat hade ungdomarna varit utvisade och utkastade igen, kanske till Afghanistan. Det var Moderaternas alternativ. Vi valde att ge dem en andra chans.

Till dem som väntat länge, rotat sig i Sverige och gått i skolan sa vi: Om du går färdigt gymnasieutbildningen, skaffar ett jobb, etablerar dig här, håller dig i skinnet och inte begår några brott kommer du att ha möjlighet att fortsätta vara kvar i Sverige.

Det gällde den grupp som från början bedömts inte ha asylskäl. Med Moderaternas förslag hade de alla haft mycket större problem än vad de har i dag.

Resurser till kvinnojourer

Anf. 75 ANGELIKA BENGTSSON (SD):

Fru talman! Sedan spridningen av coronaviruset tog fart och olika restriktioner infördes har trycket ökat ytterligare på landets kvinnojourer. Enligt Unizon, som har över 130 medlemsföreningar, har söktrycket ökat med närmare 40 procent jämfört med före krisen.

Den 19 juli 2018 lovade regeringen 50 miljoner extra till tjej- och kvinnojourerna. Vi kunde för några dagar sedan läsa att Unizons generalsekretärare, Olga Persson, säger att de inte har sett röken av de utlovade pengarna, som tycks ha fastnat i byråkratin. Pengarna hade gjort stor nytta nu när antalet samtal ökar.

Min fråga är: När kommer landets kvinnojourer att få de utlovade pengarna, och vilka åtgärder kommer att vidtas för att minska antalet miss-handelsdåd?

Anf. 76 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Tack, Angelika Bengtsson, för en angelägen fråga!

Vi har tyvärr sett rapporter – inte bara i vårt land utan i många andra länder, framför allt länder där ganska stora restriktioner har införts och där människor inte får lämna hemmet – om att situationen lett till att våld i hemmet, våld mot barn och också våld mot kvinnor har ökat. Mot den bakgrunden ska vi fortsätta att stötta den verksamhet som finns i Sverige, när det gäller både kvinnojourerna och det offentliga stöd till barn och till kvinnor som inte kan stanna kvar.

Vi har ingen som helst anledning att fördröja eller på annat sätt se till att de utlovade resurserna inte kommer fram. Om detta har hänt ska vi naturligtvis reda ut det så fort som möjligt.

Bifångstregler för torskfiske

Anf. 77 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! Jag har tidigare frågat landsbygdsministern hur Sverige kan påverka andra länder så att de följer EU:s torskfiskestopp i Östersjön. Regeringen ville kontrollera fångster på de svenska fartygen med övervakningskameror, och gällande andra länders efterlevnad hänvisade ministern till EU-kommissionen.

Om det ska bli balans i Östersjön måste alla länder leva upp till EU:s fiskeförbud, så att Östersjön åter kan bli en livskraftig miljö, både för fiskar och för svenska yrkesfiskare.

Medlemsstaterna kan inte ha olika regler för bifångst av torsk. Sverige har 20 procent medan Danmark har 40 procent. Statens kompensation till svenska torskfiskare är inte ens 1 000 kronor per dag för att stanna i land. Vissa fick en ersättning på 8 000 kronor för en tid på över sex månader.

Varför har de olika medlemsstaterna olika bifångstregler för torsk i Östersjön, och varför kompenserar staten inte svenska Östersjöfiskare på ett anständigt sätt?

Anf. 78 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Tack, Gudrun Brunegård, för frågan!

Det svenska fisket har det väldigt tufft; detta tror jag att vi kan vara överens om. Man är utmanad av en situation där vi tvingats hantera en dålig havsmiljö och därmed sänka kvoterna, inte bara för torsk utan också för en del andra fiskslag. Det är sillstopp under leksäsong, exempelvis, och nu är det dessutom corona, vilket innebär att man tappar en stor del av sin försäljning till hotell och restauranger.

Jag håller med om bilden att det är viktigt att vi har gemensamma regler. Därför jobbar vi inom Baltfish och driver på för att det ska vara enhetlighet, att alla ska följa samma regelverk och att alla länder ska göra på samma sätt.

Kameraövervakning, som nämndes, är en fråga som drivs inom EU och där vi i Sverige nu föreslår ett frivilligt försök för att säkerställa att vi är på banan och väl i fas när regler eventuellt kommer från EU.

Livsmedelsförsörjningen

Anf. 79 MARKUS SELIN (S):

Fru talman! Jag har en fråga till landsbygdsminister Jennie Nilsson. Den gäller livsmedelsförsörjningen och det pågående virusutbrottet. Sverige är under prövning, och inledningsvis vill jag ägna en tanke åt alla som sliter, lider och möter nöd och död.

Under mars månad möttes vi av bilder av tomma butikshyllor, spekulationer och tvivel kring om våra livsmedel och hushållsartiklar skulle räcka till och även en del frågor om vår självförsörjning.

Vi i Stockholmsregionen har hittills drabbats hårdast av virusutbrottet i sig men även av tendenser till hamstring och tomma butikshyllor. Gällande logistiken och livsmedelsförsörjningen: Vad ser landsbygdsministern just nu och framöver?

Anf. 80 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Tack, Markus Selin, för frågan!

En fungerande livsmedelsförsörjning är central i normala tider, men särskilt i kristider, givetvis. Vi var tidiga med att sammankalla alla aktörer i livsmedelskedjan för att säkerställa att vi har en gemensam bild både av hur läget ser ut och av var utmaningarna finns.

Den gemensamma bilden är att vi har god tillgång på livsmedel och att varuflöden fungerar när det gäller export och import, även om det finns förseningar. Däremot finns det logistikutmaningar. Konsumenters beteen-

de är annorlunda, delvis med rätta, för det är klokt att säkerställa att man har varor hemma för en vecka eller två. Detta gäller egentligen i alla tider, men kanske särskilt i kristider.

Vi såg ett överdrivet bunkringsbeteende under en tid. Det bunkrades bland annat saker som toalettpapper för ett år, vilket kanske kan tyckas vara onödigt. Där har branschen tillsammans med politiken varit tydliga och informerat. Jag tror att information är nyckeln här.

A-kassans villkor för frilansande kulturarbetare

Anf. 81 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till arbetsmarknadsministern.

Snart sagt alla sektorer är mycket hårt drabbade på grund av covid-19, men jag vill lyfta upp krisen inom kultursektorn.

Sverige har runt en halv miljon enskilda näringsidkare, varav många frilansare. Regeringen har dessutom uppmuntrat många att bli småföretagare. De flesta uppdragsgivare kräver i dag att man har till exempel F-skattsedel, just i denna bransch. Dagens a-kassesystem är dåligt anpassat för den arbetsmarknad som råder i dag, utifrån dessa förutsättningar. Det är många enskilda firmor.

När dagens frilansare tvingas lägga ned sina firmor eller göra dem vilande för att få ut a-kassa innebär det en tomhet för dem. Min fråga är: Skulle det vara möjligt för enskilda näringsidkare att kunna bedriva viss verksamhet under en vilandeperiod och ändå få a-kassa? Det kan till exempel vara att ta uppdrag mot faktura, hålla kontakt med kunder samt marknadsföra sig.

Anf. 82 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Jag tackar Lotta Finstorp för en mycket viktig fråga. Det är helt uppenbart att denna kris verkligen har slagit hårt mot många sektorer, och kultursektorn är mycket hårt drabbad och inte minst de människor som arbetar i den. Av detta skäl har regeringen arbetat mycket intensivt med att titta på till exempel hur vi säkerställer att våra trygghetssystem bättre kan tillmötesgå de behov som finns i dessa viktiga sektorer. Därför bestämde vi också att a-kassan ska svara bättre mot dessa behov genom att man kan lägga sin verksamhet vilande.

Det pågår just nu ett arbete för att se om vi kan göra något mer i denna del. Vi är inte beredda att rucka på principen om arbetslinjen. Har man arbetslöshetsersättning ska man vara arbetslös. Däremot vet jag att det bland annat från Klys har lyfts fram en diskussion om man till exempel kan få underhålla sin hemsida. Det är denna typ av frågeställningar som vi nu analyserar.

Utredning om marknadsmässiga hyror

Anf. 83 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Min fråga i dag ställs till justitieministern.

I dag har det i Aftonbladet publicerats uppgifter om att regeringen inom kort kommer att lägga fram en utredning om mer marknadsmässiga hyror på bostadsmarknaden.

Hyresgästföreningen har reagerat mycket starkt på detta, särskilt att det kommer just nu under den mycket allvarliga kris som vårt land befinner sig i. Kritiken utgår från att detta kommer att skapa mer oro och rädsla bland medborgarna.

Min fråga är helt enkelt om dessa uppgifter stämmer. Kommer detta utredningsuppdrag att levereras nu, att smyggas ut under coronakrisen? Och vad är bakgrunden till att regeringen vill se högre hyror på delar av bostadsmarknaden?

Anf. 84 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är ingen hemlighet att vi har arbetat med ett utredningsdirektiv. Det är en del av januariavtalet. Men jag vill korrigera ett par saker.

För det första är detta inte ett förslag utan ett utredningsdirektiv till en förändring som kan komma först om ett par år. En utredning ska jobba med detta först för att bli färdig med ett system.

För det andra handlar detta inte om marknadshyror. Detta berör i praktiken ingen av dagens hyresgäster, eftersom det inte berör det befintliga beståndet utan bara nyproduktion. Nyproduktionen är ungefär 1 procent per år av det totala beståndet. Det som vi talar om är alltså inte någonting som får betydelse för dagens hyresgäster. Det är viktigt att säga det just för att människor inte ska bli rädda för att vi nu tänker införa marknadshyror i det befintliga beståndet. Det gör vi alltså inte. Detta berör bara dem som så att säga kommer att ta del av nya lägenheter först om ett par år. Och det motsvarar, som sagt, 1 procent av beståndet, alltså nyproduktionen.

Säsongarbetare i jordbruket

Anf. 85 BETTY MALMBERG (M):

Fru talman! Denna tid på året är vi många som börjar längta efter närodlande grönsaker och solvarma jordgubbar. Men i år finns problem. Coronakrisens härjningar gör att det råder inreseförbud, något som stoppar tusentals säsongarbetare från andra länder som brukar komma till Sverige varje år för att jobba i jordbruket.

Den 30 mars beslutade EU-kommissionen att säsongarbetare inom jordbruk är en grupp som bör undantas från inreseförbudet. Detta meddelade också statsrådet Damberg vid en pressträff ungefär två veckor senare.

För att rädda årets växtodlingssäsong och vår livsmedelsförsörjning är det viktigt att vi ser till att just inreseförbudet inte längre utgör ett hinder för behöriga säsongarbetare.

Därför vill jag fråga statsrådet Jennie Nilsson hur regeringen kommer att jobba för att säkerställa detta och följa upp att säsongarbetare inte hindras från att komma in i vårt land för att jobba?

Anf. 86 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Jag tackar Betty Malmberg för frågan. Den är både viktig och relevant. Vi har under hela coronakrisen haft en kontinuerlig dialog

med hela livsmedelskedjan i syfte att undanröja hinder och hitta gemensamma lösningar.

En av de frågor som vi nu arbetar intensivt med är hur vi hanterar det faktum att man normalt sett har väldigt många säsongarbetare som kommer till Sverige denna tid på året.

Egentligen oavsett vad Sverige gör vid svensk gräns måste man ändå ha en mental beredskap för att det kommer att vara svårt att få hit i alla fall stora volymer med människor från andra länder.

Därför har jag och Eva Nordmark senast i dag haft ett möte med företrädare för LRF, gröna näringar, arbetsmarknadens parter, Arbetsförmedlingen och så vidare för att diskutera hur vi ska möta det behov som kommer att finnas. Hur jobbar vi med alla de arbetssökande som nu har kommit ut på svensk arbetsmarknad? Vilka verktyg har vi, och vilka skulle vi möjligen behöva?

Bredbandsutbyggnad och digitala jobb

Anf. 87 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Förra veckan fick vi, som även en tidigare frågeställare har tagit upp, via medierna höra att Jordbruksverket stoppar planerat stöd för utbyggnad av bredband på landsbygden för i år. Inga pengar kommer att betalas ut, förutom redan beslutade.

Samtidigt kunde vi i dag på EU-nämnden höra statsministern säga att många av de nya jobb som kommer att tillkomma efter krisen faktiskt kommer att vara jobb som sker med hjälp av digitala lösningar. Då är en bredbandsuppkoppling helt nödvändig. Efter denna kris kommer vi inte att ha samma samhälle som vi hade före den.

Jag undrar vad statsrådet konkret avser att göra för att de digitala jobben faktiskt ska kunna tillkomma efter krisen om vi inte är bredbandsuppkopplade.

Anf. 88 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Bredband engagerar och intresserar alla ministrar. Men jag snodde åt mig denna fråga eftersom det hänvisades till den förändring som Jordbruksverket har aviserat att man kommer att göra för innevarande år med anledning av att man har prognostiserat ett underskott på 900 miljoner kronor som givetvis behöver täckas, eftersom man måste hålla budgeten. Därför har man tagit fram ett förslag på hur man ska hantera detta.

I detta sammanhang vill jag ändå säga att det inte råder några delade meningar om hur viktig bredbandsutbyggnaden är i Sverige. Vi har också budgeterat för bredbandsutbyggnad på flera olika konton där landsbygdsprogrammet har en del. 95 procent av det totala beloppet är dessutom antingen redan utbetalt eller intecknat. Vi talar alltså om en ganska liten del.

Men oaktat detta vill jag ändå konstatera att det förslag som Jordbruksverket nu har lagt fram kräver en programändring. Denna programändring kommer vi att bereda. Jag vill ändå titta lite noga på både hur det ser ut och vad alternativet är till att ha det på detta konto.

Anf. 89 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Fru talman! Redan före coronakrisen hade Sverige omfattande problem med växande utanförskap. Från oktober 2014, då Stefan Löfven tillträdde som statsminister, till och med februari i år har arbetslösheten minskat i samtliga EU-länder utom ett, nämligen Sverige.

Nu prognostiserar dessutom IMF att krisen kommer att drabba Sverige hårdare än våra jämförbara länder genom en större ökning av arbetslösheten här, eftersom vi satsar mindre på att rädda svenska jobb än vad våra grannländer gör för att rädda sina jobb.

Skulle den svenska arbetslösheten öka som snittet i jämförbara länder skulle 100 000 människor slippa gå ut i arbetslöshet. Moderaterna vill satsa 100 miljarder kronor i månaden för att rädda svenska jobb.

Jag vill därför fråga arbetsmarknadsministern varför regeringen avstår från att vidta nödvändiga åtgärder som skulle kunna rädda 100 000 svenska jobb.

Anf. 90 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Jag tackar Josefin Malmqvist för frågan.

Jag är mycket stolt över att kunna berätta att regeringen genom de insatser som vi har gjort genom korttidspermitteringssystemet redan kan rädda i alla fall tiotusentals jobb. När vi har kommit igenom denna kris kommer vi att kunna räkna över hundratusentals jobb.

Om vi tittar bara på fordonsindustrin i Sverige, deras underleverantörer och dem som har valt att teckna avtal om korttidspermittering kan vi se att vi är uppe i över 100 000 arbetstillfällen.

De viktiga insatser som regeringen nu har gjort under ett antal veckor, med stort stöd från samtliga partier i denna riksdag, ger effekt på jobben. Och vår huvudprioritet har varit att rädda så många svenska jobb och företag som möjligt men också att se till att inga löntagare ska lämnas i sticket. Det är därför som vi nu också gör satsningar på arbetsmarknadspolitiken och på Arbetsförmedlingen och ser till att stärka arbetslöshetsförsäkringen.

Skattelättnader för småbryggerier

Anf. 91 ANNICKA ENGBLOM (M):

Fru talman! Den nuvarande situationen med coronakrisen innebär självklart att vi måste vara innovativa vad gäller att mota krisen på olika sätt. Vi pratar om att vara snabbfotad och om flexibilitet i de olika förslag som kommer både från regeringen och från oppositionen, och jag tycker att vi kan fortsätta i den andan.

Vi har tidigare pratat om direkta företagsstöd, om arbetsgivaravgifter och så vidare. Ett annat verktyg som regeringen besitter är ju skatteverktyget. Vi har i landet ungefär 300 småbryggerier. De har inte de storskalighetsfördelar som de stora bryggerierna har, och de lider väldigt mycket i krisen. Från de oberoende bryggerierna har det kommit ett förslag om differentierad skattelagstiftning, det som också är tillämpligt på EU-nivå. Hur ser näringsminister Ibrahim Baylan på att införa detta i Sverige?

Anf. 92 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):
Fru talman! Tack för frågan, Annicka Engblom!

Eftersom den här krisen är unik i sitt slag – jag tror inte att vi har sett den typ av bred och djup kris för så många delar av det svenska näringslivet som vi gör nu – har vi velat vidta ett stort antal åtgärder. Grovt räknat är det så att generella insatser ofta går mycket snabbare att göra. Ett exempel är nedsättningen av arbetsgivaravgiften för upp till den trettionde anställda i ett företag. Det går att göra på ett klick, och det träffar naturligtvis även bryggerierna. Det är samma sak med det korttidsarbete som är infört.

När man däremot ska gå in och göra branschspecifika saker tar det väldigt mycket längre tid, och i den kris vi har varit i har regeringen prioriterat att göra just snabba insatser för att rädda jobb och företag i vårt land och mildra effekterna. Vi utesluter dock inga åtgärder för framtida insatser, för vi vet ju inte heller hur lång tid den här krisen tar.

Stödåtgärder för yrkesfiskare

Anf. 93 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Coronaviruset är livsfarligt, och så även för vår ekonomi. Sverige riskerar massarbetslöshet om regeringen inte lyssnar på oss moderater och ledande ekonomer som efterlyser mycket mer och mycket kraftfullare åtgärder – och det nu.

En bransch som inte har fått särskilt stor uppmärksamhet men som också lider under coronakrisen är det svenska yrkesfisket. Priset på havskräfta har exempelvis rasat när exporten av denna för västkustens fiske så viktiga art nästan helt har upphört samtidigt som efterfrågan för restaurangnäringen har försvunnit. Branschen har bett Havs- och vattenmyndigheten att agera, men utan gehör. Branschen har också bett regeringen att agera, men ännu utan klara besked.

Därför vill jag fråga landsbygdsminister Jennie Nilsson om hon kan garantera den nationella medfinansiering som krävs för att de åtgärder som man har enats om på EU-nivå, till exempel stillaliggandeersättning, också ska kunna omfatta svenska yrkesfiskare.

Anf. 94 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Tack för frågan, Johan Hultberg!

Ja, yrkesfisket lider egentligen dubbelt – man lider både av situationen som den ser ut sedan tidigare, med kvotförändringar, och nu drabbas man inom många segment väldigt hårt av ett efterfrågetapp. Vi har haft branschvisa dialoger med näringen, och vi har underhandskontakter hela tiden. Vi har också varit aktiva och följer det arbete som sker inom ramen för havs- och fiskerifonden i Bryssel, och vi har uttryckt att vi är positiva till de förändringar som nu görs. Man öppnar för att även kunna göra programändringar som skulle kunna innebära att vi på kortare tid skulle kunna ta del av stöd som vi normalt sett inte har i det svenska programmet.

Vi håller på att bereda dessa frågor nu, och vi gör det tillsammans med branschen. Min ambition är att vi ska göra allt vi kan för att hjälpa svenskt yrkesfiske.

Frågestunden var härmed avslutad.

Anf. 95 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Det här betänkandet baseras på fem motioner.

Massförstörelsevapen är ett av de allvarligaste hoten mot internationell fred och säkerhet, fru talman. Det är viktigt att Sverige i tider av ökad polarisering och konflikt kring våra multilaterala regler söker hävda, stärka och verka för de multilaterala spridningsmekanismer vi har. Det är viktigt att vi hävdar effektiva och verifierbara system för förtroendeskapande nedrustning.

Fru talman! Kärnvapen är utan tvekan det massförstörelsevapen som har de mest förödande humanitära konsekvenserna. Mot dem har vi inget vaccin, ingen karantän och ingen intensivvård som kan skydda oss. Jag kommer aldrig att glömma mitt besök i Hiroshima. Det är ohyggligt och får inte hända igen. Vi har alla ett ansvar att arbeta för att världen inte ska drabbas av detta på nytt. Det handlar naturligtvis om att utveckla vår gemensamma säkerhet och att hantera hot från nya kärnvapenstater som Nordkorea eller ett mer kärnvapenbestyckat Mellanöstern. Det handlar också om att utveckla en balanserad, verifierbar och trovärdig samt hållbar nedrustning av kärnvapen. Kärnvapentechniken ska inte spridas till fler stater.

Fru talman! Vi har i dag ett multilateralt ramverk för global nedrustning och icke-spridning – NPT. I år fyller det 50 år. Det ska vi fokusera på och försöka stärka. Själv har jag haft möjlighet att medverka vid två översynskonferenser, och jag hade hoppats på att medverka vid en tredje nu under kommande vecka. Jag var med i New York 2010, när staterna ändå lyckades samla sig till slutsatser som innebar att ett antal ytterligare steg skulle tas före nästa konferens 2015. Även då var jag med, och jag kunde se hur världen hade förändrats under de åren. Då hade Ukraina hänt. Den ryska rösten lät annorlunda och hade en helt annorlunda roll under den översynskonferensen än under konferensen 2010.

Vi förstår tydligt frustrationen över tillståndet i världen, också när det gäller nedrustning. Det är bra att såväl det civila samhället som Sverige och många andra like-minded-länder har försökt lyfta de humanitära konsekvenserna av kärnvapnen. Det humanitära initiativet är bra och välkommet. Det skulle förhoppningsvis ha kunnat vara en del av den översynskonferens som jag hoppas ändå kommer att ske under 2020.

Men, fru talman, vi har sett hur åren från 2015 inte har gått i en mer förtroendeskapande riktning mellan länder. I vår region ser vi hur Ryssland rustar. Man rustar även med kärnvapen – också nära oss – och talar till och med om att kunna använda dem. Det har varit tal om begränsad kärnvapen användning i Ukraina och på Krim.

Vi ser hur taktiska kärnvapen förnyas och hur nya kärnvapenspetsar utvecklas. INF-avtalet har eroderats och har nu sagts upp. Vi är också bekymrade för om Startavtalet kommer att överleva 2021 – mycket talar för att så inte blir fallet. Den översynskonferens som kommer är naturligtvis också en viktig del i om man kommer att kunna hålla i eller hitta vägar att nå varandra. Det handlar ju mycket om att skapa den förtroendemiljö som krävs och som krävdes för att NPT för 50 år sedan skulle kunna träda i kraft med kärnvapenstater och icke-kärnvapenstater som undertecknare.

Spänningarna i världen har ökat. Vi har sett nya makter, och vi har sett nya muskler spännas, inte minst kinesiska. Det är klart att detta påverkar, och det är en realitet som vi måste förhålla oss till.

Det är mot denna bakgrund avgörande för vår gemensamma säkerhet att vi inte riskerar eller raserar det vi har byggt upp och att vi inte hotar NPT eller IAEA, som fortfarande uppfattas som en globalt verifierbar institution och som ändå har respekt.

Fru talman! Vi i Centerpartiet har sedan länge en tydlig profil att arbeta mot kärnvapen och massförstörelsevapen. Vi har arbetat mot minor, kemiska vapen och klustervapen. För oss är målet en kärnvapenfri värld.

Vi var dock beredda – också mot den bakgrunden – att pröva det humanitära initiativets förlängning, nämligen en förbudskonvention. Vi bejakade att Sverige var med och startade dessa förhandlingar för att se om det gick att komma fram. Vi strök under vikten av att en bred krets av stater var med. Vi välkomnade att Nederländerna var ett av de länder som fanns med i förhandlingarna.

Vi var tydliga med att vi skulle syna resultatet, och resultatet fick inte vara plakatpolitik. Det fick inte heller vara någonting som hotade vår säkerhet eller våra grannars – våra samarbetspartners – säkerhet. Det gällde då, det gällde 2017, det gäller i dag och det gäller i morgon för vår del.

Centerpartiet välkomnade, och stöder, att regeringen följde rådet från den särskilda utredaren och från oss som faktiskt utgör en majoritet i denna kammare att inte underteckna eller försöka ratificera den här konventionen. Vi ska inte heller skriva under något som hotar NPT, som inte är verifierbart och som inte ökar trovärdigheten och är mer förtroendeskapande utan snarare kan vara ytterligare ett bidrag till polarisering i den globala miljön.

Med det, fru talman, vill jag hänvisa till Centerpartiets särskilda yttrande och yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 96 ROBERT HALEF (KD):

Fru talman! I dag debatterar vi utskottets betänkande om nedrustningsfrågor. Kristdemokraterna ställer sig bakom det gemensamma särskilda yttrandet nr 2 från Moderaterna, KD och Liberalerna.

Fru talman! Kristdemokraterna hade allra helst velat se en kärnvapenfri värld. Tyvärr ser världen inte ut så, och Sverige ska fortsatt verka för nedrustning inom ramen för icke-spridningsavtalet, som förkortas NPT.

Icke-spridningsavtalet är ett etablerat avtal där Sverige har byggt upp ett stort förtroende och bidragit till att upprätthålla en hög standard tack vare 50 års nedrustningsarbete. Detta avtal har kärnvapenmakterna Kina, USA, Ryssland, Frankrike och Storbritannien skrivit under. Det är väldigt viktigt för kampen mot massförstörelsevapen i stort och kärnvapen i synnerhet att detta fortsätter att vara ett aktivt och fungerande avtal som förhindrar spridningen av kärnvapen.

Tyvärr ser verkligheten inte ut så. Ett flertal länder, såsom Nordkorea, Pakistan och Indien, har skaffat sig kärnvapen och utgör hot mot fred och säkerhet. Att dessa stater, som innehar kärnvapen, står utanför icke-spridningsavtalet gör det svårt att stoppa spridningen.

Fru talman! Vi ser dessutom att Iran bygger kärnenergi och långdistansrobotar och på sikt kan utveckla kärnvapen. En sådan islamistisk totalitär regim utgör redan i dag ett hot mot världsfreden och mot stabilitete-

ten i området med sin militära inblandning i ett flertal väpnade konflikter och inbördeskrig i regionen.

Iran måste låta det internationella atomenergiorganet arbeta fritt i landet så att kärnteknik används för fredliga ändamål. Det är ytterst viktigt att de länder som åtagit sig att följa denna utveckling i Iran följer utvecklingen noga. Skulle det visa sig att uppgörelsen inte följs bör världssamfundet agera med kraft och med alla medel motverka att Iran utvecklar kärnvapen.

Fru talman! Regeringens aviserade hållning i frågan om konventionen om kärnvapenförbud har skapat osäkerhet bland våra samarbetsländer. Nu kom regeringen till slut till samma slutsats som flera andra partier här i riksdagen, vilket var välkommet.

Det enda land som drabbats av kärnvapenbombningar – Japan – deltog inte ens i förhandlingarna och bojkottade omröstningen. Inga länder som har kärnvapen har skrivit under avtalet, som bedöms underminera existerande internationell säkerhetspolitik som bidrar till upprätthållandet av internationell fred och säkerhet, bland annat icke-spridningsavtalet.

Fru talman! Från Kristdemokraternas sida hoppas vi att detta har blivit en viktig läxa för regeringen och att man inte frångår den breda majoritet som finns i riksdagen angående Sveriges säkerhetspolitik. Breda överenskommelser över partigränser och större samsyn stärker Sveriges möjligheter att i internationella sammanhang verka för nedrustning, icke-spridning av kärnvapen och ökad säkerhet.

Det är viktigt att Sverige fortsättningsvis verkar för att de multilaterala icke-spridningsregimerna upprätthålls och utvecklas för att få en effektiv och hållbar nedrustning och för att förhindra att nya länder skaffar sig massförstörelsevapen.

Sverige har genom åren bidragit till det internationella nedrustningsarbetet, och vi bör fortsättningsvis öka engagemanget och etablera kontakter och samarbete för nedrustning och icke-spridning av kärnvapen.

Anf. 97 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet, och jag noterar även att Liberalerna står bakom ett särskilt yttrande i betänkandet tillsammans med Moderaterna och Kristdemokraterna.

Spridning av massförstörelsevapen är ett av de största hot som finns mot internationell fred och säkerhet. Det är viktigt att Sverige verkar mycket aktivt för att de icke-spridningsregimer, avtal, processer, överenskommelser och så vidare som finns multilateralt i världen upprätthålls så att de blir starkare.

I år fyller icke-spridningsfördraget NPT 50 år. Man kan blicka tillbaka, och man kan titta på hur situationen i världen ser ut nu. Det är klart att det ser väldigt dystert ut på flera sätt. Det gäller inte minst Nordkorea och vad de gör med sitt kärnvapenprogram och det hot det kan utgöra. Det gäller förstås även Iran. Iran är ett land som i dag hänger sina kritiker i lyftkranar, sätter elchocker under fötterna på oberoende journalister och skär tungan av fackföreningsledare. Man kan bara gissa vad en sådan regim skulle göra om de också kunde förfoga över världens farligaste vapen. Det är klart att vi ser oerhört stora utmaningar på området.

Prot. 2019/20:110

23 april

Nedrustningsfrågor

Men jag tycker samtidigt att det är viktigt, fru talman, att konstatera att även om det under de 50 år som nu har gått med dessa överenskommelser har tillkommit några kärnvapenstater och länder som inte har undertecknat detta icke-spridningsfördrag hade situationen förmodligen varit långt mycket värre om NPT och annat inte hade funnits. I hög grad har man ändå bidragit till att förhindra spridningen av kärnvapen.

Det var någon tidigare talare som nämnde att under kalla kriget, när vi hade som flest kärnvapen i världen, var det uppemot 70 000. I dag är det reducerat ned till 14 000 kärnvapen. De är förstås oerhört farliga, och 14 000 är väldigt mycket. Men man ser ändå en trend att antalet kärnvapen minskar, vilket givetvis är positivt.

Men vi har en bekymmersam verklighet i dag. Det är inte bara så att det finns enskilda stater som har mycket destruktiva ambitioner, utan vi ser egentligen någon sorts underminering av hela den regelbaserade världsordning som vi har känt oss förhållandevis trygga i under efterkrigstiden, och framför allt efter det kalla kriget. Det är en rad olika ledare i världen som skriker i falsett, sätter vetenskap åt sidan och blir alltmer hårdhänta gentemot sina kritiker. De vill på olika sätt kliva ur de globala överenskommelser som finns. Det kan handla om frihandel, klimat, olika säkerhetsarrangemang och så vidare.

Även för Sverige, som är ett litet, samarbetsorienterat och konstruktivt land som på olika sätt agerar för att världen ska bli bättre och försöker främja positiva värden för människor blir detta i förlängningen ett hot. Det blir ett hot mot oss och mot vår egen säkerhet om man monterar ned de olika globala säkerhetsarrangemang och samarbetsarrangemang som finns. När man drar det till sin spets kommer någonstans frågorna om kärnvapen, massförstörelsevapen, biokemiska stridsmedel och så vidare förstås in.

Fru talman! Låt mig med några ord nämna konventionen om förbud mot kärnvapen. Jag tycker att tidigare talare från Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna förtjänstfullt har tagit upp detta.

Det är väldigt problematiskt om Sverige slår in på en väg att börja bygga någon sorts parallella processer som egentligen snarare riskerar att underminera än att stärka den icke-spridningsdoktrin som finns i världen. På det sättet försöker man i praktiken bakvägen omöjliggöra ett svenskt Natomedlemskap, och det är mycket bra att det inte finns någon som helst majoritet i detta i riksdagen och att regeringen har backat. Även om jag inte är så hoppfull inför detta hoppas jag ändå att regeringen också slår fast att Sverige inte heller framöver ska underteckna konventionen. Det är symbolpolitik, och det försämrar våra samarbeten med allierade.

En sista punkt jag vill ta upp, fru talman, rör spridning och illegal handel med små och lätta vapen. Vi tar även upp detta i betänkandet. Det är också en fråga som berörs av nedrustningsengagemang. Det handlar till exempel om AK-gevär, alltså automatkarbiner och annat. Det kan vara Manpads, mindre skjutvapen och så vidare. Uppemot en halv miljon människor i världen dödas varje år av små och lätta vapen. Det kan märkas i Sverige, till exempel i olika gängkonflikter. Det kan handla om inbördeskrig eller terroristgrupper som använder sig av dessa vapen och så vidare.

Ibland tenderar det att dyka upp en del missförstånd i debatten om de olika avtalen om små och lätta vapen, och jägare och andra blir sura. Men det här handlar inte om laglig handel med vapen, licensierade produkter

och sådana saker, utan det här handlar om den illegala handeln med vapen. Det är gamla vapen från förr som dyker upp, kanske från konflikter på andra kontinenter. Det är vapen från konflikten på Balkan som letar sig upp till kriminella gäng i Sverige och så vidare.

Det är oerhört viktigt för världen att man får mer kontroll över de här flödena och att man begränsar den illegala handeln med små och lätta vapen. Det är så många människor som dör av detta, och det är så många människor som far illa av dessa vapen.

Det finns en FN-process för detta, och det finns en handlingsplan för att bekämpa illegal handel med små och lätta vapen. Jag deltog själv, fru talman, för två år sedan i en översynskonferens i Förenta Nationernas regi i New York om denna handlingsplan. Man märker tydligt att det finns meningsskiljaktigheter i frågan.

I grund och botten består världen av två typer av stater i de här frågorna. Det är länder som Sverige och många andra länder – en majoritet av länderna i världen – som vill ha en mer restriktiv linje och begränsa detta. Sedan finns det ett antal stater som hävdar någon sorts nationell suveränitet och därför inte vill ha några globala regelverk för att begränsa detta. Till det här finns den amerikanska vapenlobbyn, som inte har förstått kopplingen mellan själva vapnen och ammunitionen utan på något sätt anser att man inte ska ha några begränsningar där. Det är en rad diktaturer och även USA och andra länder som tyvärr motarbetar en mer restriktiv linje på detta område.

Jag tycker att det är oerhört viktigt att Sverige fortsätter att engagera sig tydligt för att implementera handlingsplanen. Det kan vi göra på olika sätt. Vi kan hjälpa länder att implementera handlingsplanen. Vi kan också – för att ta någonting väldigt konkret – via vår försvarsmakt hjälpa andra länder, till exempel länderna i det forna Jugoslavien nere på Balkan, att förbättra exempelvis lagerhållning av vapen och säkerhet för vapendepåer. Det innebär förhoppningsvis också att färre vapen kommer i omlopp.

Anf. 98 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! Just nu befinner sig världen i ett exceptionellt läge. Över en tredjedel av världens befolkning är satt i karantän, och för långt fler än så är rörelsefriheten kraftigt begränsad.

I skuggan av den globala pandemi som har lamslagit samhälle efter samhälle pågår dock samma krig och samma konflikter som innan viruset bröt ut, om än på några håll i minskad omfattning. Men barn skjuts fortfarande ihjäl, och medan vi blir uppmanade att stanna hemma fördrivs andra människor från sina hem. Krig och vapen förstör och förgör, sönder samhället och tar inte hänsyn till något, inte ens en global pandemi. FN har starkt och vid upprepade tillfällen vädjat till stridande parter världen över att gå med på vapenvila, och det faktum att alla parter inte har hört sammat det kravet är i sig en tragedi.

Fru talman! Världen är det som vi alla tillsammans gör den till. Vi har ett gemensamt ansvar för utvecklingen som sker och för att möta de utmaningar som finns. Krig och vapen förstör och förgör, men vissa vapen är farligare än andra. Spridningen av massförstörelsevapen som kärnvapen är ett globalt hot mot varje människas liv och internationell fred och säkerhet.

Icke-spridningsavtalet NPT har tagits upp av flera talare här. Det är en av de allra viktigaste byggstenarna för en global nedrustning av kärnvapen.

Det är vi alla överens om. Fördraget är centralt för den multilaterala nedrustningsdiplomatin som ett överordnat ramverk för global nedrustning och icke-spridning. Det är genom NPT som kärnvapenstaterna har gjort sina nedrustningsåtaganden, och det är genom NPT som en stor del av arbetet behöver ske. Fördraget kan genom sina tre pelare nedrustning, icke-spridning och fredlig användning av kärnenergi ses som ett framgångsrikt normativt ramverk som i stort, även om det finns undantag, har förhindrat spridning av kärnvapen till nya länder och aktörer. NPT behöver stärkas, inte minst i det ben som rör nedrustning men också när det gäller icke-spridning.

När ett land har kärnvapen är det alla länder som drabbas. Att USA och Ryssland med sina enorma arsenaler nu inte ser ut att ta ansvar för att stoppa spridningen genom fortsatta multilaterala överenskommelser är inte acceptabelt, men även andra stater behöver göra sin del.

Spridningen av kärnvapen är ett hot mot hela mänskligheten, och det är även utvecklandet av autonoma vapen som vi ser växa fram nu. Flera av världens länder arbetar för att utveckla vapen som utan mänsklig påverkan kan välja eller attackera sina mål. Det är otroligt oroväckande och fullständigt oacceptabelt. Maskiner kan aldrig ställas till svars för sina handlingar, och med autonoma vapen blir principen om att det alltid ska gå att avkräva ansvar helt satt ur spel.

Miljöpartiet och regeringen är tydliga: Frågan om autonoma vapen är allt annat än enbart en teknisk fråga. Det är i grunden ett moraliskt ställningstagande i det internationella fredsarbetet. Sverige driver tydligt på för ett internationellt förbud mot dödliga autonoma vapen eftersom de är oförenliga med folkrättens krav.

Fru talman! Ensam är aldrig stark, och det är bara tillsammans med andra som vi kan göra skillnad. Precis som jag gjorde i går, när vi talade om mänskliga rättigheter, vill jag också i dag lyfta fram det arbete som andra gör. Civilsamhället och freds rörelsen världen över gör enorma insatser för att driva på det globala arbetet, sprida kunskap och verka för fred och säkerhet.

Det internationella atomenergiorganet IAEA gör ett väldigt viktigt arbete genom sitt uppdrag att säkerställa att kärnämnen inte missbrukas för militära ändamål och har genom det en central roll för icke-spridning. Sipri tar fram fria och oberoende data, analys och rekommendationer om väpnade konflikter, militärutgifter och vapenhandel samt nedrustning och rustningskontroll. Det ger oss betydligt bättre förutsättningar i arbetet för nedrustning.

Fru talman! Det är heller ingen hemlighet, som vi har hört från flera här i dag, att vi gröna vill se att Sverige ratificerar FN:s konvention om förbud mot kärnvapen. För oss är det självklart att Sverige som icke-kärnvapenstat måste vara pådrivande i arbetet med att fördöma kärnvapen i en tid då tröskeln för den användningen riskerar att sänkas. Genom att ratificera förbudet mot kärnvapen stärks den normerande effekten mot kärnvapen. Ju fler stater som ansluter sig till förbudet, desto starkare blir trycket att följa avtalet och nedrusta. Men konventionen ska ses som ett viktigt komplement till de redan existerande ramverken, inte som en ersättning. Det finns ingen anledning att se det som det.

I dag finns det, som också har konstaterats, inte en riksdagsmajoritet för att ratificera avtalet, men vi fortsätter arbeta för att skapa det. Men det

går inte heller att sitta och vänta. Sverige har i stället ökat ambitionerna i nedrustningsarbetet på andra håll, bland annat genom att ge stöd till ett internationellt nedrustningssekretariat som ska följa efterlevnaden av nedrustningslöftena inom icke-spridningsfördraget och ta plats som observatör i kärnvapenkonventionen för att också kunna arbeta för förbättringar där. Det är viktiga delar, men om vi inte ser att det faktiskt leder till nedrustning och icke-spridning kommer vi att behöva vidta andra åtgärder.

Fru talman! Sverige behöver vara en stormakt i det globala fredsarbetet, nu och i framtiden. Det är aldrig ett arbete som kan komma sedan eller göras en annan gång. Alla behöver göra sitt, och att i alla lägen driva på för icke-spridning och nedrustning är en del av vårt. Där tycker jag att det känns som att vi har en stor samsyn i den här kammaren.

Världen är det som vi tillsammans gör den till. Låt oss göra den fredligare! Ett steg på den vägen är färre vapen av alla slag. Det är dags att nedrusta – nu.

Anf. 99 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Miljöpartiet kan snart summera sex år som regeringsparti, och om man är lite elak kan man kalla er den juniora medlemmen av regeringen, och det är tydligt både när man ser till de positioner som regeringen har intagit och den politik som man har fört att Miljöpartiet många gånger har fått lida nederlag gentemot socialdemokratien när det gäller vilken politik som har förts.

Ett sådant exempel tycker jag är frågan om att skriva under och ratificera FN:s kärnvapenkonvention. Jag tycker att Janine Alm Ericson är tydlig här med att hon vill skriva under. Det gläder mig att det finns en så pass tydlig progressivitet inom regeringssamarbetet när det gäller vart man vill. Jag tycker att det är bra. Jag tycker också att det är välkommet att man har stöttat det internationella sekretariatet och att man avser att bli observatör när konventionen har trätt i kraft. Det kommer den med all sannolikhet att göra inom ett eller två år, skulle jag tippa på.

Jag funderar lite på vad Janine Alm Ericson anser ska vara regeringens nästa steg i arbetet för kärnvapenedrustning – vad man kan tänka sig kring tydlighet när det gäller kärnvapenparaply och militära samarbeten med andra länder och hur man ser på det här att vi fortfarande inte har en lagstiftning rörande att föra in kärnvapen i Sverige från andra länder eller att Sverige används som transitland för att transportera kärnvapen.

Det är en ganska bred fråga. Vad är nästa steg i kärnvapenedrustningen?

Anf. 100 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Ja, det var verkligen en bred fråga, och man kan ju välja att svara lite precis hur man vill. Tack, Håkan Svenneling, för det!

Det är tydligt att Miljöpartiet är emot kärnvapen. Vi är emot spridning, vi vill ha nedrustning och vi vill att det ska vara ordning och reda på det här i världen. Det sa jag också i mitt anförande, och jag håller med flera av de talare som har sagt att det är otroligt viktigt att NPT, där alla faktiskt är med som är under FN, får en ordentlig skjuts framåt. Det är viktigt, och det är viktigt att vi jobbar där.

Däremot ser vi oroväckande tendenser som pekar på att det är en svårframkomlig väg. Därför är det viktigt att vi inte bara förlitar oss på att NPT

ska lösa det, även om vi måste lägga kraften där, utan att vi också har andra alternativ. Jag tyckte att det framgick tydligt här att man kallar kärnvapenkonventionen för plakatpolitik. Det är det flera som gör, men särskilt Fredrik Malm kopplar tydligt ihop det med ett eventuellt Natomedlemskap. Om man har gjort den politiska bedömningen att ett Natomedlemskap är viktigare än nedrustning av kärnvapen – det kanske är rimligt när man vill det, för då vill man in under det där paraplyet – får det vara tydligt.

Vi vill se nedrustning. Vi vill inte se ett Natomedlemskap. Därmed hoppas jag att Miljöpartiets svar till Håkan Svenneling är tydligt.

Anf. 101 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Tack för svaret, Janine Alm Ericson!

Jag upplever att Miljöpartiet och Vänsterpartiet gör i stort sett samma analys av läget, vart vi ska och kanske till viss del vilka steg vi ska ta. Det uppskattar jag verkligen i ditt svar.

Den kritik som jag står för ligger till vänster om regeringen. Miljöpartiet har haft liknande kritik internt. Det gäller även andra krafter på den rödgröna sidan. Det handlar om att vi inte har sett tillräckligt stort avtryck av Miljöpartiets historia som en del av fredsrörelsen.

Ni har ungefär två och ett halvt år kvar i regeringsställning, om det inte blir regeringskris och talmannen behöver börja jobba igen. Jag som vänsterpartist hoppas att vi får se Miljöpartiet göra större avtryck utifrån fredsrörelsetanken och när det gäller nedrustning. En sådan tydlig tendens skulle kunna ses i skrivelsen om militära samarbeten som kommer i höst.

På vilket sätt får vi en tydlighet i att de försvarssamarbeten vi har med kärnvapenstater som till exempel Frankrike, Storbritannien och USA inte blir vägen in till Nato och att de inte handlar det minsta om kärnvapensamarbete? Hur blir det tydligt att det inte finns någon indikation över huvud taget på att Sverige står bakom kärnvapen?

Jag tror att du har goda intentioner. Jag tror absolut inte motsatsen. Men det behöver bli tydligt var Sverige som land och Sveriges regering står. Jag tycker att man ska använda sig av den skrivelse som ska lämnas till riksdagen.

Anf. 102 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Tack, Håkan Svenneling!

Miljöpartiet jobbar otroligt hårt med de här frågorna. I varje rum vi går in i för att debattera det här för vi fram våra synpunkter.

Bara i debatten här i dag har vi hört att motståndet är tämligen kompakt. Jag måste säga att jag blir förvånad ibland. Miljöpartiet och Vänsterpartiet har mycket av en gemensam ståndpunkt här. Ändå är det Socialdemokraterna eller Miljöpartiet som Håkan Svenneling varje gång frågar om inställningen, när motståndet egentligen finns på en helt annan sida.

Jag hoppas verkligen att det inte är Vänsterpartiets och Moderaternas nya vänskapsband, som knyts lite här och där, som avspeglar sig i även den här frågan. Det är nämligen viktigt att vi som vill samma står enade och inte splittrar varandra.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 12.)

Utrikesutskottets betänkande 2019/20:UU12

Interparlamentariska unionen (IPU) (redog. 2019/20:RS3)
föredrogs.

Anf. 103 TERES LINDBERG (S):

Herr talman! IPU, Interparlamentariska unionen, är världens äldsta multilaterala organisation. Den grundades redan 1889 med syfte att arbeta för fred och mellanfolkligt samarbete. För närvarande har organisationen 179 nationella parlament som medlemmar. Det betyder att de flesta av FN:s 193 medlemsländer är med.

I Interparlamentariska unionens uppgifter ingår att främja personliga kontakter mellan parlamentsledamöter i alla länder och att verka för de parlamentariska institutionernas utveckling. Att hjälpa till med att bygga upp demokratiska funktioner och fungerande parlament är en ständigt växande del av IPU:s verksamhet.

Interparlamentariska unionen i sig kan inte fatta några beslut som är bindande för medlemsländerna eller för de enskilda parlamenten utan har i stället valt att lägga fram konkreta förslag och anta resolutioner i de huvudämnen som debatteras vid varje församling.

Sverige och Sveriges riksdag har en lång historia som medlem. Vi har varit med ända sedan 1892 och deltagit i arbetet. Till en början var det kanske vi som behövde stöd; Sverige var ännu inte en demokrati 1892. Vårt firande av 100 år av demokrati pågår ju fortfarande. I dag är det snarare andra länder som behöver stöd i sin utveckling av demokratin.

IPU bedriver en omfattande biståndsverksamhet i frågor som representativ demokrati, mänskliga rättigheter, jämställdhet och kvinnors deltagande i politiken. Organisationen värnar även parlamentarikers mänskliga rättigheter och främjar internationell säkerhet och hållbar utveckling.

Genom åren har IPU närmat sig FN och har sedan 2002 observatörsstatus i FN:s generalförsamling. Det speglar inte minst IPU:s konsekventa och målmedvetna arbete med de resolutioner som IPU-församlingar jobbar med. I dag har de alla bärighet på hållbarhetsmålen.

Sverige är en stor bidragsgivare till IPU:s biståndsverksamhet via Sida. Tillsammans med andra bidragsgivare stöder vi ett antal av IPU:s strategiska mål. Fokus från svenskt bistånd gentemot IPU är just att

- stärka parlament
- förespråka och främja jämställdhet
- förespråka och skydda mänskliga rättigheter
- bidra till fredsbyggande, konfliktförebyggande och mänsklig säkerhet
- bidra till unga människors representation och inflytande i parlament
- bygga parlamentariskt stöd för de globala utvecklingsmålen med särskilt fokus på hälsa och klimat.

Jag är otroligt stolt över att Sverige via Sida tillsammans med IPU på ett tydligt sätt är med och bidrar till en bättre värld.

Herr talman! Varje år träffas IPU i två generalförsamlingar, en på våren och en på hösten. Vår församlingen skulle redan ha ägt rum nu i april men ställdes in för att inte bidra till smittspridning av covid-19.

Jag ser hur den nu pågående pandemin kan få stor betydelse för IPU:s framtida arbete. Inte minst ser vi nu inskränkningar i flera av de mindre demokratiska staterna vad gäller mänskliga rättigheter. I grunden handlar det naturligtvis om tillgången till vård. Men det handlar också om rätten till information om vilket hot själva viruset utgör. Det handlar om stater som inför undantagslagar där covid-19-pandemin tycks användas som ursäkt för att komma åt oppositionella och andra regeringsskritiker.

Det handlar om integritet som sätts ur spel när myndigheter använder viruset som ursäkt för att obegränsat utöva digital övervakning, vilket bryter mot en grundläggande mänsklig rättighet. Det handlar om rätten till arbete och om migrantarbetares många gånger redan utsatta situation som blir allt annat än hållbar till följd av pandemin som nu pågår.

Listan på exempel där mänskliga rättigheter sätts ur spel kan göras nästan hur lång som helst. I Wuhan i Kina, varifrån de första rapporterna om viruset kom, delade läkare redan i december 2019 sina farhågor om patienter med andningsproblem med sina kollegor. De blev omedelbart tystade och tillrättavisade av de lokala myndigheterna. De påstods sprida rykten.

Därutöver försöker kinesiska myndigheter begränsa utländska medier från att bevaka det som sker i landet. Bland annat tillåts inte längre ett antal utländska korrespondenter arbeta. Journalisterna tillhör medier som bland annat har granskat just virusutbrottet i Wuhan.

I början av april fängslades en läkare i Ryssland som larmade om bristande förberedelser inför pandemin. I området Jammu och Kashmir har myndigheterna beslutat om fortsatta restriktioner när det gäller tillgången till internet, trots att antalet smittade stiger. Det gör det oerhört svårt för människor att få tillgång till den grundläggande informationen om omfattningen av virusets spridning och hur de bäst ska skydda sig mot smittan.

I Ungern kan nu premiärminister Viktor Orbán styra utan stöd från parlamentet, och det finns en stor oro hos bland annat journalister för att de kan komma att fängslas för sitt arbete. I Kambodja finns ett förslag på undantagslagar som till exempel skulle kunna innebära tio års fängelse för den som anses bryta mot regler för att begränsa smittspridningen, och man har ett förbud mot att dela information om covid-19.

I Filippinerna har president Duterte sagt att polis och militär får skjuta skarpt mot dem som anses vara bråkmakare under karantäntiden, och över 17 000 personer har gripits för karantänöverträdelser.

Det finns ett antal exempel på myndigheter och regeringar som inför åtgärder som kan påverka människors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter i grunden. Det gäller inte minst tillgången till abort, som just nu inskränks på många ställen i världen.

Vi ser redan nu den backlash som covid-19 riskerar att leda till eller som redan finns när det kommer till just mänskliga rättigheter. Jag ser framför mig att Interparlamentariska unionen kan ta en väldigt viktig roll när det gäller att föra arbetet med demokratiutveckling och mänskliga rättigheter framåt på ett globalt plan med hjälp av parlamentariker från hela världen.

Herr talman! Utifrån den svenska delegationens arbete i Interparlamentariska unionen vill jag delge kammaren den oroande utveckling vi sett

inom IPU vad gäller hbtq-plus-personers rättigheter. Vid IPU:s generalförsamling i Sankt Petersburg hösten 2017 inträffade en situation då ett av IPU:s utskott ville ordna ett seminarium med fokus på hbtq-plus-personers rättigheter. Det resulterade i ett allmänt kaos, och man ifrågasatte rätten för ett enskilt utskott att ordna ett seminarium i IPU:s namn.

Av detta skäl lyftes denna fråga upp vid de två följande församlingarna, som båda samlades i Genève. Slutligen genomfördes en omröstning i två steg. Det första som beslutades var att generalförsamlingen kan neka ett utskott att diskutera ett särskilt ämne. Därefter följde en omröstning om huruvida hbtq-plus-personers rättigheter kan diskuteras inom ramen för IPU:s arbete.

Jag mår fortfarande illa när jag tänker på den stämning som rådde i salen med närmare 1 000 parlamentariker efter att omröstningen var klar. En ohelig allians av parlamentariker från ett antal öststater liksom afrikanska, sydamerikanska och asiatiska länder ställde sig upp i salen och skrek ut sin glädje, precis som om de hade vunnit världsmästerskapet i fotboll.

I IPU ingår vi från Sverige i en geopolitisk samarbetsgrupp. I den lyfte vi efteråt upp detta vidriga agerande. Vi tog initiativ till att ordna ett sidoevent på samma tema. Efterföljande församling samlades i Qatar, vilket omöjliggjorde detta seminarium eftersom det till och med är belagt med fängelsestraff där att tala om hbtq-plus-frågor. Men i höstas ordnade vi framgångsrikt ett seminarium i Belgrad. Det var framgångsrikt i så måtto att bland deltagarna fanns också en parlamentariker från Uganda. Uganda var det land som allra hårdast drev frågan om att vi inte skulle få tala om hbtq-plus-frågor.

Att exkludera en sådan viktig grupp som hbtq-plus-personer i IPU:s arbete är självfallet oacceptabelt. Jag kommer å Sveriges riksdags och den svenska IPU-delegationens räkning att fortsätta att jobba för en annan tingens ordning.

Herr talman! IPU-delegationen arbetar aktivt med att bygga förtroende med parlament över hela världen. Jag vill därför tacka de riksdagsledamöter som tillsammans med mig utgör den svenska IPU-delegationen. Jag vill också tacka riksdagens internationella kansli, särskilt Helena Lundstedt, som nu är föräldraledig, men även Björn Sondén och Emelie Nilsson. Utan deras insats hade delegationens arbete inte fungerat.

(forts. § 13)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.52 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

MJU12 Övergripande miljöfrågor

Punkt 4 (Äganderätt och grön infrastruktur)

1. utskottet
2. res. 5 (M, KD)

Votering:

31 för utskottet

14 för res. 5

10 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 5: 11 M, 3 KD

Avstod: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 7 (Förbättrade tillståndprocesser för vattenbruket)

1. utskottet
2. res. 8 (SD)

Votering:

45 för utskottet

10 för res. 8

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 8: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 12 (Buller från idrottsanläggningar och motorbanor)

1. utskottet
2. res. 13 (L)

Votering:

36 för utskottet

3 för res. 13

16 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 MP

För res. 13: 3 L

Avstod: 11 M, 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

1. utskottet

2. res. 16 (C)

3. res. 17 (KD)

Förberedande votering:

6 för res. 16

3 för res. 17

46 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 16.

Karolina Skog (MP) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

47 för utskottet

5 för res. 16

3 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 16: 5 C

Avstod: 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU33 Ett nytt konto- och värdefackssystem

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU39 Riksrevisionens rapport om det kommunala utjämningsystemet

1. utskottet

2. res. 1 (C)

3. res. 2 (V)

Förberedande votering:

5 för res. 1

4 för res. 2

46 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

43 för utskottet

5 för res. 1

7 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

23 april

Prot. 2019/20:110
23 april

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 3 L, 3 MP
För res. 1: 5 C
Avstod: 4 V, 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

CU12 Ersättningsrätt och insolvensrätt

Punkt 4 (Fordonsrelaterade skulder och fordonsmålvakter)

1. utskottet
2. res. 1 (SD)
3. res. 2 (KD)

Förberedande votering:

10 för res. 1
3 för res. 2
42 avstod
294 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

42 för utskottet
10 för res. 1
3 avstod
294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP
För res. 1: 10 SD
Avstod: 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 5 (Betalningsplanens längd vid skuldsanering)

1. utskottet
2. res. 3 (M, C, KD, L)

Votering:

29 för utskottet
22 för res. 3
4 avstod
294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 3 MP
För res. 3: 11 M, 5 C, 3 KD, 3 L
Avstod: 4 V
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 6 (Skuldsanering och åtgärder mot överskuldsättning i övrigt)

1. utskottet
2. res. 7 (V)

Votering:

27 för utskottet

4 för res. 7

24 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 3 L, 3 MP

För res. 7: 4 V

Avstod: 11 M, 10 SD, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU9 Nedrustningsfrågor

Punkt 2 (Införelse av kärnvapen)

1. utskottet
2. res. 2 (V)

Votering:

51 för utskottet

4 för res. 2

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 2: 4 V

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 13 (forts. från § 10) **Interparlamentariska unionen (IPU)** (forts. UU12)

Prot. 2019/20:110

23 april

*Interparlamentariska
unionen (IPU)*

Anf. 104 CECILIA WIDEGREN (M):

Fru talman! Vi befinner oss minst sagt i en oförutsägbar tid. Vi befinner oss mitt i en hälsokris som också är en ekonomisk kris och som för alldeles för många också har blivit en personlig kris.

Den snabba spridningen av viruset visar hur tätt länder är sammanlänkade. Att länder inledningsvis vänder sig inåt är nog helt naturligt. Men krishantering, som vid dessa kriser, kräver långt mer av internationella samarbeten än vad vi till vardags har. Vi ska här i Sverige vara mer angelägna och pådrivande för att få det framtida nya internationella samarbetet post-corona att fungera ännu bättre.

I en tid då ett globalt samarbete behövs som mest försämras samtidigt förutsättningarna för det vi har. Det gör att hela krisen blir ännu värre. Vi

i Sverige bor i ett kallt litet land, långt upp i norr. Det är ett land som är starkt exportberoende, och vi bygger vårt välstånd och vår välfärd på handel och säkerhet tillsammans med andra.

I tider som dessa uppstår stora geopolitiska spänningar. Frihandeln är hotad, och handelshinder läggs ut. Lösningar på dessa knutar är mer internationellt samarbete, mer multilaterism, mer samtal för att stärka demokratier och regelbaserad internationell rätt. När detta ifrågasätts, vilket just nu sker, ska vi stå starkare tillsammans och visa på och öppna för att samarbete bättre med andra.

Fru talman! För oss riksdagsledamöter, Sveriges folkvalda, är samarbete med andra länders parlament och parlamentariker oerhört viktigt. Sverige var ett av de första länderna i världen som valde att börja samarbete internationellt med andra parlament för nästan 130 år sedan. I dag samlas kontinuerligt representanter för 179 av världens parlament med över 46 000 folkvalda eller utsedda representanter. De samarbetar i Interparlamentariska unionen. Det är den tydliga parlamentariska dimensionen av Förenta nationerna. Samarbetspartner som FN, WHO och Interparlamentariska unionen är viktigare för varje dag som går. Vi tar ett steg närmare för att komma ut ur denna megakris.

Fru talman! Pandemin i sig är en hälsokris som hanteras nu. Men den har lett till en enorm ekonomisk kris som slår undan benen för många livskraftiga företag. Därtill förstärks effekterna av det oljepriskrig som kommer att gå till historien som ett av världens dyraste. Var och en av dessa är en rejäl kris. Tillsammans är det en gigantiskt stor kris. Mitt upp i allt detta kommer det att sticka ut rejält när man senare tittar tillbaka i historien.

Det är nu de internationella samarbetenas armar och ben mäts mot verkligheten. Det är i tider som dessa inte tid för mindre samarbete utan mer, inte tid för stängda dörrar och protektionism utan för öppna dörrar och mer öppenhet.

Fru talman! När folkvalda parlamentariker arbetar tillsammans globalt handlar det inte minst om att stärka mänskliga rättigheter och rätten för barn och kvinnor. Det handlar om internationell fred och säkerhet, hållbar utveckling, fri och rättvis handel, investeringar, rätten till hälsa och vård och att bekämpa internationell terrorism och extremism. Tillsammans utgör det väldigt stora delar av de globala hållbarhetsmål som världen tillsammans har satt upp och siktar mot. Det är FN:s globala mål inför år 2030.

Den parlamentariska dimensionen av FN blir därför i dessa oförutsägbara tider än mer relevant. Det handlar om att globalt stärka dialog och samtal mellan folkvalda och parlament. Riksdagens utrikesutskott skriver att den svenska delegationen till Interparlamentariska unionen ska ha en hög ambitionsnivå och ett aktivt deltagande i framtagande och genomförande av olika sakfrågor. Utrikesutskottet har där landat helt rätt i bedömningen.

Den svenska delegationens långsiktiga strategi för de kommande åren är att fortsätta att upprätthålla Sveriges engagemang för internationella samarbeten. Det är viktigt att förnya dem och förstärka dem. Ett fokus är att öka kunskap och begrunda fakta om utvecklingen i till exempel Ostasien, Sveriges och Europas relationer med Ostasien och inte minst med Kina. Därtill gäller det att fortsätta att förstärka det nära samarbetet med

de nordiska parlamenten och nordiska parlamentariker för att stärka den nordiska dimensionen i det globala samarbetet.

Fru talman! Jag vill tacka för riksdagens förtroende att leda arbetet och vara ordförande. Jag vill också i detta sammanhang passa på att tacka för riksdagens mycket engagerade stöd i det internationella samarbetet. Det gäller inte minst talmannen, talmanspresidiet, ledamöter och riksdagens internationella kansli och dess medarbetare. De är alla en viktig del av laget som står bakom riksdagens fortsatta internationella engagemang. Ett stort tack!

Fru talman! Ett annat konkret exempel är arbetet inför FN:s jubileum senare i år när FN fyller 75 år. Här på riksdagen kommer talmannen och talmanspresidiet att högtidlighålla detta speciellt under oktober. Inför det årliga toppmötet i FN i slutet av september, när världens stats- och regeringschefer samlas, arbetas det nu med den årliga politiska deklarationen som kommer att handla om framtiden och morgondagens effektivare FN. Då är det särskilt speciellt att det bara är två länder, Sverige och Qatar, som har fått FN:s ansvar att hålla i pennan och framtagandet av deklarationen. Det är välkommet att vi parlamentariker får engagera oss i den processen.

Fru talman! En annan tydlig stark signal var när Sverige i höstas valdes in i Interparlamentariska unionens verkställande utskott, exekutivkommittén. Exekutivkommittén består enbart av 15 folkvalda parlamentariker som ska representera 179 länder. Som den sjätte svensk någonsin sedan organisationen bildades år 1889, för 130 år sedan, blir det ett uppdrag som förpliktigar. Det är en mandatperiod och ett ansvar som vilar på Sverige de kommande fyra åren.

Därtill har Sveriges ambitioner i ytterligare demokratiarbete, förankring av mänskliga rättigheter, inte minst för barn och kvinnor, och hbtq-dimensioner förstärkts när nu det ekonomiska stödet till Interparlamentariska unionen fördubblas under de kommande åren. Det är ytterligare en tydlig signal.

Fru talman! Det handlar om framtiden och att vinna vår generations demokrati. Det åvilar varje generation att göra jobbet. I Sverige firar vi fortfarande de 100 svenska åren av demokrati. Men det är viktigt att vi också kan fira de kommande 100 åren av svensk demokrati.

Därför är det glädjande att den svenska delegationen har återkommande engagemang för Sveriges gymnasieelever för att binda ihop det nationella demokratiska arbetet med vikten av det internationella demokratiska parlamentariska samarbetet. Det sker i form av stipendier och arbetsdagar tillsammans med elever, lärare och riksdagens ledamöter.

Fru talman! Internationellt samarbete behövs i krishantering, och de internationella systemen utmanas just nu. Det krävs internationellt samarbete för att besegra pandemin och dess konsekvenser. Det internationella samarbetet måste upprätthålla och skydda de demokratiska och fria samhällena för att säkra handel och jobb i Sverige.

Det finns nu motkrafter som vill dra nytta av den här situationen. I det vakuum som nu breder ut sig när det normala strukturerade internationella utbytet saktar in eller pausas finns det risk att odemokratiska krafter tar vid. Vissa ser en möjlighet att försvaga internationella samarbeten och rita om den globala spelplanen.

Men världen tar inte paus. Det är därför som vi tillsammans från riksdagen och Sveriges folkvalda starkt ska stå upp för våra värderingar och våra intressen både under och efter megakrisen. Sverige ska fortsätta att driva på för säkerhet, demokrati och mänskliga rättigheter – tillsammans som parlament och tillsammans med andra parlament. Det ska vara mer internationellt samarbete och mer tillsammans.

Jag yrkar bifall till utrikesutskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 29 april.)

Vuxenutbildning

§ 14 Vuxenutbildning

Utbildningsutskottets betänkande 2019/20:UbU14
Vuxenutbildning
föredrogs.

Anf. 105 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Det finns inget ont som inte har något gott med sig. Det är lite kul att få göra ett litet inlägg i utbildningsutskottet igen.

I dag ska vi debattera UbU14 som handlar om vuxenutbildning. Med tanke på det rådande läget med coronapandemin är det i allra högsta grad ett mycket aktuellt ämne. Behovet av utbildning för vuxna kommer tyvärr sannolikt att öka med tanke på alla varsel och konkurser i spåren av corona.

Den strukturomvandling av ekonomin som redan tidigare påbörjats kommer att eskalera och påverka arbetsmarknaden. På en arbetsmarknad där allt som kan digitaliseras kommer att digitaliseras ökar kraven på att människor rustar sig med nya kunskaper. Ett längre arbetsliv med större behov av kompetensutveckling och karriärbyten kommer att bli regel snarare än undantag. Det betyder att kunskap och kompetens kommer att få en allt större betydelse som trygghet på arbetsmarknaden.

En viktig del i det nya samhällskontraktet kommer att vara att både företag och det offentliga behöver skapa bra vägar till omställning mitt i arbetslivet och att arbetstagare behöver vänja sig vid tanken på att byta yrke och vara villiga att ställa om.

Fru talman! Moderaterna ser behovet av ett antal förändringar och åtgärder inom vuxenutbildningen. Jag kommer att lyfta upp några av dem i dag.

Det första är att yrkeshögskolan fortsatt måste reformeras. Den möter ofta upp när det gäller att underlätta karriärbyten till bristyrken – vi har ett stort behov av att minska bristen. Tyvärr inkluderar ofta behörighetskraven arbetsmarknadserfarenhet, vilket exkluderar stora grupper. Därför måste utbildningsarrangörerna ges möjligheter att erbjuda preparandkurser.

Det andra är att valfriheten och kvaliteten inom den kommunala vuxenutbildningen måste öka. Alliansregeringen tillsatte Frivuxutredningen, som kom med sitt betänkande *Frivux – valfrihet i vuxenutbildningen* under 2008. En valfrihetsreform med utgångspunkt i betänkandet om frivux bör genomföras i vuxenutbildningen så att den studerande fritt kan välja att läsa vuxenutbildning i kommunal regi eller i annan regi.

När det gäller kvaliteten måste Skolinspektionens uppdrag breddas så att man inte enbart granskar på huvudmannanivå utan även på enhetsnivå, som nu sker i grundskolan och gymnasieskolan.

Slutligen, fru talman, måste sfi reformeras från grunden. Det handlar om allt från individuella prestationsplaner som kopplas till etableringsersättningen till att kraftigt öka tillgången på sfi-lärare. Det kan ske genom att man ökar antalet distanskurser, ser till att fler lärosäten med lärarutbildning erbjuder sommarkurser i svenska som andraspråk samt gör svenska som andraspråk till en obligatorisk del i lärarutbildningen. Då kan behovet av fler lärare i svenska för invandrare mötas bättre.

Slutligen, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation nr 7.

Anf. 106 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! Egentligen var det Patrick Reslow som skulle ha hållit detta anförande, men på grund av de restriktioner som nuvarande pandemi fört med sig kommer jag att hålla anförandet i Patricks ställe.

Låt mig först yrka bifall till reservation 8, fru talman.

Vuxenutbildningen är i grund och botten starkt kopplad till situationen i gymnasieskolan. De problem som gymnasieskolan brottas med är i de flesta fall desamma som finns i fråga om vuxenutbildningen, i varje fall när det gäller frågor om utbildningsval och förkunskaper.

Det svenska systemet med vuxenutbildning är på sätt och vis ganska unikt. Det finns få länder i världen som kan jämföra sig med oss när det gäller möjligheter till vidareutbildning senare i livet. Detta tycker vi är jättebra. Det ska finnas möjligheter att snabbt kunna anpassa sig till nya tiders krav och utmaningar.

Vi ser också att det råder stor mismatchning i flera olika sektorer. Här fyller vuxenutbildningen ett viktigt syfte. Förutsättningen för att vuxenutbildningen ska fungera är såklart att grundutbildningen i sig är så bra att det lätt går att skaffa sig ny kompetens.

I likhet med vad vi tidigare anfört vad gäller grund- och gymnasieskolan anser vi att vuxenutbildningen måste få ett statligt huvudmannaskap. Inte minst näringslivet skulle gynnas av det, då det skulle kunna lägga tid och kraft på att höja utbildningskvaliteten i stället för att anpassa sig till olika kommuners regelverk. Ett statligt ansvar skulle öka likvärdigheten och stärka kvaliteten på utbildningen.

Lika viktigt är det att vuxenutbildningen är starkt knuten till näringslivets behov. Det primära syftet med vuxenutbildningen måste därför vara att stärka kompetensen inom framför allt bristyrken. Vi har ett starkt behov av fler poliser, fler behöriga lärare, fler som jobbar i vårdsektorn etcetera. Men det kan även gälla särskilda branscher som är i behov av kompetens, till exempel stålindustrin, gruvnäringen, skogsindustrin eller åkerinäringen. Vuxenutbildningen borde därför fokusera på just dessa utbildningar och bristyrken.

För den som tänker läsa på komvux för att skaffa sig en grundskole- eller gymnasieexamen är det viktigt att det är samma krav på kunskaper i vuxenutbildningen som i den reguljära grund- och gymnasieskolan. När det nu aviseras att man ska införa särskilda betygssystem och andra krav på gymnasiarbetet för dem som går vuxenutbildningen skickas helt fel signaler.

Vuxenutbildningen får aldrig göras om till ett snabbspår för att vissa grupper ska bli behöriga till gymnasie- och högskolestudier. Vuxenutbildningen får heller inte göras om till ett integrationsprojekt snarare än en tydlig, strukturerad och kunskapsfokuserad utbildningsinsats.

Fru talman! Sfi-undervisningen, så som den ser ut i dag, är i många avseenden bristfällig. Jag tänker då inte bara på avsaknaden av krav på att genomgå sfi-utbildning för den som vill vara en del av det svenska samhället utan även på bristande rutiner kring kontroller av närvaro och resultat.

Svenska språket är grundläggande för att man ska kunna klara sig i samhället. Det gäller såväl i kontakter med myndigheter som i sociala sammanhang med andra medborgare. Den som inte behärskar svenska språket får svårt att integreras i samhället och självklart ännu svårare att komma in på arbetsmarknaden.

Sverigedemokraterna vill att alla som kommer till Sverige ska få god kännedom om det svenska samhället. Vi förespråkar därför obligatorisk samhällsorientering för samtliga som beviljas uppehållstillstånd. I denna ingår undervisning i rättigheter och skyldigheter utöver kännedom om det svenska samhällets kultur, historia och värdegrund. Det ska vara tydliga krav på hög kunskapsnivå i ämnet, och en kontroll ska göras innan eleven blir godkänd på kursen.

Vi vill också se betydligt högre krav på undervisningens innehåll och struktur. I dag blandas elever med goda förkunskaper med elever som kanske helt saknar grundläggande utbildning. En sådan struktur gynnar inte kunskapsutvecklingen utan leder snarare till sämre resultat i gruppen som helhet.

Vi föreslår därför att all undervisning inom sfi nivåändelas utifrån elevens förkunskaper. För att kunna avgöra detta vill vi införa tester som avgör den enskilde elevens kunskapsnivå så att denne får en adekvat och bra undervisning.

Anf. 107 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Fru talman! Vi debatterar i dag utbildningsutskottets betänkande om vuxenutbildning, som lyfter otroligt viktiga utbildningsformer såsom komvux och yrkeshögskola men också svenska för invandrare, så kallad sfi.

Sverige och världen befinner sig i en exceptionell kris. Coronapandemin påverkar oss alla, och den har inte minst påverkat de hundratusentals elever och studenter inom komvux och yrkeshögskola som på bara några dagar har ställt om från traditionella studier till distansutbildning. Till er vill jag rikta ett stort tack för det arbete och den snabba omställning som ni har gjort! Jag vill också tacka alla lärare och utbildningssamordnare som har gjort det möjligt och som varje dag kämpar för att se till att studenter och elever får en så god utbildning som möjligt utifrån de förutsättningar som finns.

För att möta coronapandemin handlar det både om att begränsa smittspridningen och att mildra de ekonomiska konsekvenserna för såväl individer som företag. Många människor har nu korttidspermitterats. Vi ser ökade varsel, och arbetslöshetssiffrorna ökar kraftigt. I det här läget har Centerpartiet drivit på för att få fler utbildningsplatser. Så kan dessa per-

soner rustas så att de kan stå ännu starkare på arbetsmarknaden efter coronakrisen och möta kompetenskraven.

Nu i vår har det presenterats satsningar på fler platser i yrkesvux, fler platser inom yrkeshögskolan och fler korta kurser i kursutbudet på yrkes-högskolan. Även YH-flex införs – en försöksverksamhet för en snabbare och flexiblere väg till examen för dem som redan har yrkeskunskaper som motsvarar yrkeshögskoleexamen i dag.

Fru talman! Vuxenutbildningen är en oerhört viktig del för att skapa förutsättningar och ge människor en chans att omskola sig och vidareutbilda sig senare i livet. Var fjärde elev som lämnar gymnasieskolan lämnar den med ofullständiga betyg. Att det finns en vuxenutbildning av hög kvalitet är helt avgörande för att dessa individer ska kunna få nya och bättre chanser senare i livet och skaffa sig utbildning och bildning.

Det svenska utbildningssystemet präglas av valfrihet på alla områden utom när det handlar om den kommunala vuxenutbildningen. I det systemet är det de facto upp till kommunerna att avgöra om det ska finnas en valfrihet eller inte. Centerpartiet vill se en vuxenutbildningspeng så att vi skapar valfrihet även för de personer som vill utbilda sig inom vuxenutbildningen. På så sätt ökas valfriheten och studenternas förutsättningar stärks.

Vuxenutbildningen spelar också en avgörande roll för att möta det behov som finns på arbetsmarknaden i dag. I den bästa av världar skulle fler elever redan i valet till gymnasiet välja rätt utbildning. Tyvärr är inte verkligheten sådan. I det läget är det helt avgörande att vi har en yrkesvuxutbildning som möter det behov som finns på arbetsmarknaden, alltifrån plåtslagare till chaufförer.

I det här betänkandet lyfts även en annan viktig utbildningsform fram som har varit och även framöver kommer att vara en nyckel för att vi ska klara integrationen i samhället för nya medborgare i Sverige: svenska för invandrare.

För Centerpartiets del är det glädjande att flera av de delar som vi har drivit på när det gäller att stärka sfi finns med inom ramen för januariavtalet. Det handlar om att öka kvaliteten, få fler timmar till de elever som behöver det bäst, säkerställa att svenska kan kombineras med yrkesutbildningar och även utreda förutsättningarna för en sfi-peng.

Riksdagen har nyligen mottagit en proposition baserad på komvuxutredningen. Flera delar av den utredningen är bra, men utredningen missar möjligheten till vidareutbildning för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Vi kommer att återkomma i frågan när ärendet behandlas senare i vår.

Validering är ett område som Centerpartiet ser behov av att stärka. Tyvärr saknas det fortfarande ett effektivt sätt att systematiskt inventera vilka kompetenser nyanlända har. Processen måste börja så fort en person kommer till Sverige. Migrationsverket ska bära ansvaret, och andra myndigheter får i nästa steg i uppdrag att validera och komplettera de kompetenser som finns. Dessa myndigheter ska ha starka incitament att avsätta resurser i form av både tid och personal för detta. De behöver också kunna erbjuda lämpliga kompletteringskurser.

I betänkandet lyfts också yrkeshögskoleutbildningen, som är en framgångssaga i Sverige sedan en tid tillbaka. De allra flesta studenter som läser en YH-utbildning kommer i arbete. Att fortsätta att utveckla och stärka yrkeshögskolan i Sverige är en nyckelfråga, inte minst i den situation som vi ser på arbetsmarknaden i dag.

Avslutningsvis vill jag yrka bifall till reservation 6 från Centerpartiet. Vi lär få återkomma till diskussionen om hur vi stärker vuxenutbildningen. Det är otroligt viktiga utbildningsformer för att människor ska kunna bildas, utbildas och omskola sig senare i livet. Det är en särskilt viktig fråga i dessa tider.

Anf. 108 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! För många människor har vuxenutbildningen inneburit en andra chans när tidigare skolformer har misslyckats. För andra är det en chans till yrkesväxling.

Efter att ha gått igenom grund- och gymnasieskolan ska alla ha tillräckliga kunskaper för samhälls- och arbetsliv. Dessa kunskaper ser Vänsterpartiet som en rättighet. Alla vuxna som inte har fått dessa kunskaper ska ha rätt att få dem tillgodosedda inom vuxenutbildningen.

I takt med att arbetsmarknaden och samhället förändrats blir det ett växande problem att många unga inte har fullföljt gymnasieskolan. Det finns i dag en stor grupp unga vuxna som är dåligt rustade för arbetslivet och som därmed riskerar att få svårt att få och behålla ett arbete. Det behövs särskilda insatser inom både vuxenutbildningen och arbetsmarknadspolitiken för att förbättra deras möjligheter och för att underlätta den framtida kompetensförsörjningen.

Fru talman! En stor andel av dem som arbetar inom vård och omsorg är undersköterskor. Det är väldigt otydligt vilka kvalifikationer en undersköterska i dag behöver för att kunna anställas, eftersom det är arbetsgivaren som bedömer detta vid anställning. Det är viktigt att stärka undersköterskornas roll och att främja en nödvändig professionalisering. Det ser vi inte minst i dessa tider av pandemi.

I dag ser utbildningarna olika ut över landet och behöver därför stadgas upp för att tydliggöra rollen. Det är viktigt att veta vilken utbildning och därmed kompetens en undersköterska har för att höja kvalitet och status på yrket.

Det kan också behövas specialiseringar, eftersom rollen är så pass olika beroende på arbetsplats. Det finns i dag möjlighet att specialisera sig genom yrkeshögskolan inom till exempel demensvård och palliativ vård, men det finns inga nationella riktlinjer för utbildningen.

Vi i Vänsterpartiet menar därför att samtliga specialistutbildningar för undersköterskor på yrkeshögskolenivå bör stärkas, vara nationellt sammanhållna och erbjudas inom fler områden såsom hälso- och sjukvård samt äldreomsorg. Med anledning av det vill jag yrka bifall till Vänsterpartiets reservation nr 3.

Fru talman! Yrkeshögskolan har stor potential i att bidra till att fylla det kompetensutvecklingsbehov som finns i Sverige i dag och i framtiden. I dag erbjuds endast enstaka platser på vissa utbildningar och då i mån av plats.

Vänsterpartiet ser ett värde i att fler kan ta del av yrkeshögskolans utbildningsutbud. Vi menar därför att regeringen bör utreda hur yrkeshögskolan kan tillgängliggöras för fler genom att erbjuda fristående kurser.

Fru talman! Svenska för invandrare är en kvalificerad språkutbildning inom den kommunala vuxenutbildningen. Sfi syftar till att ge vuxna personer med annat modersmål än svenska grundläggande kunskaper i svenska språket samt möjligheten att lära sig och utveckla ett funktionellt andraspråk. Sfi ska också ge språkliga redskap för kommunikation och ett aktivt deltagande i vardags-, samhälls- och arbetsliv. Utbildningen karakteriseras av att eleven utvecklar en kommunikativ språkförmåga. Det innebär att kunna kommunicera både muntligt och skriftligt utifrån sina behov. Utgångspunkten för utbildningen ska vara den enskildes behov och förutsättningar.

Det är i dag kommunernas ansvar att anordna sfi och erbjuda utbildningen till målgruppen. Samtidigt har staten ett stort ansvar i att ge kommunerna goda förutsättningar att bedriva denna verksamhet, både ekonomiskt och genom samordning.

Men i praktiken skiljer sig rätten att delta i sfi från kommun till kommun. Tolkningen av vem som anses vara bosatt i kommunen tycks variera. I Linköping krävs folkbokföring medan unionsmedborgare kan skriva in sig och delta i undervisningen i både Malmö och Uppsala. För att få ett slutbetyg krävs dock att personen har ett personnummer.

Vänsterpartiet menar att detta bör ses över och att rätten till sfi bör ökas så att den omfattar fler.

Fru talman! Vi har också ärenden som bereds förenklat. Jag vidhåller mitt partis ståndpunkter i dessa ärenden, men för att vinna tid avstår jag från att ge uttryck för dem i debatten om detta betänkande.

Anf. 109 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! ”Ni ska vara beredda på att de flesta av er kommer att byta yrke minst tre gånger under livet.” Det var det besked en facklig företrädare gav oss nästan färdiga sjuksköterskestudenter några veckor före jul 1980. Det var ett lite överraskande besked, måste jag säga, till oss som lagt flera år på att utbilda oss till ett yrke och bara väntade på att få göra debut och etablera oss i det yrke vi utbildat oss till.

Men så här i efterhand tycker jag att det var ganska framsynt att bereda oss på detta. Även om man när man närmar sig examen har svårt att tänka sig att man skulle vilja jobba med något annat är det trots allt ganska många som av olika skäl har lämnat det yrke de utbildat sig till. Ofta söker man sig till någon angränsande sektor, där man har nytta av sin utbildning och sina erfarenheter. Men det kan också finnas behov av ett totalt karriärbyte.

När akutvårdsavdelningen på lilla dåvarande Vimmerby sjukhus skulle läggas ned använde en av de övertaliga sjuksköterskorna möjligheten till omskolning till att utbilda sig till sitt drömyrke florist. Samtidigt skiftade en undersköterska karriär och blev industriarbetare på ett gjuteri.

Det kan finnas många andra skäl till att man behöver utbilda sig som vuxen. Det är inte ovanligt att en lästrött elev efter ett antal år blir motiverad att ta tag i sina studier och komplettera sina betyg för att få högskolebehörighet eller att gå en yrkesutbildning.

Det kan också gälla en nyanländ, som behöver slussas in i det svenska samhället för att bli självförsörjande. Personen kanske har ett yrke med sig men behöver komplettera det som är specifikt för Sverige för att kunna utöva yrket här i vårt land – eller rent av vill skaffa ett nytt yrke som ger bättre möjligheter till jobb. Därför är vuxenutbildningen så viktig.

För att matcha denna grupp behövs det utbildningsinsatser i språk och yrkesutbildning i ett tidigt skede i etableringen. Yrkesvux är en mycket framgångsrik utbildningsform medan sfi inte uppvisar riktigt lika goda resultat.

Många vittnar om att studier inom yrkesutbildning kombinerat med studier i svenska väsentligt ökar möjligheterna till jobb och etablering för nyanlända. Det är angeläget att så många nyanlända som möjligt får möjlighet att gå den vägen.

Ett skäl till att det är så här kan vara att sfi-utbildningen i huvudsak organiseras så att personen först lär sig enbart svenska under ett antal år och sedan kan börja på en reguljär utbildning. Det gör att målet om ett arbete blir mer avlägset och att motivationen riskerar att sjunka.

Sfi med yrkesutbildning däremot innehåller både sfi-kurser och kurser på gymnasial nivå. En del av utbildningstiden är dessutom praktik inom de yrken som studieanordnaren erbjuder, och det ger ofta goda chanser till arbete efter avslutad utbildning.

Sfi-kurserna med yrkesutbildning ger kunskap i det svenska språket men är också delvis anpassade till yrkesvalet och arbetsmarknadens krav i syfte att ge så relevant kunskap som möjligt i svenska. Utbildningen kan också skapa ett bättre sammanhang och motivation för eleverna att lära sig svenska när målet med utbildningen blir yrkeskunskap och det finns en tydlig väg till egen försörjning.

Fru talman! Det är viktigt att utbildningar möter de behov som finns. I stället för att låta krav på kunskaper i svenska stå i vägen för deltagande i utbildningar kan det finnas skäl för vissa yrkesutbildningar att vara mer flexibla.

Ett exempel är utbildningen som ger yrkeskompetensbevis, som är ett krav för att få arbeta som yrkeschaufför. Om den utbildningen skulle erbjudas på fler språk skulle detta ge möjlighet för människor att snabbare komma i arbete och därmed få egen försörjning. Kunskaperna i svenska kan man få parallellt med arbetet. Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder i enlighet med detta.

Jag yrkar bifall till Kristdemokraternas reservation 11 men står förstas bakom alla våra förslag.

Anf. 110 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S):

Fru talman! Vi debatterar motionsbetänkandet om vuxenutbildningen, som bygger på ett antal motioner från oktober förra året.

Utskottet föreslår att vi avslår samtliga motioner med hänvisning till gällande bestämmelser, pågående arbete och vidtagna åtgärder. Jag yrkar därför bifall till förslaget.

Det finns många bra förslag i motionerna, men sedan de skrevs – det känns som om oceaner av tid har förflutit sedan oktober – har vi förhandlat fram en budget för det här året i enlighet med januariavtalet, ett avtal där partierna i mitten av svensk politik har kommit överens om att jobba tillsammans för att stärka kompetensförsörjningen genom att stärka möjlig-

heterna för människor att ställa om, byta yrke, växla och växa. Vi är också överens om att stärka integrationen genom att se till att människor som kommer till vårt land får bättre sfi och på så sätt en starkt möjlighet att komma in på arbetsmarknaden och därmed få större frihet och makt över sitt liv.

Men inte ens i januari det här året hade vi väl en aning om vad vi skulle stå inför i dag, i april 2020. Vi har en coronapandemi där det absolut viktigaste för både regeringen och riksdagens samtliga partier är ett fokus på att rädda liv, skydda våra sköra och se till att vården fungerar. Det andra fokus vi har är att rädda jobb och företag, och där kommer såklart dagens ämne, vuxenutbildningen, in väldigt starkt.

Fru talman! Sedan i mitten av mars rekommenderar Folkhälsomyndigheten att vuxenutbildningen liksom gymnasieskolan och högre utbildning bedrivs på distans. Detta har varit en utmaning. Jag tror att det är fler som har tackat för det som pågår där ute. Lite bekymmersamt är det möjligtvis vad gäller sfi.

Den 30 mars i år presenterade regeringen tillsammans med C och L ett krispaket för jobb och omställning med ett antal viktiga satsningar på utbildningsområdet. När varslen och permitteringarna duggar tätt och arbetslösheten ökar till följd av virusutbrottet är det helt avgörande att vi ger människor goda möjligheter att vidareutbilda sig eller utbilda sig för att byta bransch. Fler ska kunna stå rustade när konjunkturen väl vänder igen, och här är vuxenutbildningen väldigt avgörande.

Krispaketet innehöll en rad viktiga satsningar. Inom vuxenutbildningen ska fler nu få möjlighet att utbilda sig till ett bristyrke inom yrkesvux. Kommunerna ges också bättre förutsättningar att erbjuda gymnasial yrkesutbildning för vuxna – utbildning som ger möjlighet att utvecklas inom en bransch eller växla till en bransch där det råder kompetensbrist. Kravet på kommunerna att finansiera lika många platser som staten har tagits bort för 2020. Staten finansierar också ytterligare platser under detta år.

Sedan tidigare finns en ordentlig utbyggnad av yrkeshögskolan på plats, och myndigheten har också fått i uppdrag att arbeta fram flexibla lösningar och korta kurser, så som efterfrågas i betänkandet.

Regeringen beslutade för en vecka sedan att utlysa medel för kompetensutveckling när man är permitterad eller varslad. Medlen ska också kunna gå till validering, och det finns inget krav på medfinansiering.

Vad betyder detta konkret? Ja, inte vet jag. Jag har talat med många människor under de veckor som gått. Det kan till exempel handla om att en servitris nu kan utbilda sig till kock, som verkligen är ett bristyrke. Det skulle jag själv förresten vilja göra. Det kan också handla om att en person som har jobbat inom besöksnäringen nu kan utbilda sig för arbete inom välfärden med vård och omsorg.

Vuxenutbildningen är avgörande för att vi ska kunna stå väl rustade efter detta. Denna kris upptar den största delen av vår tid, energi och kraft. Men vi ska komma ihåg att det är svårt att överskatta vuxenutbildningens vikt för att skapa ett bättre samhälle. Även efter krisen kommer vuxenutbildningen att vara avgörande för att ge människor fler livschanser – en annan och en andra chans.

Vuxenutbildningen kommer att fortsätta att vara nyckeln för att förbättra kompetensförsörjningen, matchningen och integrationen och för att ge fler människor mer frihet och större möjligheter i livet. Detta kommer coronapandemin inte att ändra på.

Anf. 111 MARIA NILSSON (L):

Fru talman! Vi har alla här inne talat oerhört gott om vuxenutbildningen, och jag tror inte för ett ögonblick att det inte också speglar vad vi tycker. Men faktum är att vuxenutbildningen i Sverige inte sällan är ganska styvmoderligt behandlad i skolsystemet. Ofta är det den skolform som man lägger till i en hast på slutet för att den inte helt ska glömmas bort, eller som man faktiskt glömmar bort att nämna.

Detta är att underskatta den betydelse som vuxenutbildningen har och kommer att få framöver. Det är också att underskatta den dedikation, den lojalitet mot eleverna och den tro på vuxenpedagogik som skolform som finns bland nästan alla som arbetar med detta. Det handlar till exempel om en lärargrupp som inte sällan hamnar sist i kön när resurser ska fördelas eller förstelärare tillsätts.

Det brukar sägas – och jag instämmer, fru talman – att det inte finns några skolformer som är så konjunktur känsliga som just vuxenutbildningen. Det stämmer. I tider av kris är det allt fler som söker sig till just vuxenutbildning för att klara av en omställning i yrkeslivet.

Fru talman! Vi har hört tidigare talare nämna det åtgärds paket som regeringen tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna presenterade den 30 mars. Det handlar om åtgärder i anslutning till regionalt yrkesvux och yrkeshögskola. Exempelvis tas medfinansieringskravet på kommunerna bort inom regionalt yrkesvux från 2020. I detta arbete tror jag att inte bara medfinansieringskravet och sloandet av det är viktigt, utan det handlar också om att varje region ska kunna dimensionera antalet platser inte bara efter hur det regionala behovet ser ut i dag, i den mest akuta av kriser, utan också efter hur framtidens arbetsmarknad kommer att gestalta sig efter pandemin.

Utöver förändringar i regionala yrkesvux har vi också hört om ett utökat antal platser inom yrkeshögskolan för att fler som förlorar sitt arbete i coronakrisens spår ska ha möjlighet till en snabb omställning och ett nytt jobb.

Fru talman! Det blir nu än viktigare att öka kunskapen om vuxenpedagogik och om hur undervisning för vuxna kan bedrivas med målet om hög genomströmning och hög måluppfyllelse för eleverna. Vi vet att regeringen har påbörjat det arbetet och det samtalet, och jag hoppas att detta under nuvarande omständigheter accelererar.

Från Liberalernas sida ser vi också, trots de positiva saker som har kommit på plats eller har aviserats när det gäller regionalt yrkesvux och fler platser till yrkeshögskolan, att fler åtgärder och fler anpassningar av vuxenutbildningen kommer att behövas längre fram för att möta krisen.

Fru talman! Nu när vi går in i arbetet med att öka satsningarna på vuxenutbildningen måste vi komma ihåg den grupp som befann sig inom vuxenutbildningen när krisen började. Det är en grupp som har mycket stort stödbehov. Många som läste på en vuxenutbildning före krisen har tidigare skolmisslyckanden bakom sig. Det kan handla om diagnoser, utmaningar med att studera på svenska och så vidare. I den tid som nu väntar,

med ett massivt inflöde av nya studenter till vuxenutbildningen som med all säkerhet står närmare arbetsmarknaden, är det oerhört viktigt att inte glömma bort denna första grupp, som nu kommer att behöva än mer stöd för att komma ut på en förändrad och än mer konkurrensutsatt arbetsmarknad.

Fru talman! Detta gäller också de elever som läser svenska för invandrare. Nu är tid att prioritera att än mer utveckla sfi, inte minst i kombination med yrkesutbildningar. Vi hörde i utbildningsutskottet i dag att sfi är den skolform som möter störst utmaningar när det gäller att anpassa sig till den nuvarande situationen. Detta får vi inte glömma bort, och vi måste ta höjd för att ta hand om de elever som har stora problem under denna period.

Det handlar också om att vi vill fortsätta att se till att sfi-undervisningen blir mer individuellt anpassad efter elevernas förutsättningar, att fler elever klarar av sfi och att kvaliteten i undervisningen bibehålls och ökar. Det behövs fler behöriga lärare i alla skolformer – det är något som Liberalerna talar mycket om – och det gäller inte minst inom sfi, där mindre än hälften av lärarna i dag är behöriga.

Fru talman! År 2018 fyllde komvux, eller vuxenutbildningen, 50 år. Liberalerna tror på vikten av utbildning genom hela livet. De kommande åren kommer vuxenutbildningen kanske att vara viktigare än den någonsin har varit tidigare.

Jag vill avsluta med att hänvisa till Liberalernas särskilda yttrande.

Anf. 112 MARIA GARDFJELL (MP):

Fru talman! Coronapandemin påverkar oss människor i Sverige och i hela världen. Människors vardag påverkas i grunden. Det är omöjligt att stå här i riksdagens talarstol utan att tänka på de människor som är sjuka och de människor, äldre och i riskgrupper, som gör en stor insats genom att vara hemma och isolera sig extra mycket. Det gäller också alla oss andra som hjälper till så gott det går.

Inom vården arbetar sjuksköterskor, läkare, undersköterskor och annan personal för att vårda dem som har insjuknat. Andra arbetsplatser står tomma. Vissa företag har sett sin omsättning försvinna över bara några veckor. Varslen ökar, och många människor har fått gå ned i arbetstid. Med hjälp av korttidspermitteringar kommer många av företagen att klara av krisen, men arbetslösheten ökar.

Efter krisen kommer det att vara viktigt att få igång maskineriet och skapa framtidstro. I dag skriver företrädare för näringslivet i Uppsala, som jag kommer ifrån, att det krävs en omstart. Ett av förslagen man lyfter fram från näringslivets sida är att bygga ut antalet utbildningsplatser inom universitet, yrkeshögskola och vuxenutbildning för att möta en ökad arbetslöshet och en osäker arbetsmarknad. Det är bra att näringslivet är med och trycker på när det gäller det här.

I dag debatterar vi vuxenutbildningen. Vuxenutbildningen är en nödvändig del i det livslånga lärandet där människor, oavsett ålder, kan få möjlighet till en andra, tredje och fjärde chans i livet – en chans att lära nytt och lära om.

Jag tänker använda ett viktigt ord: arbetslinjen. Arbetslinjen är verkligen inte en rak linje. Det är många gånger en krokig linje.

När vi nu talar om vuxenutbildningen vill jag få oss att komma ihåg detta: ingen framgångsrik utbildning utan skickliga lärare. Och det kanske är just i vuxenutbildningen de allra skickligaste pedagogerna behövs som mest – de kunniga, kreativa och intellektuella lärarna. Det är de som ska klara av världens viktigaste arbete, läraryrket.

I januariavtalet har Miljöpartiet kommit överens med Socialdemokraterna, Centerpartiet och Liberalerna om att möjligheterna till omställning ska förstärkas och att arbetsgivarnas behov av arbetskraft med rätt utbildning ska tillgodoses bättre. Vidare framgår att Kunskapslyftet ska byggas ut med högskola, yrkeshögskola, vuxenutbildning och yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning.

Regeringen har gett flera olika uppdrag till myndigheter och utredningar för att förverkliga denna viktiga ambition. Man har också lämnat en första proposition om komvux till riksdagen som bland annat ökar möjligheterna att studera för den som behöver ny kompetens till följd av en förändrad arbetsmarknad.

Det här är första gången som jag debatterar utbildningspolitik här i kammaren, och jag gör det eftersom Annika Hirvonen Falk inte hade möjlighet att komma hit. Normalt är jag med i miljö- och jordbruksutskottets olika debatter, och jag är också landsbygdspolitisk talesperson. Därför vill jag passa på att säga något om kompetensförsörjningen på landsbygderna.

Jag tycker att man skulle kunna börja med att nämna de goda erfarenheter vi nu ser från fjärrundervisning och digitalt lärande. Det är erfarenheter som verkligen kommer att vara nödvändiga och viktiga för att utveckla utbildningen i våra glesbygder och landsbygder. Det hoppas jag att vi kan ta med oss i det fortsatta arbetet.

Regeringen har gett ett uppdrag till Tillväxtverket att analysera och föreslå åtgärder som kan underlätta kompetensförsörjningen i Sveriges landsbygder. Syftet med uppdraget är att identifiera åtgärder som kan underlätta för företag och offentliga arbetsgivare att rekrytera rätt kompetens och därigenom bidra till en livskraftig landsbygd. Uppdraget ska slutredovisas i juni i år.

Häromdagen hörde jag i *Ekot* att människor nu i coronatider har börjat efterfråga lokalt producerad och ekologisk mat i mycket större utsträckning. Dagligvaruhandeln har börjat ta in fler lokalproducerade matvaror, och det har blivit ett uppsving för direktförsäljning av lokal mat från producent till konsument i så kallade REKO-ringar runt om i landet.

Det här aktualiserar en viktig fråga, nämligen behovet av mer utbildning för alla de producenter som vi vill ska satsa på att förädla maten. Det behövs många fler bagerier, charkuterier, mejerier, ysterier, saft- och sylt-tillverkare, packerier och allt vad det kan vara runt om i hela Sverige.

Det nationella kompetenscentret för småskaligt mathantverk, Eldrimner, har en viktig uppgift och bör nu få en stabil finansiering med öronmärkta resurser för att kunna utveckla sin verksamhet ytterligare och gynna den regionala matkulturen ännu mer.

Antalet mathantverkare runt om i landet fortsätter att öka, och fler produkter tävlar i de öppna SM i mathantverk. Eldrimner har tillsammans med Torsta i Jämtland en yrkeshögskoleutbildning i mathantverk.

På grund av den osäkra finansieringen till Eldrimner har det varit omöjligt att söka till utbildningarna på yrkeshögskolan mer långsiktigt. Vid ett tillfälle behövde Eldrimner till och med lägga ned utbildningen på grund

av en missuppfattning med Myndigheten för yrkeshögskolan. Det är olyckligt att det är så skakigt.

Ett annat område som är en framtidsbransch är vattenbruk. Här finns en grundutbildning vid yrkeshögskolan i Lysekil där kurser i djurvälstånd, miljö och tillståndsprövning hålls. Det är Nationellt Kompetenscentrum för Vattenbruk som håller i detta. Utbildningarna vid yrkeshögskolan i Lysekil har vissa år uteblivit, vilket är otroligt problematiskt för kompetensförsörjningen i denna växande och väldigt positiva framtidsbransch.

Ett förslag som syftar till att möjliggöra omställning mitt i arbetslivet är Miljöpartiets förslag om utvecklingstid. Eftersom arbetslinjen inte är rak behövs det former där man kan skola om sig mitt i livet och hitta förutsättningar för det. Vi tycker naturligtvis att det är synd att förslaget inte har ett bredare stöd.

Fru talman! Till följd av coronakrisen har regeringen kraftfullt ökat satsningarna på vuxenutbildning. Yrkesvux tillförs 1 500 platser, och yrkeshögskolan byggs ut med 5 000 platser. Vi ser hur rekordmånga söker till sjuksköterskeprogrammet inför höstens terminsstart på universitet och högskolor. Det är oerhört bra.

Fru talman! I tider av kris prövas vårt samhälle och vi som människor. De beslut vi fattar här och nu kommer att ha betydelse under lång tid framöver. För de människor som nu står inför stora livsomställningar måste samhället ställa upp och erbjuda nya möjligheter.

Miljöpartiet vill att vuxenutbildningen ska bli den viktiga länken i den krokiga arbetslinjen som låter människor utvecklas vidare för att kunna svara upp mot samhällets utmaningar och utvecklas som människor hela livet.

Med de orden vill jag yrka bifall till förslaget i utbildningsutskottets betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 29 april.)

§ 15 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2019/20:159 Kompletterande bestämmelser till EU:s plattformsförordning

Motioner

med anledning av prop. 2019/20:145 Ett förenklat förfarande vid vissa beslut om hemlig avlyssning

2019/20:3593 av Johan Forssell m.fl. (M)

2019/20:3596 av Andreas Carlson m.fl. (KD)

2019/20:3599 av Adam Marttinen m.fl. (SD)

med anledning av prop. 2019/20:149 Skärpta straff för de allvarigaste fallen av immaterialrättsintrång

2019/20:3595 av Josef Fransson m.fl. (SD)

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 22 april

2019/20:1224 Spridningen av coronaviruset i Syrien

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1225 Utvidgad smittbärarpennning för transplanterade

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1226 Inställda flygresor med anledning av coronakrisen

av *Angelica Lundberg* (SD)

till statsrådet Lena Micko (S)

2019/20:1227 Internationella surrogatmoderskap

av *Ulrika Heindorff* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1228 Upphandling av Gotlandstrafiken

av *Jessica Thunander* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1229 Indraget bidrag för bredbandsutbyggnad

av *Anders Hansson* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:1230 Inreseförbud och gröna näringar

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:1231 Rättvisa betyg

av *Lotta Olsson* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2019/20:1232 Nekad hyresnedsättning

av *Lars Hjälmered* (M)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2019/20:1233 Åtgärder för mikrobryggerier och gårdsförsäljning

av *Åsa Coenraads* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1234 Utkörning av mat

av *Lars Beckman* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1235 Insatser för att förhindra falska konkursansökningar

av *Saila Quicklund* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:1236 Personal som kunskapskälla vid inspektioner av IVO

av *Karin Rågsjö* (V)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1237 Vattenfalls press på underleverantörerna

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1238 Vattenfalls prissänkningar

av *Lars Beckman* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1239 Ekonomisk hjälp till Sveriges flygplatser
av *Åsa Coenraads* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:1240 Statliga aktörer och hyresreduktioner
av *Lars Hjalmered* (M)
till statsrådet Per Bolund (MP)

2019/20:1241 Buffertkrav på svenska företag
av *Lars Beckman* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:1242 Statliga bolag och covid-19
av *Camilla Brodin* (KD)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1243 Upphandlad flygtrafik även till sydöstra Sverige
av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1244 Stöd till kommuner som drabbas särskilt hårt av coronakrisen

av *Johan Hultberg* (M)

till statsrådet Lena Micko (S)

2019/20:1245 Statens roll på den digitala betalningsmarknaden
av *Per Åsling* (C)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2019/20:1246 Karensavdraget

av *Nooshi Dadgostar* (V)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2019/20:1247 Trädgårdsnäringens säsongsarbetare

av *Magnus Oscarsson* (KD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:1248 En statlig hyresgaranti

av *Momodou Malcolm Jallow* (V)

till statsrådet Per Bolund (MP)

§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 22 april

2019/20:1168 Stöd till sänkta hyror för företag

av *Johan Hultberg* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1169 Åtgärder riktade mot spelmarknaden med anledning av coronakrisen

av *John Weinerhall* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2019/20:1170 Trafikplikt för flyg till södra Sverige

av *Hans Wallmark* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1173 Flygtrafik till Göteborg

av *Lars Hjälmered* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1172 Flygtrafik till södra Sverige

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1171 Förenklade remitteringar

av *Hans Wallmark* (M)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2019/20:1177 Paketreselagen och coronakrisen

av *Maria Stockhaus* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1175 Stöd till tågtrafiken

av *Maria Stockhaus* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1176 Dispens för YKB-utbildningar

av *Magnus Jacobsson* (KD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1179 Kränkningar av mänskliga rättigheter i spåren av coronapandemin

av *Yasmine Posio* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1180 Den antidemokratiska utvecklingen i Europa med anledning av corona

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1181 Tillsyn av äldreboende under pandemitiden

av *Karin Rågsjö* (V)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1182 Förlängd period för kontrollbesiktning

av *Jens Holm* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1183 Flexiblare förmånsbeskattning i händelse av kris

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:1186 Förmånsbeskattning av vårdarbetare

av *Markus Wiechel* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:1185 Främjande av bilåkande under pandemin

av *Markus Wiechel* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:1184 Staten som god fastighetsägare under coronakrisen

av *Johan Hultberg* (M)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2019/20:1188 Den svenska coronastrategin

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1192 Nekad intensivvård trots plats

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

**2019/20:1189 Dispens från kravet på träning och tävling hos sport-
skyttar**

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:1194 Arbetet med EU:s taxonomi för hållbara investeringar

av *Arman Teimouri* (L)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:1191 Vinnova och forskning om civilt försvar

av *Lars Piüss* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1190 Bredbandspengar i landsbygdsprogrammet

av *Mikael Larsson* (C)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:1193 Markttjänstföretag och statliga kreditgarantier

av *Magnus Jacobsson* (KD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1187 Kommunernas ersättning för nyanlända

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

Prot. 2019/20:110

23 april

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 17.11.

Sammanträdet leddes

av talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.51,

av förste vice talmannen därefter till och med § 9 anf. 98,

av talmannen därefter till och med § 12 och

av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

EMMA PAAKKINEN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövning.....	1
§ 3 Anmälan om faktapromemorior	1
§ 4 Ett nytt konto- och värdefackssystem.....	2
Finansutskottets betänkande 2019/20:FiU33	2
(Beslut fattades under § 12.)	2
§ 5 Riksrevisionens rapport om det kommunala utjämningsystemet	2
Finansutskottets betänkande 2019/20:FiU39	2
Anf. 1 LARS THOMSSON (C)	2
Anf. 2 HÅKAN SVENNELING (V)	4
Anf. 3 FREDRIK OLOVSSON (S)	5
Anf. 4 HÅKAN SVENNELING (V) replik	7
Anf. 5 FREDRIK OLOVSSON (S) replik	7
Anf. 6 HÅKAN SVENNELING (V) replik	8
Anf. 7 FREDRIK OLOVSSON (S) replik	8
Anf. 8 JAN ERICSON (M)	8
Anf. 9 CHARLOTTE QUENSEL (SD)	11
Anf. 10 FREDRIK OLOVSSON (S) replik	13
Anf. 11 CHARLOTTE QUENSEL (SD) replik	13
Anf. 12 FREDRIK OLOVSSON (S) replik	13
Anf. 13 CHARLOTTE QUENSEL (SD) replik	14
(Beslut fattades under § 12.)	14
§ 6 Ersättningsrätt och insolvensrätt	14
Civilutskottets betänkande 2019/20:CU12.....	14
Anf. 14 MICHAEL RUBBESTAD (SD)	14
Anf. 15 MARTINA JOHANSSON (C)	15
Anf. 16 JON THORBJÖRNSSON (V)	16
Anf. 17 LARRY SÖDER (KD).....	18
Anf. 18 LEIF NYSMED (S)	20
Anf. 19 LARRY SÖDER (KD) replik	22
Anf. 20 LEIF NYSMED (S) replik	22
Anf. 21 LARRY SÖDER (KD) replik	22
Anf. 22 LEIF NYSMED (S) replik	23
(Beslut fattades under § 12.)	23
§ 7 Nedrustningsfrågor	23
Utrikesutskottets betänkande 2019/20:UU9.....	23
Anf. 23 HÅKAN SVENNELING (V)	23
Anf. 24 PYRY NIEMI (S).....	25
Anf. 25 HÅKAN SVENNELING (V) replik	27
Anf. 26 PYRY NIEMI (S) replik	28
Anf. 27 HÅKAN SVENNELING (V) replik	28
Anf. 28 PYRY NIEMI (S) replik	29
Anf. 29 HANS WALLMARK (M)	29
(forts. § 9).....	31
Ajournering.....	31
Återupptaget sammanträde.....	31

§ 8 Frågestund	31	Prot. 2019/20:110
Anf. 30 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	31	23 april
<i>Direktstöd till företag</i>	32	-----
Anf. 31 LARS HJÄLMERED (M).....	32	
Anf. 32 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	32	
Anf. 33 LARS HJÄLMERED (M).....	32	
Anf. 34 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	32	
<i>Ekonomiskt stöd till svenska företag</i>	33	
Anf. 35 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	33	
Anf. 36 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	33	
Anf. 37 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	33	
Anf. 38 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	33	
<i>Bredband och Jordbruksverkets prioriteringar</i>	34	
Anf. 39 RICKARD NORDIN (C).....	34	
Anf. 40 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	34	
Anf. 41 RICKARD NORDIN (C).....	34	
Anf. 42 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	34	
<i>Utvisning av barn</i>	35	
Anf. 43 JENS HOLM (V)	35	
Anf. 44 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	35	
Anf. 45 JENS HOLM (V)	35	
Anf. 46 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	36	
<i>Kontantstöd till företag</i>	36	
Anf. 47 CAMILLA BRODIN (KD).....	36	
Anf. 48 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	36	
Anf. 49 CAMILLA BRODIN (KD).....	37	
Anf. 50 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	37	
<i>Hjälp till barn som fötts genom surrogatarrangemang</i>	37	
Anf. 51 ARMAN TEIMOURI (L)	37	
Anf. 52 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	37	
Anf. 53 ARMAN TEIMOURI (L)	38	
Anf. 54 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	38	
<i>Coronakrisen och ungdomsarbetslösheten</i>	38	
Anf. 55 SERKAN KÖSE (S).....	38	
Anf. 56 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S).....	38	
Anf. 57 SERKAN KÖSE (S).....	39	
Anf. 58 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S).....	39	
<i>Reglerna för korttidspermittering</i>	39	
Anf. 59 MARIA GARDFJELL (MP).....	39	
Anf. 60 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	39	
Anf. 61 MARIA GARDFJELL (MP).....	39	
Anf. 62 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	40	
<i>Långsiktig strategi för att bli självförsörjande på livsmedel</i>	40	
Anf. 63 CECILIA WIDEGREN (M).....	40	
Anf. 64 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	40	
<i>Karensavdraget</i>	41	
Anf. 65 HENRIK VINGE (SD).....	41	
Anf. 66 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	41	

<i>Gotlands elförsörjning</i>	41
Anf. 67 LARS THOMSSON (C)	41
Anf. 68 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	41
<i>En säker arbetsmiljö i kommunerna</i>	42
Anf. 69 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	42
Anf. 70 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	42
<i>Information om stödåtgärder</i>	42
Anf. 71 HELENE HELLMARK KNUTSSON (S)	42
Anf. 72 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	43
<i>Lättnader i gymnasielagen</i>	43
Anf. 73 MARIA MALMER STENERGÅRD (M)	43
Anf. 74 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	43
<i>Resurser till kvinnojourer</i>	44
Anf. 75 ANGELIKA BENGTSSON (SD)	44
Anf. 76 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	44
<i>Bifångstregler för torskfiske</i>	44
Anf. 77 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	44
Anf. 78 Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	45
<i>Livsmedelsförsörjningen</i>	45
Anf. 79 MARKUS SELIN (S)	45
Anf. 80 Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	45
<i>A-kassans villkor för frilansande kulturarbetare</i>	46
Anf. 81 LOTTA FINSTORP (M)	46
Anf. 82 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	46
<i>Utredning om marknadsmässiga hyror</i>	46
Anf. 83 MARTIN KINNUNEN (SD)	46
Anf. 84 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	47
<i>Säsongsarbetare i jordbruket</i>	47
Anf. 85 BETTY MALMBERG (M)	47
Anf. 86 Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	47
<i>Bredbandsutbyggnad och digitala jobb</i>	48
Anf. 87 LOTTA OLSSON (M)	48
Anf. 88 Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	48
<i>Åtgärder för att rädda arbetstillfällena</i>	49
Anf. 89 JOSEFIN MALMQVIST (M)	49
Anf. 90 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	49
<i>Skattelättnader för småbryggerier</i>	49
Anf. 91 ANNICKA ENGBLOM (M)	49
Anf. 92 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	50
<i>Stödåtgärder för yrkesfiskare</i>	50
Anf. 93 JOHAN HULTBERG (M)	50
Anf. 94 Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	50
§ 9 (forts. från § 7) Nedrustningsfrågor (forts. UU9)	51
Anf. 95 KERSTIN LUNDGREN (C)	51
Anf. 96 ROBERT HALEF (KD)	52
Anf. 97 FREDRIK MALM (L)	53
Anf. 98 JANINE ALM ERICSON (MP)	55
Anf. 99 HÅKAN SVENNELING (V) replik	57

Anf. 100 JANINE ALM ERICSON (MP) replik	57	Prot. 2019/20:110
Anf. 101 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	58	23 april
Anf. 102 JANINE ALM ERICSON (MP) replik	58	-----
(Beslut fattades under § 12.).....	58	
§ 10 Interparlamentariska unionen (IPU)	59	
Utrikesutskottets betänkande 2019/20:UU12	59	
Anf. 103 TERES LINDBERG (S).....	59	
(forts. § 13).....	61	
Ajournering.....	61	
Återupptaget sammanträde	61	
§ 11 Beslut om ärende som slutdebatterats den 22 april	62	
MJU12 Övergripande miljöfrågor	62	
§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens		
sammanträde	63	
FiU33 Ett nytt konto- och värdefackssystem.....	63	
FiU39 Riksrevisionens rapport om det kommunala		
utjämningsystemet	63	
CU12 Ersättningsrätt och insolvensrätt	64	
UU9 Nedrustningsfrågor	65	
§ 13 (forts. från § 10) Interparlamentariska unionen (IPU)		
(forts. UU12).....	65	
Anf. 104 CECILIA WIDEGREN (M).....	65	
(Beslut skulle fattas den 29 april.)	68	
§ 14 Vuxenutbildning	68	
Utbildningsutskottets betänkande 2019/20:UbU14	68	
Anf. 105 MARIA STOCKHAUS (M).....	68	
Anf. 106 ROBERT STENKVIST (SD).....	69	
Anf. 107 FREDRIK CHRISTENSSON (C).....	70	
Anf. 108 DANIEL RIAZAT (V).....	72	
Anf. 109 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD).....	73	
Anf. 110 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S).....	74	
Anf. 111 MARIA NILSSON (L).....	76	
Anf. 112 MARIA GARDFJELL (MP).....	77	
(Beslut skulle fattas den 29 april.)	79	
§ 15 Bordläggning.....	79	
§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	80	
§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	81	
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 17.11.....	83	